

LINA MIKALONIENĖ

ĮMONIŲ TEISĖ

praktikumai

LINA MIKALONIENĖ

ĮMONIŲ TEISĖ

praktikumai

Mokymo priemonė

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2020

Rekomendavo išleisti ir suteikė mokymo priemonės vardą
Vilniaus universiteto Teisės fakulteto taryba
(2020 m. vasario 7 d., protokolas Nr. 04)

Recenzentai:

prof. habil. dr. Valentinas Mikelėnas (Vilniaus universitetas)

doc. dr. Dalia Vasarienė (Mykolo Romerio universitetas)

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

ISBN 978-609-07-0396-0 (skaitmeninis PDF)

© Lina Mikalonienė, 2020

© Vilniaus universitetas, 2020

Turinys

Pratarmė / 7

1 tema. Verslo organizavimo formos. Pagrindinės įmonių kaip privačių juridinių asmenų teisinės formos / 11

2 tema. Bendrovės samprata ir pagrindiniai požymiai / 21

3 tema. Bendrovės kapitalas / 33

4 tema. Bendrovės organai / 43

5 tema. Bendrovės vadovo teisės ir pareigos / 53

6 tema. Bendrovės akcijos. Bendrovės akcininko statusas / 63

7 tema. Bendrovės akcininko teisės ir pareigos / 75

8 tema. Bendrovės teisinio statuso pasikeitimas ir bendrovės pabaiga / 89

9 tema. Įmonių judumas vidaus rinkoje / 101

10 tema. Supranacionalinių įmonių teisinės formos Europos Sąjungoje / 111

Atvirųjų prieigų nuorodos / 121

Pratarmė

Įmonių teisės srityje teorijos ir praktikos dermė yra neišvengiama. Mokyimo priemonė „Įmonių teisė: praktikumas“ kaip tik ir skirta padėti teisės studijų studentams, studijuojantiems įmonių teisės dalyką, įsisavinti paskaitų metu ir savarankiškai įgytas teorines žinias bei jas pritaikyti, išlaikant teorijos ir praktikos sinergiją.

Įmonių teisės praktikumas parengtas atsižvelgiant į Vilniaus universiteto Teisės fakultete dėstomo studijų dalyko „Įmonių teisė“ programą. Šio praktikumo tikslas – sistemiškai perteikti studijų dalyko „Įmonių teisė“ žinias apie pagrindines verslo organizavimo formas, detaliau aptariant bendrovės teisinę formą ir ją palyginant su kitomis įmonių, kaip privačių juridinių asmenų, teisinėmis formomis, taip pat ugdyti studentų gebėjimus tinkamai interpretuoti teisės šaltinius ir taikyti teisės normas, identifikuoti esminius probleminius aspektus bei siūlyti teisinių problemų sprendimo būdus, susijusius su vyraujančia įmonės teisine forma – bendrove.

Įmonių teisės praktikumą sudaro **dešimt temų**. Kiekviena tema susideda iš trijų dalių. Kiekvienos temos **pirmojoje dalyje** nurodyti šios temos pagrindiniai klausimai, kurie atskleidžia jos apimtį ir turinį. Kiekvienos temos **antrojoje dalyje** yra dėstoma mokomoji medžiaga – užduotys, testai ir kontroliniai klausimai. Užduotys – tai hipotetinės praktinės situacijos (kazusai), skirtos teisinei problemai ir (arba) atitinkamam elgesio (verslo) modeliui iširti, ir atvirojo tipo klausimai, skirti atitinkamoms teisinėms kategorijoms apibūdinti bei palyginti. Kiekvienoje temoje pateikiama po dešimt užduočių. Užduotimis siekiama ugdyti Vilniaus universiteto Teisės fakultete dėstomo studijų dalyko „Įmonių teisė“ programoje nurodytas studentų kompetencijas, įgalinančias sumaniai pritaikyti žinias dinamiškai besikeičiančioje verslo aplinkoje. Todėl atitinkamose užduotyse taip pat prašoma, kad studentai ne tik iširtų teisinę problemą, bet ir modeliuotų situacijas, pasiūlydami konkretų elgesio (verslo) modelį, kuris geriausiai atitinka už-

duoties sąlygas arba kurį iš anksto pritaikius apskritai nekiltų aptariamoms teisinėms problemoms.

Siekiant padėti studentams geriau orientuotis užduočių atlikimo procese, paminėtina, kad praktinių situacijų (kazuso), susijusių su teisinių problemų ištyrimu, analizė dažniausiai apima šiuos etapus: (i) pirmiausia pagal kazuso fabulą įvertinamos esminę ir teisinę reikšmę turinčios faktinės aplinkybės; (ii) kvalifikuojama teisinė problema – nustatoma probleminio klausimo esmė. Kai kazuso fabuloje pateikiami konkretūs teisinės problemos klausimai, studentai problemos esmę nustato ta apimtimi, kurią numato pateikti klausimai. Kitu atveju, t. y. kai pateikta atvirojo tipo užduotis įvertinti situaciją, studentai turi patys kvalifikuoti teisines problemas įmonių teisės srityje; (iii) parenkamos teisės normos, taikytinos sprendžiant šią teisinę problemą. Analizuojant kazusus, būtina ne tik atnaujinti teisės aktus, teismų praktiką ir doktrines pozicijas, bet ir pritaikyti teisės akto galiojimo laike taisyklę; (iv) remiantis faktinėmis aplinkybėmis pagal kazuso fabulą ir vadovaujantis teisės normomis motyvuotai pasisakoma dėl kiekvienos iš šalių ir (ar) teismo argumento, pateikto kazuse, argumentacija įvertinama. Argumentacija pateikiama interpretuojant teisės normas, teismų praktikos ir doktrinos pozicijas. Šiame etape taip pat identifikuojamos skirtingos doktrininės ir teismų praktikos pozicijos, jos kritiškai įvertinamos, pagrindžiama, kodėl vadovaujamosi viena iš jų; (v) remiantis atlikta analize priimamas konkretus sprendimas, t. y. išvada. Sprendimas pagrindžiamas teisės normomis.

O praktinių situacijų, susijusių su atitinkamo elgesio (verslo) modelio ištyrimu, analizė dažniausiai apima šiuos etapus: (i) pirmiausia įvertinamos esminės faktinės aplinkybės pagal kazuso fabulą, reikšmingos atitinkamo elgesio (verslo) modelio ištyrimui; (ii) ištiriamas kazuso fabuloje nurodytas arba studentų parinktas fabulos aplinkybes labiausiai atitinkantis elgesio (verslo) modelis, jis aptiriamas ir įvertinamas; (iv) remiantis atlikta analize priimamas konkretus sprendimas, t. y. išvada; (v) jeigu yra keli galimi elgesio (verslo) modeliai, jie palyginami, fabulos kontekste identifikuojami

jų esminiai privalumai ir trūkumai ir remiantis atlikta analize pasiūlomas elgesio (verslo) modelis, t. y. priimamas konkretus sprendimas.

Siekiant sustruktūruoti ir susisteminti medžiagą, atsakymus į atvirojo tipo klausimus rekomenduojama pateikti užpildant lentelę. Atsakymo į atvirąjį klausimą procesas dažniausiai apima šiuos etapus: (i) surenkama informacija; (ii) informacija susisteminama ir aptariama; (iii) įvertinami rezultatai ir padaromos išvados.

Be minėtų užduočių, kiekvienoje temoje taip pat yra po penkis testo klausimus. Norėdami tikėti, kad testų „konstrukcija“ studentus suintriguos. Kiekvienas testo klausimas turi keturis galimus atsakymo variantus. Teorines žinias rekomenduojama patitikrinti sistemiškai įvertinus įsisavintą temos medžiagą, o ne atsitiktiniu – spėjimo būdu. Todėl testas parengtas taip, jog gali būti siūdomi ne vienas, o keli teisingi atsakymų variantai – du arba trys. Tik pateikus visus teisingus atsakymų variantus, laikytina, kad į testo klausimą atsakyta teisingai. Kita vertus, gali būti, kad nėra pasiūlyta nė vieno teisingo atsakymo varianto. Tokiu atveju studentai patys turi pasiūlyti teisingą atsakymo variantą.

Kiekvienos temos antroji dalis užbaigiama kontroliniais klausimais, skirtais šios temos kertinių aspektų ir klausimų, kurie nebuvo tiriami kitose užduotyse, tinkamo įsisavinimo savikontrolei. Kiekvienoje temoje yra po šešis kontrolinius klausimus.

Kiekvienos temos **trečiojoje dalyje** pateikiami šiai temai būtini teisės šaltiniai: teisės aktai, specialioji literatūra ir teismų praktika. Įmonių teisės praktikume nurodyta pagal atskiras temas susisteminta įmonių teisės srčiai skirta teisinė bazė, galiojanti 2020 m. sausio 1 d. Taip pat kiekvienai temai aktuali (bet jokia būdu ne išsami!) teismų praktika – Europos Žmogaus Teisių Teismo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo. Jos analizė padeda geriau suvokti įmonių teisę kaip „gyvąją teisę“ ir jos taikymo bei aiškinimo

tendencijas, ugdo gebėjimus vertinti teismų praktikos privalumus ir trūkumus bei gebėjimus kūrybiškai taikyti teisę praktikoje. Nurodant specialiąją literatūrą, buvo orientuotasi į svarbiausius tai temai šaltinius lietuvių kalba. Įmonių teisės praktikume pateikti specializuoti įmonių teisės srities šaltiniai, tačiau svarbu nepamiršti, kad įmonių teisės normas būtina sistemiškai taikyti kartu su kitomis privatinės teisės normomis.

Įmonių teisės praktikumas gali būti naudojamas ir savarankiškai gilinti žinias įmonių teisės srityje. Kiekvienos temos pabaigoje nurodyta papildoma specialioji literatūra. Siekiant užtikrinti teisės šaltinių prieinamumą, rekomenduojama ta užsienio autorių literatūra, kuri yra Vilniaus universiteto bibliotekos Teisės skaitykloje.

Autorė dėkoja savo studentams, su kuriais dirbant kilo kūrybinių minčių Įmonių teisės praktikumui parengti, ir šios mokymo priemonės recenzentams.

1 tema

Verslo organizavimo formos. Pagrindinės įmonių kaip privačių juridinių asmenų teisinės formos

TEMOS KLAUSIMAI

Laisvė užsiimti verslu. Verslo organizavimo formos samprata. Įmonės samprata. Užsiėmimas verslu nsteigiant įmonės. Užsiėmimas verslu per įmonės teisinę formą. Uždaro ir atviro tipo įmonės. Kapitalizuotos, asmeninio pobūdžio ir hibridinės teisinės prigimties įmonės. Pagrindinės įmonių kaip privačių juridinių asmenų teisinės formos.

Individualios įmonės teisinės formos samprata ir pagrindiniai požymiai. Individualios įmonės steigimas ir įregistravimas. Individualios įmonės savininkas, jo teisės ir pareigos. Individualios įmonės valdymas. Individualios įmonės kreditorių teisių apsauga. Individualios įmonės paveldėjimo ypatumai. Individualios įmonės pertvarkymas, reorganizavimas ir likvidavimas.

Ūkinės bendrijos teisinės formos samprata ir pagrindiniai požymiai. Tikroji ūkinė bendrija. Komanditinė ūkinė bendrija. Ūkinės bendrijos steigimas ir įregistravimas. Bendrijos veiklos sutartis ir bendrijos dalyvių sutartis. Ūkinės bendrijos dalyviai, jų teisės ir pareigos. Ūkinės bendrijos valdymas. Ūkinės bendrijos kreditorių teisių apsauga. Ūkinės bendrijos pertvarkymas, reorganizavimas ir likvidavimas.

Kooperatyvo teisinės formos samprata ir pagrindiniai požymiai. Kooperatyvų rūšys. Kooperatyvo steigimas ir įregistravimas. Kooperatyvo nariai, jų teisės ir pareigos. Kooperatyvo organai. Kooperatyvo valdymas. Kooperatyvo kreditorių teisių apsauga. Kooperatyvo pertvarkymas, reorganizavimas ir likvidavimas.

Mažosios bendrijos teisinės formos samprata ir pagrindiniai požymiai. Mažosios bendrijos steigimas ir įregistravimas. Mažosios bendrijos nariai,

jų teisės ir pareigos. Decentralizuotas ir centralizuotas mažosios bendrijos valdymas. Mažosios bendrijos kreditorių teisių apsauga. Mažosios bendrijos pertvarkymas, reorganizavimas ir likvidavimas.

TEMOS MEDŽIAGA

Užduotys

1. Užpildydami lentelę, palyginkite šias įmonių teises formas – individualią įmonę ir vienanarę mažąją bendriją:

<i>Kriterijai</i>	<i>Individuali įmonė</i>	<i>Mažoji bendrija</i>
Reikalavimai steigėjui (dalyviui)		
Dalyvio atsakomybės apribojimas		
Įmonės buveinė (registruota, faktinė)		
Minimalus įstatinis kapitalas		
Reikalavimai įnašams		
Dalyvio vaidmuo (verslininkas, valdytojas, darbuotojas)		
Įmonės organai		
Sprendimų priėmimas dalyvių lygmeniu (dalyvių susirinkime)		
Valdymo organai ir kompetencija		
Įmonės atstovavimo santykiuose su trečiaisiais asmenimis taisyklės		
Pagrindinės dalyvio teisės		
Pagrindinės dalyvio pareigos		
Būdai, kuriais dalyvis gali gauti naudą iš įmonės (pelno paskirstymas, darbo sutartis, paslaugų sutartis)		
Dalyvio teisė pasitraukti iš įmonės, susigrąžinant investicijas		
Ribojimai parduoti ar kitaip perleisti dalyvio teises		
Naujų dalyvių priėmimas		
.....		

Atlikę lyginimą, identifikuokite individualios įmonės ir vienanarės mažosios bendrijos pagrindinius požymius, bendrybes ir skirtynes, pateikite kiekvienos jų privalumus bei trūkumus.

2. Fizinis asmuo pageidauja prekiauti savo sukurtais kompiuteriniais žaidimais. Verslu užsiimti ketina vienas, be partnerių. Jis turi verslo idėją, bet neturi lėšų verslui pradėti. Fizinis asmuo nežino, ar steigti įmonę – individualią įmonę arba vienanarę mažąją bendriją, ar, priešingai, veikti neinkorporuota forma. Patarkite fiziniam asmeniui. Šiuo tikslu nurodykite aspektus, kurie svarbūs investuotojui pasirenkant inkorporuotą (individualią įmonę ar vienanarę mažąją bendriją) arba neinkorporuotą verslo organizavimo formą, ir pagal fabulą kiekvieną jų įvertinkite. Ar keistūsi Jūsų išvada, jeigu paaiškėtų, kad fizinis asmuo ketina prekiauti kompiuteriniais žaidimais ne tik Lietuvoje, bet ir užsienio valstybėse?
3. Du fiziniai asmenys – A ir B norėtų atidaryti parduotuvę viename iš Lietuvos miestų ir prekiauti aktyviam poilsiui skirtomis sporto prekėmis. Fizinis asmuo A būtų atsakingas už verslo organizavimą, o fizinis asmuo B – už verslo finansavimą. Fizinis asmuo A yra ilgametis sportininkas ir aktyvus tokio sporto entuziastas, išmano šią sritį, turi gerų ryšių ir su prekių tiekėjais, ir su įvairiomis tokio sporto entuziastus vienijančiomis asociacijomis. Fizinis asmuo A yra dirbęs prekybos srityje, vadovavo penkių darbuotojų padaliniui, todėl geba vykdyti rinkodarą, derėtis su tiekėjais ir pirkėjais bei organizuoti ir administruoti darbą įmonės viduje. O fizinis asmuo B turi laisvų lėšų, kurias norėtų investuoti. Kadangi fizinio asmens A idėja jam pasirodė patraukli, planuojama investicijų grąža priimtina, fizinis asmuo B mano, kad galėtų finansuoti fizinio asmens A verslo idėją. Parinkite šioje situacijoje tinkamiausią verslo organizavimo formą iš nurodytųjų – veikti jungtinės veiklos sutarties pagrindu, steigti mažąją bendriją arba steigti komanditinę ūkinę bendriją. Palyginkite nurodytas įmonių teisinės formas, identifikuokite jų privalumus bei trūkumus ir pagal fabulą pasiūlykite tinkamiausią verslo organizavimo formą.

4. Fizinis asmuo nusprendė prisijungti prie veikiančios tikrosios ūkinės bendrijos, tapdamas tikruoju nariu. Jam kilo abejonių dėl prisiimamos verslo rizikos, t. y. ar jam tektų rizika dėl tikrosios ūkinės bendrijos prievolių, kurias bendrija prisiimtų po to, kai jis taptų tikruoju nariu, ar vis dėlto jis atsakytų pagal visas bendrijos prievoles (įskaitant ir prievoles už laikotarpį iki jam tampant tikruoju nariu)? Ar Jūsų atsakymas keistųsi tokiose situacijose:
- fizinis asmuo tikruoju nariu taptų komandinėje ūkinėje bendrijoje;
 - uždaroji akcinė bendrovė, o ne fizinis asmuo taptų tikruoju nariu;
 - fizinis asmuo taptų komanditoriumi komandinėje ūkinėje bendrijoje;
 - fizinis asmuo taptų jungtinės veiklos sutarties partneriu?
5. Mažonoje bendrijoje buvo devyni nariai. Mažosios bendrijos narys A padovanojo dalyvio teises dviem giminaičiams, kitas narys B – trimis giminaičiams. Uždaroji akcinė bendrovė paveldėjo mirusio mažosios bendrijos nario C teises, pastarajam visą savo turtą – kad ir koks jisai būtų ir iš ko susidėtų – testamentu palikus uždarajai akcinei bendrovei. Visi penki giminaičiai ir uždaroji akcinė bendrovė kreipėsi į mažąją bendriją pranešdami, kad tapo jos dalyviais. Įvertinkite situaciją.
6. Mažonoje bendrijoje, kurioje du dalyviai, yra šie organai – dalyvių susirinkimas ir vadovas. Mažosios bendrijos narys A yra jos vadovas. Kitas mažosios bendrijos narys B kreipėsi į bendrijos vadovą, prašydamas pateikti informaciją apie bendriją (sudarytas sutartis su klientais, banko išrašus apie atsiskaitymus ir kt.). Mažosios bendrijos vadovas atsisakė. Ar teisėtas mažosios bendrijos nario B reikalavimas?
7. Mažonoje bendrijoje yra keturi nariai. Jie nuostatuose įtvirtino decentralizuotą bendrijos valdymą – dalyvių susirinkimą, kuris kartu yra ir jos valdymo organas. Mažosios bendrijos narių įnašai buvo padaryti pinigais ir vienodo dydžio. Visi keturi mažosios bendrijos nariai aktyviai dalyvavo įmonės veikloje. Tačiau įpusėjus finansiniams metams mažo-

sios bendrijos narys A prarado susidomėjimą verslu ir likusiu finansinių metų laikotarpiu į bendrijos valdymą ir veiklą indėlio nepadarė. Pasibaigus finansiniams metams, kiti trys mažosios bendrijos nariai nusprendė, kad pelną reikia skirstyti atsižvelgiant į kiekvieno jų indėlį tais metais, kas reiškia, kad nariui A turi būti skirta dvigubai mažesnė pelno dalis. Mažosios bendrijos narys A nesutiko. Be to, narys A nurodė, kad nariui B apskritai turėtų būti neskirta pelno, nes jis bendrijoje dirba kaip atstovas ir gauna užmokestį. Ar teisėta nario A pozicija? Jeigu kiti mažosios bendrijos nariai kreiptųsi konsultacijos iš anksto, prašydami patarti, kaip užtikrinti naudos paskirstymą pagal kiekvieno mažosios bendrijos nario indėlį, kokius sprendimo būdus pasiūlytumėte?

8. Mažajoje bendrijoje yra trys nariai. Jie susikivirčio. Mažosios bendrijos narys A pageidauja pasitraukti iš verslo dėl tarpusavyje nesuderinamų dalyvių charakterių ir konfliktinės darbinės aplinkos. Todėl jis pareikalavo, kad mažosios bendrijos narys B ir narys C nupirtų jo dalyvio teises. Ar teisėtas mažosios bendrijos nario A reikalavimas?
9. Ištyrę rinką, dešimt ūkininkų nustatė, kad, perkant sėklas centralizuotai ir ne mažiau negu XXX tonų per metus, sėklų kaina būtų apie 35 procentus mažesnė. Ūkininkai nusprendė įregistruoti juridinį asmenį, kuris rūpintųsi centralizuotu sėklų pirkimu ir jų perpardavimu ūkininkams, taip pat užsiimtų ekologiškų maisto produktų, kuriuos tiekėtų ūkininkai, gamyba bei realizacija. Nuspręskite, kokia įmonės teisinė forma šioje situacijoje būtų tinkamiausia, ir paaiškinkite, kodėl.
10. Kooperatyve buvo penki nariai. Trys kooperatyvo nariai pasitraukė iš įmonės, liko du nariai. Per šešių mėnesių laikotarpį likę du nariai tikišis surasti tris naujus kooperatyvo dalyvius. Vykstant naujų kooperatyvo narių paieškai, kooperatyvas nusprendė įsigyti iš uždarnosios akcinės bendrovės biuro patalpas. Pagal Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 10 punkto nuostatas tokiam sandoriui būtinas kooperatyvo narių susirinkimo pritarimas. Pardavėjo – uždaro-

sios akcinės bendrovės teisininkas suabejojo, ar šioje situacijoje apskritai gali būti sudaroma minėta pirkimo–pardavimo sutartis. Įvertinkite situaciją. Ar keistūsi Jūsų atsakymas, jeigu kooperatyvo narių skaičius atitiktų *ex lege* nustatytą minimalų dalyvių skaičių, bet kooperatyvo valdybą sudarytų du nariai ir kooperatyvo valdybos narių skaičius būtų mažesnis už *ex lege* nustatytą minimalų ir įstatuose įtvirtintą valdybos trijų narių skaičių, o pagal kooperatyvo valdybos darbo reglamentą tokį sandorį turėtų patvirtinti valdyba?

Testai

Pažymėkite teisingą atsakymo variantą. Teisingi gali būti keli variantai arba nė vienas iš jų. Pastaruoju atveju nurodykite teisingą atsakymą.

1. Pažymėkite teisingus teiginius apie individualią įmonę:

- 1) tai ribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo;
- 2) jos steigėju ir savininku gali būti tik vienas juridinis asmuo;
- 3) ji valdoma vienasmenio valdymo organo – individualios įmonės vadovo, kuriuo gali būti pats savininkas arba trečiasis asmuo;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

2. Komanditinės ūkinės bendrijos dalyvių atsakomybė pagal bendrijos priedoles:

- 1) visų dalyvių neribota ir solidari, bet tik tuo atveju, kai bendrijos priedolėms įvykdyti neužtenka bendrijos turto;
- 2) visų ribota, kai dalyviai bendrijos veiklos sutartyje arba bendrijos dalyvių sutartyje apriboja savo atsakomybę santykiuose su trečiaisiais asmenimis;
- 3) komanditorių ribota, o tikrųjų narių neribota ir dalinė, proporcingai padarytam įnašui į bendriją;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

3. Pažymėkite teisingus teiginius apie kooperatyvą:

- 1) kooperatyve gali būti narių grupė „dalyviai-investuotojai“;
- 2) kooperatyvui būdingas demokratinis valdymas, taikant bendrąją taisyklę „vienas dalyvis – vienas balsas“;
- 3) kooperatyvas negali teikti paslaugų ar parduoti prekių tretiesiems asmenims, t. y. ne savo nariams, net ir tais atvejais, kai tokia veikla yra tik antraeilė ar pagalbinė;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

4. Mažajai bendrijai būdinga tai, kad:

- 1) įmonė gali būti be darbuotojų;
- 2) įmonėje nebūtinai buhalteris, jo funkcijas gali atlikti vienas iš bendrijos narių;
- 3) maksimalus dalyvių (steigėjų), kuriais gali būti tik fiziniai asmenys, skaičius negali viršyti dešimties;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

5. Pažymėkite teisingus teiginius apie mažąją bendriją:

- 1) įstatymas nenustato minimalaus įstatinio kapitalo dydžio, ir dėl įnašų į bendriją dydžio sprendžia patys steigėjai (dalyviai);
- 2) mažosios bendrijos narys turi teisę pasitraukti iš bendrijos, kurioje yra daugiau kaip vienas dalyvis, susigrąžindamas iš jos investicijas, jeigu dėl tokio pasitraukimo bendrija netaps nemoki;
- 3) mažosios bendrijos narys gali gauti atlygį iš įmonės pagal paslaugų teikimo arba darbų atlikimo sutartį, kai pasirenkamas centralizuotas valdymo modelis ir vadovu samdomas kitas asmuo;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

☐ Kontroliniai klausimai

1. Paaškindite įmonių teisinių formų *numerus clausus* principą.
2. Nurodykite pagrindinius skirtumus, privalumus ir trūkumus pavieniam fiziniam asmeniui užsiimant verslu neinkorporuota forma (t. y. nestiegiant įmonės) ir veikiant per individualios įmonės teisinę formą.
3. Palyginkite vienanarę mažąją bendriją ir mažąją bendriją, kurioje yra du ir daugiau narių, ir nurodykite esminius skirtumus bei jų privalumus ir trūkumus.
4. Koks yra mažosios bendrijos atstovo (esant decentralizuotam valdymo modeliui) teisinis statusas ir kokie teisiniai santykiai susiformuoja tarp mažosios bendrijos ir jos atstovo, kai mažosios bendrijos narių susirinkimas nusprendžia atstovui skirti atlygį? Nurodykite mažosios bendrijos vadovo ir jos atstovo skirtumus.
5. Ar komanditorius, kaip dalyvis, turi teisę dalyvauti komanditinės ūkinės bendrijos valdyme (įgyvendindamas vidinę ir išorinę valdymo funkcijas), neparasdamas ribotos atsakomybės apsaugos?
6. Paaškindite kooperatyvo narių dvigubą – *dalyvio-naudotojo* statusą, grindžiamą *abipusės naudos* principu.

TEMOS ŠALTINIAI

Teisės aktai

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. 2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262 (su pakeitimais ir papildymais);
2. 2012 m. birželio 29 d. Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 83-4333 (su pakeitimais ir papildymais);
3. 2003 m. lapkričio 6 d. Lietuvos Respublikos individualių įmonių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 112-4991 (su pakeitimais ir papildymais);
4. 2003 m. lapkričio 6 d. Lietuvos Respublikos ūkinių bendrijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 112-4990 (su pakeitimais ir papildymais);

5. 1993 m. birželio 1 d. Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymas. *Valstybės žinios*, 1993, Nr. 20-488 (ankstesnis pavadinimas – Lietuvos Respublikos kooperacijos įstatymas) (su pakeitimais ir papildymais).

Specialioji literatūra

1. CRACOGNA, D.; FICL, A.; ir HENRÝ, H. (ed.) *International Handbook of Cooperative Law*. Berlin, Heidelberg: Springer, 2013, p. 3–88, 803–823;
2. *Įmonių teisinių formų konvergencija ir divergencija: ar Lietuvos teisinis reglamentavimas yra patrauklus tarptautiniame kontekste?* Mokslo studija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2017 (<http://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2017/11/%C4%AEmoniu-teisiniu-formu-konvergencija-ir-divergencija_2017_PDF.pdf>):
 - MIKELĖNAS, V. *Individuali įmonė*, p. 15–32;
 - MIKALONIENĖ, L.; ir MITKEVIČIUS, V. *Ūkinės bendrijos*, p. 33–110;
 - MIKALONIENĖ, L. *Mažosios bendrijos*, p. 251–322.

Teismų praktika

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2019 m. rugsėjo 5 d. nutartis civilinėje byloje *MB „Valbusta“ v. J. K. ir V. P.; J. K. v. S. K. ir A. K.*, Nr. e3K-3-249-1075/2019;
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje *I. J. v. kooperatinė statybos bendrovė „Asoleta“*, Nr. 3K-3-464-611/2016;
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. gruodžio 7 d. nutartis civilinėje byloje *J. A., N. N., J. N., I. D. v. S. J. autopaslaugų įmonė ir R. J.*, Nr. 3K-7-400/2012;
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje *bankrutavusi kooperatinė bendrovė Jiezo vartotojų kooperatyvas v. kooperatinė bendrovė Lietuvos kooperatyvų sąjunga*, Nr. 3K-3-292/2012;
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje *Kalvarijų vartotojų kooperatyvas v. Lietuvos kooperatyvų sąjunga*, Nr. 3K-3-51/2011.

Papildoma literatūra

1. ČEPAS, A., et al. *Europos Sąjungos ir kitų šalių patirties verslo perdavimo srityje analizė*. Mokslo tyrimas. Vilnius: Teisės institutas, 2005;
2. DORRESTEIJN, A. F. M., et al. *European Corporate Law*. Second edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law Internat., 2009, p. 1–38;
3. FICI, A. *Cooperative identity and the law*. Euricse Working Paper, No. 23/12, 2012; *European Business Law Review*, Forthcoming. Available at SSRN: <<https://ssrn.com/abstract=2005014> arba <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2005014>>;
4. GRUNDMANN, S., with contributions to §§ 7, 11, 19 and 25 by GLASOW, F. *European Company Law: Organization, Finance and Capital Markets*. 2nd ed. Cambridge [u.a.]: Intersentia, 2012, p. 4–16;
5. JAKUTYTĖ-SUNGAILIENĖ, A. Įmonė – *sui generis* civilinių teisių objektas. Iš: SAGATYS, G., moksl. red. *Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas: pirmieji dešimt galiojimo metų*. Mokslo studija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013, p. 129–159;
6. MIKALONIENĖ, L. Small partnership company form as a vehicle for small and medium-size business in Lithuania: is the theoretical model effective in practice? *European Company and Financial Law Review*, 2018, Volume 15, Issue 1, p. 101–122. DOI: <https://doi.org/10.1515/ecfr-2018-0004>;
7. RIBSTEIN, L. E. *The Rise of the Uncorporation*. Oxford [etc.]: Oxford Univ. Press, 2010.

2 tema

Bendrovės samprata ir pagrindiniai požymiai

TEMOS KLAUSIMAI

Pagrindinės teorijos bendrovės sampratai atskleisti. (Modernizuota) akcininkų nuosavybės vertės didinimo teorija. Interesų turėtojų teorija. Bendrovių socialinė atsakomybė.

Bendrovės pagrindiniai požymiai. Ribotos atsakomybės principas ir jo išimtys. Nuosavybės ir valdymo atskirumas. Akcijų perleidžiamumas.

Bendrovių teisinės formos: uždaroji akcinė bendrovė ir akcinė bendrovė. Biržinės akcinės bendrovės. Vienanarė bendrovė. Bendrovės struktūriniai padaliniai (filialas, atstovybė, nuolatinė veiklavietė). Bendrovių grupės.

Bendrovės kaip juridinio asmens suformavimo būdai. Bendrovės steigimas ir registravimas. Steigėjai ir akcininkai. Supaprastintas bendrovės steigimo procesas. Trečiųjų asmenų teisių apsauga steigiant bendrovę.

Informacijos apie bendrovę atskleidimo principas ir jo reikšmė. Privalomo informacijos atskleidimo būdai, forma, šaltiniai. Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominei erdvei priklausančių valstybių narių nacionalinių verslo registrų sąveikos sistema. Europos verslo registras (EBR).

Bendrovės korporatyvinių dokumentų samprata ir reikšmė. Bendrovės steigimo sandoris (sutartis, aktas). Bendrovės įstatai. Akcininkų sutartis. Bendrovės korporatyvinių dokumentų pagrindinės bendrybės ir skirtybės. Korporatyvinių dokumentų santykis su Akcinių bendrovių įstatymo nuostatomis.

Bendrovės pripažinimas neteisėtai įsteigta. Reorganizavimo ir pertvarkymo negaliojimas.

Užduotys

1. Užpildykite lentelę, chronologine tvarka nurodydami juridinių faktų sudėtį steigiant uždarąją akcinę bendrovę tradiciniu būdu, t. y. kai notaras atlieka bendrovės steigimo proceso prevencinę kontrolę:

<i>Veiksmas</i>	<i>Pastabos</i>
Steigimo sandorio parengimas	Suderinamas steigimo sandorio turinys (ABĮ 7 str.)
.....

2. Du steigėjai – A ir B notarine tvarka sudarė uždarnosios akcinės bendrovės steigimo sutartį, pasitvirtino įstatus. Po to abu steigėjai būsimos bendrovės vardu ir interesais sudarė patalpų nuomos sutartį su trečiuoju asmeniu XXX. Steigėjas A būsimos bendrovės vardu ir interesais taip pat sudarė baldų pirkimo sutartį su trečiuoju asmeniu YYY. Tačiau bendrovės steigimo metu steigėjai susikivirčio ir steigimo procedūrų nebaigė. Nuomotojas XXX pareiškė ieškinį abiem steigėjams, reikalaujantis nutraukti nuomos sutartį dėl esminio pažeidimo, kuomet pagal sutarties sąlygas tam yra pagrindas pavėlavus perimti patalpas daugiau kaip trisdešimt dienų, ir solidariai įvykdyti prievolę – sumokėti sutartyje numatytą 20 tūkst. eurų kompensaciją nuostoliams atlyginti. Pardavėjas YYY pareiškė ieškinį abiem steigėjams, reikalaujantis solidariai atsiskaityti už baldus, kurie buvo perduoti steigėjui A. Ar teisėtas pardavėjo YYY reikalavimas? Ar keistūsi Jūsų atsakymas, jeigu ir patalpų nuomos sutartį, ir baldų pirkimo–pardavimo sutartį būtų sudarę steigėjų paskirti atstovai – fiziniai asmenys?
3. Pagal bendrovės steigimo sutartį už pasirašytas steigiamos bendrovės akcijas steigėjas A įsipareigojo sumokėti 30 tūkst. eurų, o steigėjas B – 50 tūkst. eurų. Steigimo sutartyje nurodytu terminu steigėjas A prievolę

įvykdė iš dalies, sumokėdamas 15 tūkst. eurų. Bendrovės vadovas pareikalavo, kad abu steigėjai solidariai įvykdytų steigėjo A neįvykdytą prievolę. Ar teisėtas vadovo reikalavimas?

4. Uždarojoje akcinėje bendrovėje yra trys akcininkai, visi jie yra vienos šeimos nariai – abu tėvai ir jų vaikas. Kadangi bendrovei pradėjo trūkti apyvartinių lėšų, bendrovė turi 150 tūkst. eurų pradelstų įsiskolinimų kreditoriams, o bankas atsisakė suteikti paskolą verslui plėtoti, vaikas pasiūlė į bendrovės veiklą įtraukti sutuoktinį R. R., kuris įneštų į bendrovę 250 tūkst. eurų savo asmeninių lėšų. Visi akcininkai vienbalsiai sutiko, R. R. tapo akcininku ir įnešė minėtą pinigų sumą. Po pusės metų paaiškėjo, kad statybos darbai, kuriuos bendrovė atliko dar iki R. R. tampa akcininku, buvo nekokybiški, bendrovė dėl to patyrė nuostolių. Be to, pastatyti butai buvo perduoti už kainą, kuri mažesnė nei savikaina, t. y. su dideliu nuostoliu. Dėl nuostolingos veiklos bendrovės nuosavas kapitalas sudarė tik 30 procentų jos įstatinio kapitalo dydžio. Kreditoriai ėmė reikalauti, kad akcininkai darytų papildomus įnašus į bendrovę ir padengtų nuostolius. Tėvai ir vaikas jokio turto neturi, nes per ekonominę krizę visas turtas buvo investuotas į bendrovę, palaikant jos veiklą. R. R. turėjo asmeninių santaupų, bet nesutiko daryti papildomų įnašų, nes (i) R. R. jau yra įvykdęs savo pareigą ir visą įnašą padaręs, akcijos yra visiškai apmokėtos; (ii) nuostoliai susiję su laikotarpiu iki tampa akcininku; (iii) be to, toks reikalavimas nesąžiningas apskritai visų akcininkų atžvilgiu, nes akcininkai nėra įmonės teisine forma vykdomo verslo garantai. Ar teisėti kreditorių reikalavimai? Ar keistūsi Jūsų atsakymas, jeigu bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas nuspręstų dengti nuostolius, tačiau R. R. būtų balsavęs „prieš“ tokį sprendimą.
5. Viešojo įstaiga kreipėsi į bendrovę, prašydama suteikti paramą jos vykdomam projektui, skirtam visuomenėje socialiai jautrioms situacijoms spręsti. Bendrovės vadovas nusprendė skirti 15 tūkst. eurų. Vienas iš bendrovės akcininkų pareikalavo, kad vadovas kompensuotų bendrovei 15 tūkst. eurų, atitinkamai padidinant dividendams skiriamą sumą.

Akcininkas nurodė, kad jo materialinė padėtis yra bloga, jam skubiai reikia pinigų, o bankas nesutinka suteikti kredito, todėl jis (akcininkas) nesutinka savo pelno dalies skirti kitiems tikslams. Kitas akcininkas irgi nepritarė paramos skyrimui ir atkreipė dėmesį, kad, nepriklausomai nuo akcininko materialinės padėties, bendrovė sukurta akcininkų investicijomis, todėl pelno panaudojimas turi būti suderintas su įmonės savininkais. Įvertinkite akcininkų pozicijas.

6. Naujasis akcininkas A pareikalavo, kad uždarosios akcinės bendrovės vadovas pateiktų informaciją apie esminius sandorius. Bendrovės vadovas pranešė, kad naujasis akcininkas nuosavybės teise valdo 30 procentų akcijų (balsų), o pagal įstatus tokia informacija teikiama akcininkui, kuris nuosavybės teise valdo ne mažiau kaip 35 procentus akcijų (balsų). Naujasis akcininkas A nesutiko su tokia pozicija, motyvuodamas tuo, kad jam bendrovės įstatai neprivalomi, nes ši bendrovės įstatų redakcija buvo priimta iki jam tampa akcininku, o šioms įstatų nuostatoms jis niekada nepritarė ir nepritaria. Be to, vienas iš senųjų akcininkų, kuris dalyvavo priimant minėtą įstatų nuostatą, paaiškino, kad akcininkų ketinimai buvo tokie, kad minėta nuostata turi būti aiškinama kaip suteikianti teisę gauti informaciją tik tokiam 35 procentus akcijų (balsų) turinčiam akcininkui, kuris šią informaciją naudos konkrečiam tikslui – bendrovės akcijų vertei nustatyti, turint tikslą jas parduoti. Kitas naujasis akcininkas B, nuosavybės teise valdantis 36 procentus akcijų (balsų), nesutiko su šia pozicija, pažymėdamas, kad kriterijus, kuris lemia teisę gauti informaciją, yra tik turimas akcijų (balsų) skaičius. Įvertinkite vadovo ir akcininkų (naujųjų akcininkų A ir B, senojo akcininko) pozicijas ir nurodykite, kuriai iš jų pritartumėte.
7. Bendrovę įsteigė trys steigėjai, kurie tapo akcininkais. Tarp visų akcininkų buvo sudaryta akcininkų sutartis, kurioje, be kita ko, buvo numatytas akcininkų suderintas balsavimas skirstant bendrovės pelną dividendais. Po pusės metų visuotinis akcininkų susirinkimas padidino įstatinį kapitalą. Visas naujai išleistas akcijas įsigijo du nauji akcininkai. Artėjant

eiliniam visuotiniam akcininkų susirinkimui senieji akcininkai priminė naujiesiems akcininkams, kad bus skirstomi dividendai laikantis akcininkų sutarties nuostatų. Tačiau vienas iš naujųjų akcininkų nesutinka laikytis akcininkų sutarties, o kitas nežino, kaip elgtis. Pateikite tikėtinas visų akcininkų – senųjų ir naujųjų – pozicijas bei jų pagrindimą ir savo vertinimą.

8. Vienas iš bendrovės kreditorių kreipėsi į teismą, prašydamas pripažinti bendrovės įsteigimą neteisėtu. Ieškinyje jis nurodė, kad tikrasis bendrovės steigimo tikslas buvo pažeisti kreditorių interesus, nes pagal pasirinktą įmonių grupės struktūrą bendrovės įsteigimu buvo siekta išvengti prievolių šiam kreditoriui įvykdymo. Ar pagal kreditoriaus ieškinį gali būti pripažinta bendrovė neteisėtai įsteigta? Bet kuriuo atveju paaiškinkite, kokie yra teisiniai padariniai ir kokie turi būti atliekami veiksmai, pripažinus bendrovę neteisėtai įsteigta.
9. Įvertinkite žemiau pateikiamų Akcinių bendrovių įstatymo normų dispozityvų arba, priešingai, imperatyvų pobūdį ir nurodykite, ar bendrovės įstatuose gali būti susitarta dėl kitokio – didesnio arba mažesnio – akcininko balsų procento (Akcinių bendrovių įstatymo 4 str. 6 d.):
 - Akcinių bendrovių įstatymo 23 straipsnio 1 dalis: „*Visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimo iniciatyvos teisę turi stebėtojų taryba, valdyba (jeigu valdyba nesudaroma – bendrovės vadovas) bei akcininkai, kuriems priklausančios akcijos suteikia ne mažiau kaip 1/10 visų balsų, jeigu įstatai nenumato mažesnio balsų skaičiaus.*“
 - Akcinių bendrovių įstatymo 31 straipsnio 13 dalis: „*Jeigu stebėtojų tarybos narys atšaukiamas, atsistatydina ar dėl kitų priežasčių nustoja eiti pareigas ir akcininkai, kuriems priklausančios akcijos suteikia ne mažiau kaip 1/10 visų balsų, pavienių stebėtojų tarybos narių rinkimui prieštarauja, stebėtojų taryba netenka įgaliojimų ir turi būti renkama visa stebėtojų taryba. Jeigu renkami pavieniai stebėtojų tarybos nariai, jie renkami tik iki veikiančios stebėtojų tarybos kadencijos pabaigos.*“

10. Pagal Finansinės atskaitomybės įstatymo 23² straipsnį didelė biržinė akcinė bendrovė, kaip viešo intereso įmonė, teikia socialinės atsakomybės ataskaitą. Pateikite gerųjų socialinės atsakomybės praktikos pavyzdžių apie tris biržines bendroves, paskelbusias socialinės atsakomybės ataskaitą, ir užpildykite lentelę, atskleisdami socialinės atsakomybės turinio sudedamąsias, remdamiesi lyginamuoju tyrimu padarykite išvadas:

	<i>AB XXX: veikla / verslo modelis</i>	<i>AB YYY: veikla / verslo modelis</i>	<i>AB ZZZ: veikla / verslo modelis</i>	<i>Gerosios praktikos apibendrinimas ir išvados</i>
Aplinkosauga				
...				

✓ Testai

Pažymėkite teisingą atsakymo variantą. Teisingi gali būti keli variantai arba nė vienas iš jų. Pastaruoju atveju nurodykite teisingą atsakymą.

1. Bendrovės buveinė – tai:

- 1) patalpų registracijos adresas Lietuvoje, nepriklausomai nuo to, kur yra jos reali (faktinė) buveinė;
- 2) jos reali (faktinė) buveinė Lietuvoje, o patalpų registracijos adresą gali būti užsienyje;
- 3) virtuali buveinė;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

2. Bendrovės įstatatai – tai dokumentas:

- 1) kuriuo bendrovė vadovaujasi savo veikloje;
- 2) kuris reguliuoja bendrovės įsteigimo klausimus;
- 3) kuris privalomas visiems akcininkams, be kita ko, ir naujiems akcininkams;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

3. **Bendrovės akcininkas:**

- 1) atsako pagal bendrovės filialo neįvykdytą prievolę kreditoriui;
- 2) atsako pagal vienanarės bendrovės neįvykdytą prievolę kreditoriui;
- 3) atsako pagal bendrovės neįvykdytą prievolę kreditoriui, jeigu bendrovė priklauso įmonių grupei ir toks akcininkas yra patronuojanti bendrovė;
- 4) nėra vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

4. **Akcininkų sutartis:**

- 1) privaloma tik ją pasirašiusiems akcininkams (t. y. tik sutarties šalims);
- 2) privaloma visiems akcininkams, *inter alia* ir akcininkams, kurie nėra šios sutarties šalimis;
- 3) akcininkui, kuris buvo akcininkų sutarties šalimi, pardavus visas akcijas, akcininkų sutartis automatiškai taikoma naujam akcininkui (t. y. asmeniui, įsigijusiam visas akcijas);
- 4) nėra vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

5. **Bendrovės socialinė atsakomybė – tai:**

- 1) savanoriška įmonės atsakomybė už jos poveikį aplinkai ir visuomenei;
- 2) įmonės politika ir praktika, kai ji į savo veiklos vidinius procesus ir išorinius santykius savanoriškai integruoja socialinius, aplinkosaugos ir skaidraus verslo principus;
- 3) šiuolaikinė verslo praktika;
- 4) nėra vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

Kontroliniai klausimai

1. Paaiškinkite esminius nacionalinės bendrovės požymius ir šiame kontekste aptarkite suderinimą su ES Bendrovių teisės direktyvomis.
2. Kokia, kur ir kodėl atskleidžiama informacija apie bendrovę? Iliustruokite pavyzdžiais, atlikdami paiešką atvirose viešose priegose.
3. Paaiškinkite bendrovių socialinės atsakomybės sampratą ir reikšmę šiuolaikinėje bendrovių teisėje.
4. Kokios yra uždarnosios akcinės bendrovės ir akcinės bendrovės pagrindinės bendrybės ir skirtybės?
5. Ar taikomos taisyklės, skirtos sandorių negaliojimui, pripažįstant bendrovės steigimą arba reorganizavimą neteisėtu? Paaiškinkite, kokios yra bendrybės ir skirtybės, kai pripažįstama bendrovė neteisėtai įsteigta ir pripažįstamas reorganizavimas negaliojančiu.
6. Ar, mirus vienam iš bendrovės akcininkų, kuris buvo akcininkų sutarties šalimi, akcininkų sutartis yra privaloma jo paveldėtojams?

TEMOS ŠALTINIAI

Teisės aktai

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. 2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262 (su pakeitimais ir papildymais);
2. 2007 m. sausio 18 d. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 17-626 (su pakeitimais ir papildymais);
3. 2001 m. lapkričio 6 d. Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 99-3516 (su pakeitimais ir papildymais);
4. 2000 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914 (su pakeitimais ir papildymais);
5. 2003 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 107-4810 (su pakeitimais ir papildymais).

Specialioji literatūra

1. BARTKUS, G. Juridiniai asmenys. Iš: MIKELĖNAS, V., *et al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys. Pirmasis leidimas. Vilnius: Justitia, 2002, p. 93–187;
2. MIKALONIENĖ, L. Bendrovės įstatų teisinė prigimtis. *Verslo ir teisės aktualijos. Mokslo darbai*, 2011, Nr. 6 (2), p. 265–285;
3. MIKALONIENĖ, L. Jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis ir uždarnosios akcinės bendrovės steigimo sutartis – lyginamieji aspektai ir teisinis kvalifikavimas. *Teisė. Mokslo darbai*, 2011, Nr. 80, p. 53–68. doi: 10.15388/Teise.2011.0.150;
4. MIKALONIENĖ, L. Uždarnosios akcinės bendrovės akcininkų sutarties teisinė kvalifikacija. *Teisės problemos. Mokslinis-praktinis žurnalas*, 2011, Nr. 1 (71), p. 5–27;
5. MILIAUSKAS, P. Akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės. Iš: MIKALONIENĖ, L., *et al.* Įmonių teisinių formų konvergencija ir divergencija: ar Lietuvos teisinis reglamentavimas yra patrauklus tarptautiniame kontekste? Mokslo studija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2017, p. 112–144 <http://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2017/11/%C4%AEmoniu-teisiniu-formu-konvergencija-ir-divergencija_2017_PDF.pdf>.

Teismų praktika

Tarptautinių teismų praktika

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika:

1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2010 m. spalio 21 d. sprendimas byloje *Idryma Typou AE v. Ypourgos Typou kai Meson Mazikis Enimerosis*, Nr. C-81/09, ECLI:EU:C:2010:622;
2. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 1990 m. lapkričio 13 d. sprendimas byloje *Marleasing SA v. La Comercial Internacional de Alimentacion SA*, Nr. C-106/89, ECLI:EU:C:1990:395;
3. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 1988 m. rugsėjo 20 d. sprendimas byloje *Ubbink Isolatie BV v. Dak-en Wandtechnik*, Nr. 136/87, ECLI:EU:C:1988:423.

Lietuvos Respublikos teismų praktika

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

- Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2009 m. kovo 2 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos atominės elektrinės įstatymo 10 straipsnio 1 dalies (2008 m.

vasario 1 d. redakcija) nuostatų ir 11 straipsnio (2008 m. vasario 1 d. redakcija) 1 dalies 1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, byla Nr. 28/08. *Valstybės žinios*, 2009, Nr. 25-988.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Lilonija“ v. L. A., L. T. ir UAB „Edvijara“ (jos teisių perėmėja BUAB „Samira“), Nr. 3K-3-267/2014;
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje N. K. v. SIA „J. L. invest“, Nr. 3K-3-681/2013;
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Baltijos žuvys“ v. AB „Senoji Baltija“, Nr. 3K-3-484/2008.

Papildoma literatūra

1. BOSAITĖ, A.; ir BUTOV, S. Juridiniai asmenys kaip civilinės teisės subjektai. Iš: VILEITA, A., *et al. Civilinė teisė. Bendroji dalis*: vadovėlis. Vilniaus universitetas. Vilnius: Justitia, 2009, p. 211–251;
2. DORRESTEIJN, A. F. M., *et al. European Corporate Law*. Second edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law Internat., 2009, p. 281–306;
3. GERNER-BEUERLE, C.; ir SCHILLIG, M. *Comparative Company Law*. Oxford: Oxford University Press, 2019, p. 3–83, 223–307;
4. GRUNDMANN, S., with contributions to §§ 7, 11, 19 and 25 by GLASOW, F. *European Company Law: Organization, Finance and Capital Markets*. 2nd ed. Cambridge [u.a.]: Intersentia, 2012, p. 145–201, 754–781;
5. HOPT, K. J.; ir WYMEERSCH, E. (ed.) *Capital Markets and Company Law*. Oxford: Oxford University Press, 2005, p. 571–620;
6. HOPT, K. J. Groups of Companies. Iš: GORDON, J. N.; ir RINGE, W.-G. (ed.) *Oxford Handbook of Corporate Law and Governance*. Oxford; New York, NY: Oxford University Press, 2018, p. 603–633;
7. KRAAKMAN, R., *et al. The Anatomy of Corporate Law: a Comparative and Functional Approach*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2017, p. 1–48;
8. MIKALONIENĖ, L. *Uždarosios akcinės bendrovės akcininko teisės ir jų gynimo būdai*. Monografija. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2015, p. 16–25;

9. SPIESSHOFER, B. *Responsible Enterprise: The emergence of a global economic order*. München: C.H. Beck, 2018;
10. TIKNIŪTĖ, A. Juridinio asmens doktrina: šiuolaikinės tendencijos. *Jurisprudencija: mokslo darbai*, 2008, Nr. 2 (104), p. 64–72;
11. NASDAQ Vilnius Listinguojamų bendrovių valdysenos kodeksas (2019 m.). <https://www.nasdaqbaltic.com/files/vilnius/teisesaktai/Nasdaq_Vilnius_bendroviu_valdysenos_kodeksas_galioja_nuo_2019_01_15.pdf>.

3 tema

Bendrovės kapitalas

TEMOS KLAUSIMAI

Kapitalo ir turto teisinės kategorijos. Bendrovės nuosavas ir skolintas kapitalas. Bendrovės nuosavo kapitalo sudėtis. Įstatinio kapitalo koncepcija ir jos tikslai bendrovių teisėje. Išorinė ir vidinė bendrovės įstatinio kapitalo koncepcijos funkcijos.

Bendrovės įstatinis kapitalas kaip priemonė apsaugoti bendrovės kreditorių interesus. Bendrovės įstatinio kapitalo suformavimas. Minimalus bendrovės įstatinis kapitalas, pasirašytų akcijų apmokėjimo būdai, tvarka ir terminai. Akcijų pasirašymo sutartis. Akcijos nominali vertė. Akcijos emisijos kaina. Akcijų priedai. Bendrovės įstatinio kapitalo didinimas. Akcijų skaičiaus ir akcijos nominalios vertės keitimas, nekeičiant bendrovės įstatinio kapitalo dydžio. Bendrovės įstatinio kapitalo mažinimas. Nuosavo bendrovės kapitalo palaikymas. Akcininko įnašai nuostoliams padengti. Bendrovės turto paskirstymas. Bendrovės pelno paskirstymas akcininkams dividendų forma. „Užslėptų dividendų“ doktrina. Kiti bendrovės turto paskirstymo veikiančioje bendrovėje atvejai. Grynojo turto paskirstymas akcininkams likviduojant bendrovę. Bendrovės savų akcijų įsigijimas. Finansinė pagalba įsigyti bendrovės akcijų. Kiti netiesioginiai bendrovės savų akcijų įsigijimo atvejai.

Bendrovės įstatinis kapitalas kaip materialinė bazė bendrovės veiklai. Bendrovės įstatinis kapitalas kaip pagrindas nustatyti kertines akcininkų teises bei pareigas.

Akcininkų paskolos bendrovei. Obligacijos. Konvertuojamosios obligacijos.

Užduotys

1. Uždarnosios akcinės bendrovės steigėjai, kurie kartu tampa ir jos akcininkais, planuoja įstatinį kapitalą formuoti tokiomis sąlygomis. Vienas iš steigėjų įsipareigojo sumokėti 3 tūkst. eurų iki bendrovės įsteigimo. Kadangi šis steigėjas 2 tūkst. eurų panaudojo bendrovės steigimui, jis ketina pritaikyti įskaitymą. Kitas iš steigėjų įsipareigojo apmokėti pasirašytas akcijas darydamas turtinį įnašą automobiliu, kurio vertė, steigėjo vertinimu, yra 12 tūkst. eurų. Trečiasis steigėjas įsipareigojo įnašą padaryti konsultavimo paslaugomis per 12 mėn. laikotarpį po bendrovės įsteigimo. Steigėjai susitarė, kad kiekvieną mėnesį pastarasis steigėjas suteiks 10 valandų konsultacijų (kiekviena valanda įvertinta 100 eurų). Ar teisėtus steigėjų numatomos bendrovės įstatinio kapitalo formavimo sąlygos?
2. Pagal akcijų pasirašymo sutartį akcininkas A įsipareigojo apmokėti pasirašytas bendrovės akcijas, kurių kaina – 15 tūkst. eurų. Sutartyje numatyta, kad akcijų emisijos kaina lygi akcijų nominaliai vertei. Pasirašytas akcijas akcininkas įstatymų nustatyta tvarka apmokėjo nepiniginiu įnašu – įrenginiais, kurių rinkos vertė buvo 10 tūkst. eurų, ir baldais, kurių rinkos vertė buvo 5 tūkst. eurų. Po pusmečio įrenginiai nuvertėjo, jų vertė tesudarė 3 tūkst. eurų, o baldai sulūžo, todėl jų vertė buvo nulinė. Bendrovės vadovas kreipėsi į akcininką ir pareikalavo sumokėti 12 tūkst. eurų skirtumą, teigdamas, kad akcininko A akcijos yra neapmokėtos. Akcininkas A atsisakė, laikydamasis nuomonės, kad savo prievolę apmokėti pasirašytas akcijas jis yra įvykdęs tinkamai. Bendrovės vadovas taip pat pranešė akcininkams, kad kito akcininko B sumą, kuria apmokėtos pasirašytos akcijos pinigais (t. y. 50 tūkst. eurų), įšaldė banko sąskaitoje kaip bendrovės įstatinio kapitalo sumą, kad, esant reikalui, galėtų ją panaudoti atsiskaityti su bendrovės kreditoriais. Kartu jis nurodė, kad bendrovė negali gauti paskolų, reikalingų įmonės veiklai

plėtoti, todėl pasiūlė, kad abu akcininkai garantuotų bankui už bendrovei išduodamas paskolas. Ar teisėtas bendrovės vadovo reikalavimas?

3. Uždarojoje akcinėje bendrovėje yra du akcininkai, kurių vieno dalis bendrovės įstatiniame kapitale sudaro 15 procentų, kito – 85 procentus. Visuotinis akcininkų susirinkimas nusprendė papildomais įnašais padidinti įstatinį kapitalą nuo 10 tūkst. eurų iki 20 tūkst. Vienos akcijos nominali vertė yra 100 eurų. Naujai išleidžiamos vienos akcijų emisijos kaina yra lygi nominaliai akcijos vertei, t. y. 100 eurų. Smulkiojo akcininko, kuris neturi lėšų pasinaudoti pirmumo teise įsigyti naujai išleidžiamų akcijų, nuomone, naujai pasirašomų akcijų kaina turi būti lygi jų rinkos vertei. Pagal bendrovės finansinę būklę vienos akcijos rinkos vertė turėtų būti ne mažiau kaip 120 eurų. Ar teisėtas bendrovės sprendimas dėl akcijų emisijos kainos? Ar keistūsi Jūsų atsakymas, jeigu bendrovės veiklos perspektyvos, turto vertintojų nuomone, būtų nepalankios ir, atsižvelgiant į šių profesionalų nustatytą akcijos rinkos vertę, naujai išleidžiamų akcijų emisijos kaina turėtų būti 80 eurų už akciją?
4. Užpildykite lentelę, apibūdindami bendrovės rezervus ir kvazirezervus:

<i>Rezervas / kvazirezervas</i>	<i>Kaip formuojamas?</i>	<i>Naudojamas nuostoliams dengti</i>	<i>Paskirstomas, skirstant pelną</i>	<i>Kiti panaudojimo būdai</i>
Privalomasis	Būtinasis, sudaromas iš paskirstytinojo pelno ir turi būti ne < 1/10 įstatinio kapitalo dydžio.	+	Taip, bet ribotai: dalis, viršijanti 1/10 įstatinio kapitalo, skirstant kitų finansinių metų pelną gali būti perskirstyta.	–
...				

5. Uždardosios akcinės bendrovės vadovas inicijavo visuotinį akcininkų susirinkimą, siūlydamas didinti bendrovės įstatinį kapitalą papildomais įnašais. Bendrovė ketina plėsti vykdomos konsultacinės veiklos apimtį ir atidaryti naują padalinį Kaune, o tam reikalingos lėšos (patalpų nuomai, kompiuteriams įsigyti ir pan.). Atitinkamai, vadovas siūlo, kad akcininkai investuotų papildomas lėšas į bendrovę. Atsižvelgdamas į pastarųjų metų teismų praktikos tendencijas profesinės civilinės atsakomybės srityje, bendrovės vadovas taip pat numato papildomą lėšų poreikį atlyginti klientams žalą, patirtą dėl nekokybiškai suteiktų konsultacijų, ir tokiems atvejams siūlo suformuoti rezervą. Paaiškinkite, kokie veiksmai (procedūra, įforminimas ir kt.) turi būti atlikti, pirma, didinant bendrovės įstatinį kapitalą ir, antra, suformuojant bendrovės rezervą.
6. Pagal uždardosios akcinės bendrovės metinių finansinių ataskaitų rinkinį nuosavas kapitalas sudaro 10 procentų jos įstatinio kapitalo. Bendrovės vadovas inicijavo visuotinį akcininkų susirinkimą, siūlydamas akcininkams daryti papildomus įnašus nuostoliams padengti. Visuotinis akcininkų susirinkimas balsų dauguma nusprendė dengti nuostolius. Kadangi vienas iš akcininkų balsavo „prieš“ tokį sprendimą, bendrovė kreipėsi į teismą prašydama įpareigoti šį akcininką daryti papildomus įnašus. Supykęs akcininkas nusprendė parduoti turimas bendrovės akcijas. Bendrovė įspėjo akcininką, kad jis negali parduoti akcijų, nes yra neįvykdęs savo prievolių atsiskaityti su bendrove pagal akcijų pasirašymo sutartį. Ar teisėta bendrovės pozicija? Taip pat paaiškinkite, kaip turėtų būti daromi akcininkų įnašai nuostoliams padengti (įforminimas, procedūra ir pan.).
7. Uždarojoje akcinėje bendrovėje yra trys akcininkai, visi jie aktyviai dalyvavo įmonės veikloje. Vienas iš akcininkų buvo bendrovės vadovu, kitas – finansų direktoriumi, trečias – komercijos direktoriumi. Visi trys buvo valdybos nariai. Kilus akcininkų tarpusavio ginčams, vienas iš akcininkų, kuris ėjo finansų direktoriaus pareigas, nusprendė pasitraukti iš verslo ir pareikalavo, kad kiti akcininkai arba bendrovė grąžintų jam

investuotas lėšas (t. y. jo piniginių 250 tūkst. eurų įnašą). Tačiau kiti akcininkai nesutiko. Įvertinkite situaciją ir paaiškinkite, kokie yra akcininko investicijų į bendrovės nuosavą kapitalą susigrąžinimo būdai. Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jeigu tai būtų akcinės bendrovės akcininkai?

8. Bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas nusprendė paskirstyti metinį pelną, t. y. pusę jo sumos skirti dividendams. Bendrovės vadovas nesutinka išmokėti paskelbtų dividendų, kadangi bendrovė yra laiku neatsiskaičiusi su tiekėjais. Akcininkai mano, kad bendrovės vadovas elgiasi neteisėtai, nes metinės finansinės ataskaitos atspindi pelningą bendrovės veiklą. Įvertinkite situaciją ir paaiškinkite *ex lege* sąlygas, leidžiančias skelbti ir išmokėti dividendus. Ar tais finansiniais metais galėtų būti šaukiamas visuotinis akcininkų susirinkimas, kuris spręstų dėl dividendų už trumpesnę negu finansiniai metai laikotarpį, jeigu to reikalauja vienas iš akcininkų?
9. Bendrovė nusprendė įsigyti savų akcijų. Bendrovė jau turėjo savų akcijų, kurių bendra nominali vertė sudarė 7 procentus įstatinio kapitalo. Todėl, pagal visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimą ir juo remiantis priimtą valdybos sprendimą bendrovei papildomai įsigijus savų akcijų, bendra savų akcijų nominali vertė viršijo 12 procentų bendrovės įstatinio kapitalo. Po 14 mėnesių bendrovė pardavė dalį savų akcijų, atitinkamai, bendrovės bendra savų akcijų nominali vertė sudarė 10,5 procento jos įstatinio kapitalo. Paaiškinkite, ar buvo laikytasi Akcinių bendrovių įstatymo nuostatų, reguliuojančių bendrovės savų akcijų įsigijimą?
10. Bendrovę XXX ir bendrovę YYY valdo trys akcininkai: kiekvienoje iš jų akcininkai A ir B asmeninės nuosavybės teise valdo po 38 procentus, o akcininkas C – likusius 24 procentus akcijų (balsų). Akcininkai A ir B pagal pirkimo–pardavimo sutartį pardavė bendrovei XXX savo 76 procentų akcijų paketą, turimą bendrovėje YYY, už 60 tūkst. eurų. Bendrovė XXX neturėjo lėšų atsiskaityti už įsigytas akcijas, todėl 60 tūkst. eurų pasiskolino iš banko. Kreditavimo sutarties įvykdymas buvo užtikrintas

svetimo turto hipoteka – bendrovė YYY įkeitė savo nekilnojamąjį turtą banko naudai. Vėliau pagal sutartį su banku akcininkai A ir B perėmė reikalavimo teises, kylančias iš kreditavimo sutarties, o pagal sutartį su bendrove YYY – hipotekinio kreditoriaus teises. Kreditavimo sutartimi nustatytos palūkanos viršijo komercinių bankų vidutinę palūkanų normą, galiojusią ir kreditavimo sutarties, ir reikalavimo perleidimo sutarties sudarymo metu. Teigdamas, kad buvo pažeistas draudimas bendrovei YYY įsigyti savų akcijų ir *ex lege* sąlygos skolintis iš akcininko, bendrovės YYY akcininkas C kreipėsi į teismą, reikalaujantis pripažinti minėtus sandorius – kreditavimo sutartį, reikalavimo perleidimo sutartį ir hipotekos sandorį negaliojančiais. Įvertinkite situaciją.

✓ Testai

Pažymėkite teisingą atsakymo variantą. Teisingi gali būti keli variantai arba nė vienas iš jų. Pastaruoju atveju nurodykite teisingą atsakymą.

- 1. Bendrovės akcininkas nuosavybės teise valdo šį turtą ir, atitinkamai, gali jį valdyti, juo naudotis ir disponuoti:**
 - 1) bendrovės turtą (nekilnojamąjį turtą, kilnojamąjį ir kt.);
 - 2) bendrovės akcijas;
 - 3) bendrovės nuosavą kapitalą;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).
- 2. Steigiant uždarąją akcinę bendrovę akcijų pasirašymo sutartis:**
 - 1) atskirai nėra sudaroma, nes akcijų pasirašymo sutarties sąlygos nustatomos steigimo sandoryje;
 - 2) nesudaroma apskritai, nes iki įregistravimo nėra bendrovės ir nėra subjekto šiai sutarčiai sudaryti;
 - 3) visada yra tik notarinės formos;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

3. Didinant bendrovės įstatinį kapitalą papildomais įnašais teisiniai santykiai susiformuoja tarp:

- 1) bendrovės akcininkų;
- 2) bendrovės ir asmens, pasirašančio naujai išleidžiamas bendrovės akcijas;
- 3) bendrovės akcininkų ir asmens, pasirašančio naujai išleidžiamas bendrovės akcijas;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

4. Atleisti akcininką nuo pareigos apmokėti pasirašytas akcijas bendrovė:

- 1) turi teisę bet kada ir nepriklausomai nuo priežasčių;
- 2) gali, bet tik atsižvelgdama į sunkią akcininko finansinę padėtį;
- 3) gali, jeigu tam pritaria visuotinis akcininkų susirinkimas;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

5. Bendrovės obligacija – tai:

- 1) terminuotas ne nuosavybės vertybinis popierius, pagal kurį bendrovė, išleidžianti obligacijas, tampa obligacijos savininko skolininke ir prisiima įsipareigojimus obligacijos savininko naudai;
- 2) bendrovės skolinto kapitalo dalis;
- 3) bendrovės nuosavo kapitalo dalis;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

Ⓚ Kontroliniai klausimai

1. Palyginkite skirtingus investavimo būdus – akcininko paskolą bendrovei ir akcininko įnašą, padarytą apmokant pasirašytas bendrovės akcijas.
2. Paaškindite, kokių subjektų interesams gali daryti poveikį bendrovės įstatinio kapitalo suformavimas ir jo pasikeitimai.

3. Nurodykite bendrybes ir skirtynes akcijas apmokant šiais būdais – pinigais ir turciniu įnašu.
4. Paaškinkite skirtumus, kai bendrovės įstatinis kapitalas didinamas, pirma, papildomais įnašais ir, antra, iš bendrovės lėšų.
5. Paaškinkite, kokios priemonės, skirtos bendrovės kreditorių interesams apsaugoti, taikomos mažinant bendrovės įstatinį kapitalą.
6. Kokių priemonių turėtų imtis bendrovės akcininkai veikdami per visuotinį akcininkų susirinkimą, kai yra esminis bendrovės įstatinio kapitalo praradimas?

TEMOS ŠALTINIAI

Teisės aktai

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. 2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262 (su pakeitimais ir papildymais);
2. 2016 m. birželio 16 d. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių ir uždarytų akcinių bendrovių obligacijų savininkų interesų gynimo įstatymas, *TAR*, 2016, Nr. 17712 (su pakeitimais ir papildymais);
3. 2000 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914 (su pakeitimais ir papildymais);
4. 1999 m. liepos 7 d. Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 66-2127 (su pakeitimais ir papildymais).

Specialioji literatūra

1. MILIAUSKAS, P. Akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės. Iš: MIKALONIENĖ, L., et al. *Įmonių teisinių formų konvergencija ir divergencija: ar Lietuvos teisinis reglamentavimas yra patrauklus tarptautiniame kontekste?* Mokslo studija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2017, p. 144–155 (<http://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2017/11/%C4%AEmoniu-teisiniu-formu-konvergencija-ir-divergencija_2017_PDF.pdf>);
2. PETROŠEVIČIENĖ, O. *Kapitalo palaikymas kaip uždarytų akcinių bendrovių*

kreditorių teisių apsaugos priemonė: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2011, p. 9–104;

3. ROTH, G. H.; ir KINDLER, P. *The Spirit of Corporate Law: Core Principles of Corporate Law in Continental Europe*. München: Beck; Oxford [u.a.]: Hart, 2013, p. 27–70.

Teismų praktika

Tarptautinių teismų praktika

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika:

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2013 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje *Alfred Hirman v. Immofinanz AG.*, Nr. C-174/12, ECLI:EU:C:2013:856.

Lietuvos Respublikos teismų praktika

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 1996 m. balandžio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos komercinių bankų įstatymo 37 straipsnio pirmosios dalies 7 punkto, 39 straipsnio, 40 straipsnio pirmosios bei antrosios dalių, 45 straipsnio ir 46 straipsnio antrosios bei trečiosios dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, byla Nr. 12/95. *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 36-915.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje *bankrutavusi UAB „Sadovalis“ v. bankrutavusi AB Ūkio bankas, bankrutavusi UAB „Rekolos“*, Nr. 3K-3-277-421/2017;
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje *bankrutavusi UAB „Pramogų pasaulis“ v. N. G., E. G.*, Nr. 3K-3-36-701/2017;
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje *bankrutavusi UAB „Lilonija“ v. L. A., L. T., UAB „Edvijara“ (jos teisių perėmėja bankrutavusi UAB „Samira“)*, Nr. 3K-3-267/2014;
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2012 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Vakarų Baltijos korporacija“ ir M. K. (bankrutuojančios UAB „Vakarų prekyba“ teisių perėmėjas) v. UAB „Sengā“, A. Z. ir S. D.*, Nr. 3K-3-167/2012;

5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2001 m. spalio 29 d. nutartis civilinėje byloje *J. A. v. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Lietuvos bankas, Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisija*, Nr. 3K-3-1017/2001m.

Papildoma literatūra

1. BACHMANN, G., *et al. Regulating the Closed Corporation*. Berlin [etc.]: De Gruyter, 2014, p. 124–178;
2. DORRESTEIJN, A. F. M., *et al. European Corporate Law*. Second edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law Internat., 2009, p. 148–155;
3. GERNER-BEUERLE, C.; ir SCHILLIG, M. *Comparative Company Law*. Oxford: Oxford University Press, 2019, p. 723–811;
4. GRUNDMANN, S., with contributions to §§ 7, 11, 19 and 25 by GLASOW, F. *European Company Law: Organization, Finance and Capital Markets*. 2nd ed. Cambridge [u.a.]: Intersentia, 2012, p. 202–246;
5. VAN GERVEN, D. (general ed.) *Capital Directive in Europe: the Rules on Incorporation and Capital of Limited Liability Companies*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2014, p. 3–51.

4 tema

Bendrovės organai

TEMOS KLAUSIMAI

Bendrovės organo samprata. Bendrovės organų rūšys. Bendrovės organų struktūra.

Bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas ir jo vaidmuo bendrovės organų sistemoje. Visuotinio akcininkų susirinkimo paskirtis ir kompetencija. Eilinis ir neeilinis visuotinis akcininkų susirinkimas. Visuotinio akcininkų susirinkimo organizavimas. Teisė dalyvauti ir balsuoti visuotiniame akcininkų susirinkime. Visuotinio akcininkų susirinkimo kvorumas ir sprendimų priėmimas. Pakartotinis visuotinis akcininkų susirinkimas. Visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo teisinė kvalifikacija, sprendimų rūšys ir teisinė galia. Visuotinio akcininkų susirinkimo protokolas. Vienintelio akcininko sprendimai.

Bendrovės valdymo modeliai. Bendrovės valdymo organo samprata.

Vadovas kaip vienasmenis valdymo organas. Reikalavimai vadovui. Bendrovę ir vadovą siejančių teisinių santykių dualizmas: vadovas kaip darbuotojas ir vadovas kaip vienasmenis valdymo organas. Teisinio statuso dviylpumo reikšmė. Bendrovės vadovo kompetencija. Vidinė ir išorinė valdymo funkcijos. Kiekybinis bendrovės atstovavimas. Laikiniai einantis pareigas vadovas. Faktinio bendrovės vadovo samprata. Filialo vadovo samprata.

Valdyba kaip kolegialus bendrovės valdymo organas. Reikalavimai bendrovės valdybos nariams. Valdybos suformavimas. Valdybos kompetencija. Valdybos sprendimų priėmimas. Vadovo ir valdybos kompetencijos atribojimas. Vadovo kompetencijai priskiriamos valdybos funkcijos, kai bendrovėje nesudaroma valdyba.

Stebėtojų taryba kaip kolegialus bendrovės priežiūros organas. Reikalavimai stebėtojų tarybos nariams. Stebėtojų tarybos suformavimas. Stebėtojų

tarybos kompetencija. Stebėtojų tarybos sprendimų priėmimas. Valdybos kompetencija, kai bendrovėje nesudaroma stebėtojų taryba.

TEMOS MEDŽIAGA

Užduotys

1. Užpildykite lentelę, nurodydami pagal Akcinių bendrovių įstatymą visuotinio akcininkų susirinkimo kompetencijos klausimais priimamus sprendimus ir *ex lege* balsų daugumą, kuri būtina tokiam sprendimui priimti:

<i>Sprendimas</i>	<i>Paprasta balsų dauguma</i>	<i>Kvalifikuota balsų dauguma (nurodyti)</i>
Įstatų keitimas (pagal bendrą taisyklę)		2/3
Buveinės keitimas Lietuvoje	+	
.....		

2. Kokia balsų dauguma turi būti priimtas bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas pakeisti bendrovės įstatus, juose nustatant, kad akcininkui taikoma ribotos atsakomybės apsauga, kuri yra didesnė už *ex lege* nustatytąją ir lygi dvigubo investicijų į bendrovės įstatinį kapitalą dydžio sumai?
3. Bendrovėje yra šie organai: visuotinis akcininkų susirinkimas ir vadovas. Bendrovėje yra aštuoni akcininkai. Septyni akcininkai nuosavybės teise valdo po 10 procentų visų bendrovės akcijų (balsų), vienas akcininkas nuosavybės teise valdo 30 procentų bendrovės akcijų (balsų). Bendrovės vadovas sušaukė visuotinį akcininkų susirinkimą jos įstatams pakeisti. Bendrovės įstatų pakeitimais siekiama įtvirtinti smulkiojo akcininko, nuosavybės teise valdančio 10 procentų akcijų (balsų), teisę reikalauti skirti įmonės auditorių. Paaiškinkite, kada visuotinis akcininkų susirin-

kinimas gali būti laikomas įvykusi ir, atitinkamai, turi teisę priimti sprendimą pakeisti įstatus. Taip pat paaiškinkite, kada visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas bus laikomas priimtu. Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jeigu visuotinis akcininkų susirinkimas būtų neeilinis arba pakartotinis?

- Uždarojoje akcinėje bendrovėje yra trys akcininkai (kiekvienas jų nuosavybės teise valdo po 1/3 visų akcijų (balsų)) ir vadovas. Vienas iš akcininkų pareikalavo sušaukti neeilinį visuotinį akcininkų susirinkimą. Užpildykite lentelę, nurodydami, koks subjektas (kokie subjektai) ir kokius veiksmus turi atlikti šiam tikslui pasiekti:

<i>Subjektas</i>	<i>Veiksmas</i>	<i>Ex lege terminas (jeigu nustatytas)</i>
Vadovas	sprendimas sušaukti susirinkimą	per 10 dienų nuo akcininko paraiškos gavimo
....	

- Bendrovė turi šiuos organus: visuotinį akcininkų susirinkimą, valdybą ir vadovą. Bendrovėje yra keturi akcininkai, kiekvienas jų nuosavybės teise lygiomis dalimis valdo po 25 procentus bendrovės akcijų (balsų). Bendrovė ketina sudaryti pastato pirkimo–pardavimo sutartį su trečiuoju asmeniu. Paaiškinkite, kuris (kurie) iš nurodytų organų ar subjektų turi teisę priimti sprendimą sudaryti minėtą sutartį ir atstovauti bendrovei, ją sudarant.
- Bendrovė turi šiuos organus: visuotinį akcininkų susirinkimą ir vadovą. Bendrovėje yra du akcininkai, kurie nuosavybės teise lygiomis dalimis valdo po 50 procentų bendrovės akcijų (balsų). Vienas iš akcininkų yra bendrovės vadovas. Bendrovė ketina sudaryti su trečiuoju asmeniu automobilio nuomos sutartį. Tačiau sutartą dieną bendrovės vadovas susirgo ir sudaryti minėtos sutarties neatvyko. Antrasis akcininkas nusprendė atstovauti bendrovei ir sudaryti minėtą sutartį bendrovės vardu. Ar antrasis akcininkas turi teisę atstovauti bendrovei? Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jeigu antrasis akcininkas būtų paskirtas laikinai einančiu bendrovės vadovo pareigas?

7. Bendrovėje yra trys akcininkai. Akcininkai norėtų tiesiogiai dalyvauti bendrovės kasdieniame valdyme (tiek įgyvendinant vidinę, tiek ir išorinę funkcijas). Nurodykite teisingas priemones šiems tikslams pasiekti. Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jeigu kiekvienas iš akcininkų pageidautų būti atsakingas tik už savo veiklos sritį (t. y. vienas – už strateginius sprendimus, kitas – už finansinius reikalus, trečias – už rinkodarą ir prekybą)?
8. Bendrovėje yra keturi akcininkai: A ir B nuosavybės teise valdo po 11 procentų, C – 25 procentus, D – 53 procentus bendrovės akcijų (balsų). Pagal bendrovės įstatus bendrovėje turi būti sudaryta valdyba iš keturių narių, o stebėtojų tarybos nėra. Kiek kiekvienas iš akcininkų turi balsų, formuojant bendrovės valdybą, ir kaip kiekvienam iš jų reiktų paskirstyti savo balsus, kad kiekvieno jų pageidaujamas kandidatas patektų į valdybą?
9. Dvi bendrovės sudarė įrenginių pirkimo–pardavimo sutartį. Joje nurodyta kaina – 200 tūkst. eurų atitinka balansinę įrenginių vertę, apskaičytą pardavėjo buhalterinėje apskaitoje. Pardavėjo įstatinis kapitalas yra 10 tūkst. eurų, bendrovę valdo vienasmenis valdymo organas – vadovas. Pardavėjas teiraujasi teisininko, ar visuotinis akcininkų susirinkimas turi tvirtinti sandorį ir jeigu taip, kokie būtų teisiniai padariniai, sandorį sudarius be susirinkimo pritarimo. Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jeigu pardavėjo bendrovėje yra sudaryta valdyba, tačiau sandoris būtų sudarytas be valdybos sprendimo?
10. Dvi bendrovės sudarė įrenginių pirkimo–pardavimo sutartį. Naujasis pardavėjo vadovas kreipėsi į teismą dėl sutarties pripažinimo negaliojančia ir restitucijos taikymo. Ieškinyje jis nurodė, kad pagal pardavėjo įstatuose įtvirtintą kiekybinio atstovavimo taisyklę bendrovės vadovas, sudarydamas sandorius su trečiaisiais asmenimis, visada turi veikti kartu su bendrovės valdybos nariu. Pirkėjas teigia nežinojęs apie kiekybinį atstovavimą. Paaiškinkite pirkėjui kiekybinio bendrovės atstovavimo taisyklę ir įvertinkite situaciją.

Testai

Pažymėkite teisingą atsakymo variantą. Teisingi gali būti keli variantai arba nė vienas iš jų. Pastaruoju atveju nurodykite teisingą atsakymą.

1. Privalomi uždarnosios akcinės bendrovės organai:

- 1) visuotinis akcininkų susirinkimas ir vadovas;
- 2) visuotinis akcininkų susirinkimas, kolegialus organas (t. y. valdyba arba stebėtojų taryba) ir vadovas;
- 3) visuotinis akcininkų susirinkimas, stebėtojų taryba ir valdyba;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

2. Visuotinis akcininkų susirinkimas:

- 1) yra aukščiausiasis bendrovės valdymo organas;
- 2) gali spręsti bet kokius klausimus savo nuožiūra;
- 3) gali spręsti įstatymuose nenumatytus, bet įstatuose jo kompetencijai priskirtus klausimus, jeigu pagal Akcinių bendrovių įstatymą tai nepriskirta kitų bendrovės organų kompetencijai ir jeigu pagal esmę tai nėra valdymo organų funkcijos;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

3. De facto vadovu laikomas fizinis asmuo, kuris:

- 1) nuolat įgyvendina vadovavimo funkciją;
- 2) nuolat įgyvendina vadovavimo funkciją, bet tik su sąlyga, kad toks asmuo yra bendrovės akcininkas;
- 3) yra oficialiai paskirtas vadovu, bet realiai vadovavimo funkcijos nevykdo;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

4. Valdybos formavimui būdinga tai, kad:

- 1) jeigu bendrovėje nesudaroma stebėtojų taryba, visa nauja valdyba renkama pagal paprastosios balsų daugumos taisyklę;
- 2) valdybos nariu gali būti renkamas tik fizinis asmuo;
- 3) valdybą renka visuotinis akcininkų susirinkimas, nepriklausomai nuo to, ar bendrovėje sudaroma stebėtojų taryba;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

5. Stebėtojų tarybos sprendimas:

- 1) gali būti priimamas ir posėdis laikomas įvykusi, kai posėdyje dalyvauja daugiau kaip pusė stebėtojų tarybos narių;
- 2) gali būti priimamas ir posėdis laikomas įvykusi, kai posėdyje dalyvauja 2/3 ir daugiau stebėtojų tarybos narių;
- 3) pagal bendrą taisyklę laikomas priimtu, kai už sprendimą gauta daugiau balsų negu prieš;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

Kontroliniai klausimai

1. Koks bendrovės valdymo modelis įtvirtintas Akcinių bendrovių įstatyme?
2. Paašškinkite, kodėl visuotinis akcininkų susirinkimas nėra laikomas bendrovės valdymo organu. Kartu atskleiskite valdymo funkcijos sampratą.
3. Koks yra valdybos vaidmuo bendrovės organų sistemoje? Ar bendrovės valdyba įgyvendina išorinę valdymo funkciją? Kokiais atvejais bendrovės valdymo ir priežiūros organams nustatytos funkcijos gali būti priskiriamos kitų bendrovės organų kompetencijai?
4. Nurodykite pagrindinius bendrovės stebėtojų tarybos ir valdybos, kai bendrovėje nesudaroma stebėtojų taryba ir jai nustatytos funkcijos įstatymo leidžiama apimtimi yra priskirtos valdybai, kompetencijos panašumus ir skirtumus.

5. Kokie subjektai turi teisę veikti pagal kiekybinio bendrovės atstovavimo taisyklę ir ar gali būti nustatytas santykinis, o ne absoliutus kiekybinis atstovavimas? Koks yra kiekybinio atstovavimo taisyklės santykis su prokūra?
6. Ar bendrovės įstatuose gali būti įtvirtinta, kad kumuliacinio balsavimo taisyklė netaikoma ir valdyba formuojama įprastai (t. y. pagal balsų daugumos taisyklę), jeigu bendrovėje nesudaroma stebėtojų taryba?

TEMOS ŠALTINIAI

Teisės aktai

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. 2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262 (su pakeitimais ir papildymais);
2. 2016 m. rugsėjo 14 d. Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *TAR*, 2016, Nr. 23709 (su pakeitimais ir papildymais);
3. 2000 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914 (su pakeitimais ir papildymais).

Specialioji literatūra

1. BARTKUS, G. Juridiniai asmenys. Iš: MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys*. Pirmasis leidimas. Vilnius: Justitia, 2002, p. 179–187;
2. KIRŠIENĖ, J.; ir TIKNIŪTĖ, A. Juridinio asmens civilinių teisių įgyvendinimas bendrovėje: kam priklauso valdymo funkcija? *Jurisprudencija: mokslo darbai*, 2004, Nr. 55(47), p. 32–39;
3. MIKALONIENĖ, L. Bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų negaliojimas. *Teisė. Mokslo darbai*, 2012, Nr. 83, p. 82–97. doi: 10.15388/Teise.2012.0.101;
4. MILIAUSKAS, P. Akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės. Iš: MIKALONIENĖ, L., et al. *Įmonių teisinių formų konvergencija ir divergencija: ar Lietuvos teisinis reglamentavimas yra patrauklus tarptautiniame kontekste?* Mokslo

studija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2017, p. 155–171 (<http://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2017/11/%C4%AEmoniu-teisiniu-formu-konvergencija-ir-divergencija_2017_PDF.pdf>);

5. TIKNIŪTĖ, A.; ir USONIENĖ, J. Vienasmenio valdymo organo teisinis statusas: ar įmanomas vienareikšmiškumas? *Jurisprudencija: mokslo darbai*, 2013, Nr. 20 (3), p. 1095–1111.

Teismų praktika

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2018 m. birželio 29 d. nutartis civilinėje byloje *R. B. v. V. D., UAB „Europa Group“ ir UAB „Group Europa Investment“*, Nr. e3K-3-261-701/2018;
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2018 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje *BUAB „Nonfera“ v. A. N. ir L. Š.*, Nr. 3K-3-4-313/2018;
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje *Vilniaus miesto savivaldybės administracija v. UAB „Vilniaus parkai“*, Nr. e3K-3-438-421/2017;
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje (*šalių duomenys neskelbtini*), Nr. e3K-3-31-378/2017;
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Penkių kontinentų“ bankinės technologijos v. UAB „Kriptonika“*, Nr. 3K-3-298/2008.

Papildoma literatūra

1. BACHMANN, G., et al. *Regulating the Closed Corporation*. Berlin [etc.]: De Gruyter, 2014, p. 83–123;
2. BIRKMOSE, H. S.; NEVILLE, M.; ir SØRENSEN, K. E. (ed.) *Boards of Directors in European Companies: Reshaping and Harmonising Their Organisation and Duties*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law Internat., 2013, Part II „Organisation of the Board of Directors“, p. 221–366;
3. BOSAITĖ, A.; ir BUTOV, S. Juridiniai asmenys kaip civilinės teisės subjektai. Iš: VILEITA, A., et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*: vadovėlis. Vilniaus universitetas. Vilnius: Justitia, 2009, p. 251–252, 264–280;

4. DAVULIS, T. *Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras*. Vilnius: Registru centras, 2018, p. 315–320, 327–328;
5. DE LUCA, N. *European Company Law: Text, Cases and Materials*. Cambridge, etc.: Cambridge University Press, 2018, p. 233–327;
6. GRUNDMANN, S. With contributions to §§ 7, 11, 19 and 25 by GLASOW, F. *European Company Law: Organization, Finance and Capital Markets*. 2nd ed. Cambridge [u.a.]: Intersentia, 2012, p. 247–276;
7. KRAAKMAN, R., *et al.* *The Anatomy of Corporate Law: a Comparative and Functional Approach*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2017, p. 49–108;
8. ROTH, G. H.; ir KINDLER, P. *The Spirit of Corporate Law: Core Principles of Corporate Law in Continental Europe*. München [etc.]: C.H. Beck [etc.], 2013, p. 71–97.

5 tema

Bendrovės vadovo teisės ir pareigos

TEMOS KLAUSIMAI

Bendrovės vadovo kaip vienasmenio bendrovės valdymo organo pareigos bendrovei. Fiduciarinės bendrovės vadovo pareigos bendrovei. Lojalumo bendrovės vadovo pareiga bendrovei. Bendrovės vadovo rūpestingumo pareiga bendrovei. Verslo sprendimo priėmimo taisyklės samprata, jos taikymo apimtis. Bendrovės vadovo konkrečios teisės aktuose nustatytos pareigos. Bendrovės vadovo pareiga tinkamai organizuoti bendrovės buhalterinę apskaitą. Bendrovės vadovo pareiga rūpintis bendrovės finansine atskaitomybe. Bendrovės vadovo pareiga kreiptis į teismą dėl bankroto bylos bendrovei iškėlimo. Bendrovės vadovo pareiga perduoti bankrutuojančios bendrovės administratoriui įmonės turtą ir dokumentus. Bendrovės vadovo pareiga veikti pagal įgaliojimus. Sandoriai, sudaryti pažeidus įstatyminę kompetenciją. Sandoriai, sudaryti pažeidus sutartinę kompetenciją. Sandoriai, sudaryti pažeidus kiekybinio atstovavimo taisyklę. Bendrovės vadovo pareiga atsižvelgti į kreditorių interesus. Bendrovės vadovo teisės.

Bendrovės faktinio vadovo pareigos.

Bendrovės valdybos, kaip kolegialaus bendrovės valdymo organo, narių pareigos. Bendrovės valdybos narių pareigos, kai bendrovėje nesudaroma stebėtojų taryba. Bendrovės valdybos narių teisės.

Bendrovės stebėtojų tarybos, kaip kolegialaus bendrovės priežiūros organo, narių pareigos. Bendrovės stebėtojų tarybos narių teisės.

Bendrovės valdymo organo nario pareigos kitų bendrovės organų narių atžvilgiu.

Užduotys

1. Užpildykite lentelę, nurodydami bendrovės vadovo rūpestingumo bei lojalumo pareigų sudedamąsias, jas palyginkite:

Rūpestingumo pareigos:

1.

2.

...

Lojalumo pareigos:

1.

2.

.....

2. Bendrovė sudarė su kita įmone mainų sutartį, pagal kurią bendrovė išmainė nuosavybės teise valdomą nekilnojamąjį turtą į kitos įmonės turimas gauti sumas, t. y. teisę reikalauti iš Vardenio Pavardenio sumokėti nustatyto dydžio nuomos mokesčių. Bendrovė kreipėsi į Vardenį Pavardenį dėl nuomos mokesčio sumokėjimo, tačiau paaiškėjo, kad skolininkas yra nemokus. Dėl mainų sutarties bendrovė patyrė 50 tūkst. eurų nuostolio. Visuotiniame akcininkų susirinkime bendrovės vadovas paaiškino, kad mainų sutartį sudarė tikėdamasis uždirbti bendrovei papildomos naudos, nes reikalavimo teisės (t. y. gautinas nuomos mokesčiai) 50 procentų viršijo nekilnojamojo turto vertę. Ar bendrovės vadovo sprendimas sudaryti bendrovės vardu mainų sutartį buvo priimtas remiantis verslo sprendimų priėmimo taisykle? Atsakymą pagrįskite verslo sprendimų priėmimo taisyklės požymių analize.
3. Pagal pirkimo–pardavimo sutartį bendrovė įsigijo įrenginių už 200 tūkst. eurų. Atlikus bendrovės auditą, paaiškėjo, kad įrenginiai įsigyti ne rin-

kos kaina. Rinkoje tokie įrenginiai analogiškomis sąlygomis galėjo būti įsigyti 40 procentų mažesne kaina. Bendrovės vadovu sutartį sudaręs vadovas paaiškino, kad tokia situacija susiklostė dėl to, kad senieji įrenginiai sugedo nepataisomai, jų garantinio aptarnavimo paslauga buvo pasibaigusi. Siekiant užtikrinti gamybos nepertraukiamumą ir tinkamą įsipareigojimų bendrovės kontrahentams vykdymą, reikėjo kuo skubiau įsigyti naujus įrenginius. Įrenginius įsigyti už įprastinę rinkos kainą (t. y. 40 procentų mažesnę kainą, palyginti su ta, kurią bendrovė sumokėjo) būtų buvę galima tik po trijų mėnesių. Tačiau bendrovės valdyba mano, kad šios aplinkybės nėra reikšmingos, nes, atsižvelgiant į tai, kad bendrovės įstatinis kapitalas sudaro 10 tūkst. eurų, dėl įrenginių pirkimo–pardavimo sutarties sudarymo turėjo spręsti valdyba. Paaiškinkite, ar bendrovės vadovas pažeidė savo kaip vienasmenio valdymo organo pareigas.

4. Bendrovės vadovu jos vienasmenis valdymo organas – vadovė su savo sutuoktiniu sudarė automobilio pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią bendrovė įsigijo iš vadovės sutuoktinio automobilį už žymiai aukštesnę nei rinkos kainą. Sutartis buvo įvykdyta, bendrovė automobiliu naudojasi. Pasikeitus bendrovės vadovui, šis, susipažinęs su įmonės dokumentais, bendrovės vadovu pareiškė ieškinį buvusiai vadovei dėl fiduciarinių pareigų pažeidimu bendrovei padarytos žalos atlyginimo. Žala buvo įvertinta kaip kainų skirtumas, lyginant automobilio įsigijimo kainą su jo rinkos verte įsigijimo metu. Įvertinkite, ar buvusi bendrovės vadovė pažeidė savo pareigas.
5. Bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas atšaukė esamą vadovę ir paskyrė naują vadovą. Naujas bendrovės vadovas sužinojo, kad buvusi bendrovės vadovė savo vadovavimo laikotarpiu lygiagrečiai įsteigė naują įmonę, kuri irgi teikė apskaitos paslaugas. Buvusi vadovė dalį bendrovės klientų nukreipdavo į naujai įsteigtą įmonę. Naujas bendrovės vadovas taip pat nustatė, kad bendrovėje nebuvo patvirtinto komercinių (gamybinių) paslapčių ir konfidencialios informacijos sąrašo. Naujas

bendrovės vadovas kreipėsi į Jus teiraudamasis, ar buvusi bendrovės vadovė pažeidė savo kaip vienasmenio valdymo organo pareigas. Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jeigu buvusi vadovė, pasinaudojusi informacija, kurią ji sužinojo būdama vienasmeniu valdymo organu, pasibaigus darbo sutarčiai su bendrove pradėtų naują verslą – įkūrusi naują įmonę, teiktų mokymų paslaugas? Tarkime, vienas iš rinkos dalyvių, organizuojančių mokymus, buvo pateikęs bendrovei pasiūlymą bendradarbiauti.

6. Dvi bendrovės sudarė sutartį dėl prekių pirkimo–pardavimo. Pagal trečiojo asmens kreipimąsi abiem bendrovėms buvo skirtos baudos dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo, sudarius ir įgyvendinus draudžiamą susitarimą. Bendrovės (pardavėjo) visuotiniame akcininkų susirinkime vadovas informavo apie bendrovei paskirtą baudą, kartu pažymėdamas, kad jis nežinojo, kad sutartis būtų galėjusi prieštarauti Konkurencijos įstatymo nuostatomis. Sudarant sutartį, buvo įmonės teisininko, finansininko ir komercijos direktoriaus vizos, patvirtinančios, kad sutartis gali būti sudaryta joje nurodytomis sąlygomis. Be to, sutartis buvo ypač naudinga bendrovei, uždirbo reikšmingą pelną, kuris buvo paskirstytas dividendais akcininkams. Įvertinus bendrovei paskirtą baudą, uždirbto bendrovės pelno likutis (nauda) yra žymiai didesnis. Vienas iš bendrovės (pardavėjo) smulkiųjų akcininkų kreipėsi į Jus konsultacijos, prašydamas paaiškinti, ar bendrovės vadovas pažeidė savo kaip vienasmenio valdymo organo pareigas.
7. Bendrovės vadovas, pasitikėdamas sandėlio darbuotojais – savo vaikystės draugais, nemanė, kad reiktų įgyvendinti papildomas veiklos rizikos valdymo priemones. Pavyzdžiui, keičiantis sandėlio darbuotojų pamainai, darbuotojai realiai neatlikdavo sandėlyje esančio turto inventurizacijos, gamyboje sunaudoto turto išėiga buvo skaičiuojama už mėnesį pagal normatyvus, nesiejant su faktišku turto panaudojimu ir jo likučiais. Bendrovės vadovo nuomone, už tinkamą darbinių funkcijų vykdymą kiekvienas darbuotojas atsako pagal Darbo kodekso normas. Be to, bendrovėje yra darbuotojai, kurie atsakingi už finansus ir apskaitą.

Priėmus naują vyriausiąjį buhalterį ir atlikus bendrovės turto inventORIZACIJĄ, buvo nustatytas turto trūkumas, lygus 250 tūkst. eurų sumai. Konkretizuoti, kuris sandėlio darbuotojas ir už kokį laikotarpį būtų buvęs atsakingas dėl bendrovės turto trūkumo, nepavyko. Finansų ir apskaitos skyriaus darbuotojai nurodė, kad, tvarkydami apskaitą, jie rėmėsi gautais dokumentais ir informacija. Įvertinkite, ar bendrovės vadovas pažeidė savo kaip vienasmenio valdymo organo pareigas.

8. Bendrovės įstatuose numatyta, kad bendrovės valdyba priima sprendimus įsigyti ilgalaikio turto už kainą, didesnę kaip 3 procentai bendrovės įstatinio kapitalo. Bendrovės valdyba, prieš priimdama tokį sprendimą, turi gauti visuotinio akcininkų susirinkimo pritarimą. Įstatuose taip pat numatyta, kad paskolos sutartys, kai bendrovės gaunama paskolos suma viršija 100 tūkst. eurų, turi būti sudaromos kartu veikiant bendrovės vadovui su valdybos nariu. Bendrovės įstatuose nėra kitų taisyklių dėl sandorių sudarymo ir tvirtinimo. Bendrovės vardu vadovas vienasmeniškai sudarė paskolos sutartį, pagal kurią bendrovės gauta paskolos suma buvo 150 tūkst. eurų, bei pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią bendrovė įsigijo žemės sklypą už kainą, kuri viršijo 3 procentų bendrovės įstatinio kapitalo dydį. Bendrovės vadovas nesikreipė į kitus organus dėl šių sandorių sudarymo ir tvirtinimo. Paaiškinkite, kokio pobūdžio kompetenciją bendrovės vadovas pažeidė, sudarydamas minėtus sandorius (jeigu pažeidė), ir kokie būtų tokių sandorių pripažinimo negaliojančiais pagrindai bei sąlygos.
9. Bendrovės valdyba priėmė sprendimą garantuoti bendrovės akcininko prievolių, kurių suma viršijo 1/20 bendrovės įstatinio kapitalo, įvykdymą pagal paskolos sutartį, sudarytą tarp akcininko ir banko. Šiam klausimui svarstyti bendrovės vadovas, kuris nėra valdybos narys, pasiūlė sušaukti valdybos posėdį. Bendrovės vadovas pateikė valdybai informaciją apie akcininko galimybes įvykdyti prievolės pagal akcininko su banku sudaromą paskolos sutartį. Remdamasis bendrovės valdybos sprendimu, bendrovės vadovas bendrovės vardu suteikė bankui garanti-

ją. Akcininkas tapo nemokęs ir paskolos negrąžino. Pagal banko pareikalavimą bendrovė sumokėjo bankui garantijoje nurodyto dydžio sumą. Bendrovės valdyba mano, kad bendrovės vadovas neveikė geriausiai bendrovės interesais, nes tinkamai neįvertino akcininko finansinės padėties ir galimybių įvykdyti paskolos sutartį, valdybai pateikė neišsamią informaciją, suklaidino valdybą. Bendrovės vadovas nesutinka, teigdamas, kad jis atliko viską rūpestingai ir apdairiai, kiek objektyviai tai buvo įmanoma. Įvertinkite situaciją ir paaiškinkite, kokios šioje situacijoje yra bendrovės vadovo ir valdybos narių pareigos.

10. Bendrovei nepavyko pelningai įgyvendinti keleto statybos projektų. Iš vieno jų bendrovė patyrė nuostolių, nes perspektyvi gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto vieta tapo nepaklausī, netikėtai pakeitus teritorijų planavimo dokumentus ir šalimais įrengus degalinę. Kiti du statybos projektai tapo nuostolingi, kai bankrutavo abu ilgalaikiai užsakovai, nespėję atsiskaityti už atliktus statybos darbus. Sutriko bendrovės atsiskaitymai su kreditoriais. Bendrovės vyriausiasis buhalteris informavo vadovą, kad pradesti bendrovės įsipareigojimai viršija jos turto vertę. Siekdamas išsaugoti įmonę, bendrovės vadovas derėjosi su kreditoriais dėl atsiskaitymo terminų atidėjimo. Su kai kuriais kreditoriais buvo susitarta atidėti atsiskaitymo terminus, kitiems kreditoriams jis nuolat žadėjo atsiskaityti. Siekdamas subalansuoti piniginius srautus, bendrovės vadovas taip pat nusprendė keletui mėnesių atidėti atlyginimo sau išmokėjimą. Bendrovės vadovas aktyviai ieškojo naujų projektų, teikė paraišką konkursuose, darbuotojus skatino būti optimistais. Vis dėlto bendrovei patyrus dar vieną verslo nesėkmę, kuomet bankrutavo kitas užsakovas, bendrovės vadovas nusprendė kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo. Paaiškinkite, ar bendrovės vadovas tinkamai įvykdė pareigą kreiptis į teismą dėl bankroto bylos bendrovei iškėlimo. Jeigu bendrovėje būtų sudaryta valdyba, kuriam organui kiltų pareiga inicijuoti bankroto bylos bendrovei iškėlimą?

✓ Testai

Pažymėkite teisingą atsakymo variantą. Teisingi gali būti keli variantai arba nė vienas iš jų. Pastaruoju atveju nurodykite teisingą atsakymą.

1. Mokios bendrovės vadovas turi pareigą veikti:

- 1) tik bendrovės akcininkų interesais;
- 2) išimtinai bendrovės interesais;
- 3) tik bendrovės kreditorių interesais;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

2. Fiduciarinėmis bendrovės vadovo pareigomis laikoma:

- 1) sąžiningumo pareiga;
- 2) lojalumo pareiga;
- 3) imperatyvi nemokios bendrovės vadovo pareiga kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

3. Pagal verslo sprendimų priėmimo taisyklę vertinamas:

- 1) bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas;
- 2) imperatyvios bendrovės vadovo pareigos (ne)įgyvendinimas;
- 3) bendrovės vadovo sprendimo nuostolingumas bendrovei;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

4. Bendrovės vadovo sudarytas sandoris, kuris pažeidžia steigimo dokumentuose nustatytą jo kaip vienasmenio bendrovės valdymo organo kompetenciją:

- 1) pripažįstamas negaliojančiu kaip prieštaraujantis imperatyvioms įstatymo nuostatomis (CK 1.80 str.);

- 2) pripažįstamas negaliojančiu kaip prieštaraujantis juridinio asmens teisnumui, jeigu kita sandorio šalis veikė nesąžiningai (CK 1.82 str.);
- 3) pripažįstamas negaliojančiu kaip sudarytas įgaliojimus viršijusio atstovo (CK 1.92 str.);
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

5. **Bendrovės valdybos narys turi teisę:**

- 1) gauti informaciją apie bendrovę ir jos veiklą;
- 2) dalyvauti bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime;
- 3) tuo pačiu metu būti tos pačios bendrovės ir stebėtojų tarybos nariu, ir valdybos nariu;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

? **Kontroliniai klausimai**

1. Kokie požymiai kvalifikuoja bendrovės vadovo pareigas fiduciarinėmis pareigomis?
2. Nurodykite pagrindines fiduciarines bendrovės valdybos narių pareigas bendrovei.
3. Kokie yra bendrieji fiduciarinių bendrovės vadovo pareigų ir imperatyviųjų bendrovės vadovo pareigų bendrovei esminiai skirtumai?
4. Ar *de facto* vadovo pareigos yra analogiškos *de jure* vadovo pareigoms? Ar *de jure* vadovas turi vienasmeniam valdymo organui kylančių pareigų, jeigu šalia *de jure* vadovo veikia ir faktinis vadovas?
5. Ar bendrovės stebėtojų tarybos nariai turi fiduciarinių pareigų bendrovei ir kitiems bendrovės organų nariams? Jeigu atsakymas būtų teigiamas, šias pareigas nurodykite.
6. Kokiais atvejais bendrovės vadovas turi pareigą veikti bendrovės kreditorių interesais?

Teisės aktai

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. 2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262 (su pakeitimais ir papildymais);
2. 2019 m. birželio 13 d. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas. *TAR*, 2019, Nr. 10324 (išskyrus, kai pagal pereinamąsias nuostatas taikomas 2001 m. kovo 20 d. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 31-1010 (su pakeitimais ir papildymais));
3. 2001 m. lapkričio 6 d. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 99-3515 (su pakeitimais ir papildymais);
4. 2000 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914 (su pakeitimais ir papildymais);
5. 1999 m. kovo 23 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 30-856 (su pakeitimais ir papildymais).

Specialioji literatūra

1. BARTKUS, G. Juridiniai asmenys. Iš: MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys*. Pirmasis leidimas. Vilnius: Justitia, 2002, p. 183–194;
2. GREIČIUS, R. *Privataus juridinio asmens vadovo fiduciarinės pareigos*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2007, p. 16–216;
3. MIKELĖNAS, V. Įmonių vadovų civilinė atsakomybė. Iš: ABRAMAVIČIUS, A.; ir MIKELĖNAS, V. *Įmonių vadovų teisinė atsakomybė*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 1999, p. 252–314;
4. SMALIUKAS, A.; ir GOLDAMMER, Y. Kiekybinio atstovavimo taisyklės taikymo problemos. *Justitia*, 2007, Nr. 3 (65), p. 2–7.

Teismų praktika

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2018 m. gruodžio 4 d. nutartis civilinėje byloje *bankrutavusi UAB „Globus trade“ v. bendrovė „A/S Dobeles dzirnavnieks“*, Nr. e3K-3-439-421/2018;

2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje *E. G. v. UAB „Klaipėdos duona“*, Nr. e3K-3-415-248/2017;
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje *bankrutavusi UAB „Banketas LT“ v. R. Z., M. Z.-M.*, Nr. e3K-3-265-611/2017;
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Mitnija“ ir UAB „MG Baltic Investment“ v. V. G. ir E. R.*, Nr. 3K-7-124/2014.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų apžvalgos:

2017 m. balandžio 6 d. Bendrovės valdymo organų civilinę atsakomybę reglamentuojančių teisės normų taikymo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje apžvalga Nr. 45. Teismų praktika, 2017.

Papildoma literatūra

1. BELCREDI, M; ir FERRARINI, G. (ed.) *Boards and Shareholders in European Listed Companies: Facts, Context and Post-crisis Reforms: a research project promoted by Emittenti Titoli S.p.A.* 3rd printing. Cambridge: Cambridge University Press, 2014;
2. BIRKMOSE, H. S.; NEVILLE, M.; ir SØRENSEN, K. E. (ed.) *Boards of Directors in European Companies: Reshaping and Harmonising Their Organisation and Duties.* Alphen aan den Rijn: Kluwer Law Internat., 2013, Part I „Duties of Directors“, p. 13–217;
3. ENRIQUES, L., *et al.* Related-Party Transactions. Iš: KRAAKMAN, R., *et al.* *The Anatomy of Corporate Law: a Comparative and Functional Approach.* Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2017, p. 145–170;
4. MORTIMORE, S. (ed.) *Company Directors: Duties, Liabilities, and Remedies.* Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2017;
5. ROTH, G. H.; ir KINDLER, P. *The Spirit of Corporate Law: Core Principles of Corporate Law in Continental Europe.* München [etc.]: C.H. Beck [etc.], 2013, p. 98–112.

6 tema

Bendrovės akcijos. Bendrovės akcininko statusas

TEMOS KLAUSIMAI

Akcija kaip civilinių teisių objektas. Akcija kaip nuosavybės teisės objektas. Akcija kaip vertybinis popierius. Akcija kaip dalis bendrovės įstatiniame kapitale. Akcija suteikiamų teisių pobūdis. Teisių, kurias patvirtina akcija, perleidimas.

Akcijų rūšys ir klasės. Vardinės ir pareikštinės akcijos. Materialios ir naterialios akcijos. Paprastosios ir privilegijuotosios akcijos. Daugiabalsės akcijos. „Aukštinės“ akcijos. Bendrovės savos akcijos.

Informacijos apie visų bendrovės akcijų įgijimą (vienintelio akcininko) atskleidimas. Duomenų apie uždarnosios akcinės bendrovės akcininkus kaupimas Juridinių asmenų dalyvių informacinėje sistemoje. Galutinio naudos gavėjo duomenų kaupimas Juridinių asmenų dalyvių informacinėje sistemoje.

Pirminės ir antrinės akcijų apyvartos samprata. Akcininko statuso įgijimas pagal akcijų pasirašymo sutartį.

Uždarnosios akcinės bendrovės akcijų perleidimas ir akcininko statuso įgijimas. Uždarnosios akcinės bendrovės akcijų pirkimas–pardavimas kaip vienas iš būdų perleisti bendrovės verslą. Teisinis patikrinimas, įsigyjant verslą uždarnosios akcinės bendrovės akcijų pirkimo–pardavimo būdu, jo samprata, reikšmė, objektas, pagrindiniai procedūriniai ir turinio bei apimties teisinio patikrinimo aspektai.

Viešoji akcinės bendrovės akcijų apyvarta. Privalomo oficialaus siūlymo samprata ir įgyvendinimo mechanizmas.

Darbuotojų akcijos. Akcijų suteikimas.

Užduotys

1. Vardenė Pavardenė pagal pirkimo–pardavimo sutartį įsigijo iš kito akcininko nuosavybėn 100 paprastųjų vardinių materialių uždarnosios akcinės bendrovės akcijų, šis akcijų paketas sudaro 55 procentus bendrovės akcijų (balsų). Po penkių mėnesių Vardenė Pavardenė kreipėsi į uždarnosios akcinės bendrovės vadovą dėl įregistravimo akcininke, pateikdama indosamentą. Uždarnosios akcinės bendrovės vadovas atsisakė ją įregistruoti naująja akcininke, paaiškindamas, kad ji kreipėsi praėjus nepateisinamai ilgam laiko tarpui. Be to, jis pažymėjo, kad Vardenė Pavardenė nepateikė akcijų pirkimo–pardavimo sutarties. Po dar trijų mėnesių Vardenė Pavardenė kreipėsi į uždarnosios akcinės bendrovės vadovą, prašydama inicijuoti visuotinį akcininkų susirinkimą, kurio vienas iš darbotvarkės klausimų – vadovo atšaukimas ir naujo vadovo paskyrimas. Uždarnosios akcinės bendrovės vadovas paaiškino, kad teisę inicijuoti susirinkimą turi tik asmuo, įgijęs akcininko statusą. Vardenė Pavardenė nėra įregistruota uždarnosios akcinės bendrovės akcininkų knygoje akcininke, todėl nelaikytina bendrovės dalyve. Ar bendrovės vadovo pozicija teisėta? Ar keistūsi Jūsų atsakymas, jeigu bendrovės akcijos būtų buvusios nematerialios?
2. Bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime buvo priimtas sprendimas padidinti įstatinį kapitalą papildomais piniginiiais įnašais. Trys bendrovės akcininkai A, B ir C pasinaudojo pirmumo teise įsigyti naujai išleidžiamų bendrovės akcijų, o akcininkas D nusprendė šia pirmumo teise nepasinaudoti. Prieš įstatinio kapitalo padidinimą visi akcininkai turėjo po 25 procentus bendrovės akcijų (balsų). Po bendrovės įstatinio kapitalo padidinimo akcininkų dalys įstatiniame kapitale yra tokios: akcininkų A, B ir C dalys įstatiniame kapitale sudaro po 32 procentus, o akcininko D – 4 procentus. Bendrovės įstatuose numatyta, kad akcininkas, turintis ne mažiau kaip 10 procentų akcijų (balsų) ir pasirašęs kon-

fidencialumo įsipareigojimą, turi teisę susipažinti su esmine bendrovės veiklos informacija (pavyzdžiui, paskolų, įkeitimo ir kitomis sutartimis). Akcininkas D pateikė prašymą susipažinti su esmine bendrovės informacija. Bendrovės vadovas atsisakė pateikti informaciją, paaiškindamas, kad akcininkas D neatitinka bendrovės įstatuose nustatytų sąlygų. Taip pat jis pažymėjo, kad artimiausiu metu bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas dėl įstatinio kapitalo padidinimo, nauja įstatų redakcija, akcijų pasirašymo sutartys ir kiti su bendrovės įstatinio kapitalo padidiniu susiję dokumentai bus pateikti Juridinių asmenų registru. Ar teisėtas bendrovės vadovo atsisakymas pateikti informaciją?

3. Dvi bendrovės – pardavėjas (akcijų savininkas) ir pirkėjas kreipėsi į notarą dėl uždarnos akcinės bendrovės akcijų pirkimo–pardavimo sutarties patvirtinimo notarine tvarka. Parduodamas 45 procentų bendrovės akcijų paketas už 35 tūkst. eurų kainą. Visos parduodamos akcijos yra paprastosios vardinės, tos pačios klasės ir materialios. Šalys pageidauja sutartyje numatyti tokias sąlygas:
 - 1) Nuosavybės teisė į akcijas pirkėjui pereina nuo sutarties sudarymo momento (sutarties įsigaliojimo ir sudarymo momentai sutampa). Indosamentas turi būti padaromas per 1 darbo dieną, pirkėjui sumokėjus visą akcijų kainą į pardavėjo sutartyje nurodytą banko sąskaitą. Kaina sumokama per 12 mėnesių laikotarpį nuo sutarties sudarymo.
 - 2) Akcijų suteikiamas teises, įtvirtintas Akcinių bendrovių įstatyme, pirkėjas visa apimtimi įgyja nuo sutarties sudarymo momento, išskyrus tai, kad 12 mėnesių laikotarpiu pirmumo teisė įsigyti visas kitų akcininkų parduodamas bendrovės akcijas išlieka buvusiam akcininkui (pardavėjui). Nurodytu laikotarpiu pirkėjas šia pirmumo teise pasinaudoti negalės. Pirkėjas įsipareigoja pranešti bendrovei ir visiems kitiems akcininkams apie tokį šalių susitarimą.
 - 3) Pirkėjui įgijus nuosavybės teisę į akcijas, naujasis akcininkas (pirkėjas) perleidžia buvusiam akcininkui (pardavėjui) akcijų balsavimo teisę 12 mėnesių laikotarpiui.

- 4) Pirkėjui įgijus nuosavybės teisę į akcijas, naujasis akcininkas (pirkėjas) perleidžia buvusiam akcininkui (pardavėjui) akcijų suteikiamą teisę gauti bendrovės pelno dalį (dividendą) 12 mėnesių laikotarpiui.
- 5) Pasirašytos akcijos nevisiškai apmokėtos. Todėl pirkėjas, atlikdamas kainos mokėjimą, įsipareigoja kainos dalį pervesti uždarajai akcinei bendrovei, kurios akcijas įsigyja, tokiu būdu padengdamas pardavėjo įsiskolinimą pagal akcijų pasirašymo sutartį. Toks kainos pervedimas laikomas tinkamu atsiskaitymu pagal tarp šalių sudaromą akcijų pirkimo–pardavimo sutartį.

Kvalifikuokite akcijų pirkimo–pardavimo sutartį pagal sutarčių teisėje žinomus skirtingus kriterijus (pavyzdžiui, konsensualinė *v.* realinė ir kt.). Taip pat argumentuotai ir remdamiesi konkrečiomis Civilinio kodekso bei Akcinių bendrovių įstatymo normomis įvertinkite šalių siūlomas sutarties sąlygas ir paaiškinkite, ar notaras turėtų tvirtinti sutartį, kurioje numatytos tokios sąlygos. Kiekvieną sutarties sąlygą įvertinkite atskirai.

4. Uždarajoje akcinėje bendrovėje yra keturi akcininkai, kurių dalys įstatiniame kapitale yra lygios (1/4). Akcininkas A sudarė mainų sutartį su trečiuoju asmeniu, pagal kurią šiam asmeniui perdavė 25 procentus nuosavybės teise valdomų akcijų mainais į trečiojo asmens nuosavybės teise valdomą automobilį. Akcininkas B savo akcijas pardavė akcininkui D, nepasiūlęs jų pirmumo teise įsigyti kitiems akcininkams. Akcininkas C pareiškė ieškinį teisme, reikalaujamas pripažinti mainų sutartį negaliojančia. Ieškovas nurodė, kad mainų sutartis yra apsimestinė, sudaryta siekiant išvengti kitų akcininkų pirmumo teisės parduodant uždarosios akcinės bendrovės akcijas. Akcininkas C taip pat reikalauja pripažinti akcijų pirkimo–pardavimo sutartį, sudarytą tarp akcininko B ir akcininko D, negaliojančia dėl imperatyvios pirmumo teisės pažeidimo. Ar turėtų būti tenkinami akcininko C reikalavimai?
5. Akcininkas A tapo vieninteliu uždarosios akcinės bendrovės dalyviu pagal akcijų pirkimo–pardavimo sutartį, sumokėjęs už šias akcijas buvusiam akcininkui 150 tūkst. eurų. Po trijų mėnesių mokesčių administratorius,

atlikęs uždarosios akcinės bendrovės mokestinį patikrinimą, priskaičiavo bendrovei 130 tūkst. eurų mokesčių bei baudų ir delspinigių dėl nesumokėtų mokesčių. Mokestinė nepriemoka buvo priskaičiuota už laikotarpį iki akcininkui A tampant bendrovės dalyviu. Naujasis akcininkas A pareikalavo, kad buvęs akcininkas jam atlygintų 130 tūkst. eurų sumą, nes sudarant akcijų pirkimo–pardavimo sutartį bendrovės mokestinė nepriemoka nebuvo atskleista, todėl akcijos neatitinka pirkimo–pardavimo sutartyje nustatytos kokybės. Atitinkamai, buvęs akcininkas turi kompensuoti akcininkui A dalį akcijų pirkimo kainos, kuri lygi bendrovės mokestinės nepriemokos sumai. Naujojo akcininko A nuomone, buvęs akcininkas atsako už netinkamą akcijų kokybę pagal Civilinio kodekso nuostatas, reguliuojančias pirkimo–pardavimo sutartį. Tačiau buvęs akcininkas atsisako kompensuoti minėtą sumą, teigdamas, kad Civilinio kodekso nuostatos, skirtos daiktų kokybei, negali būti taikomos kitam civilinių teisių objektui – akcijoms, o akcijų pirkimo–pardavimo sutartyje ginčo klausimai apskritai nėra aptarti. Ar teisėti naujojo akcininko A reikalavimai?

6. Pagal akcijų pirkimo–pardavimo sutartį Vardenė Pavardenė įsigijo 100 procentų uždarosios akcinės bendrovės akcijų (balsų). Vardenė Pavardenė, kaip vienintelė akcininkė, atšaukė bendrovės vadovą, vadovo pareigas vykdė pati. Po kelių mėnesių uždarajai akcinei bendrovei buvo pareiškta ieškinys dėl žalos, kurią bendrovė padarė piktnaudžiaudama dominuojančia padėtimi laikotarpiu iki Vardenės Pavardenės tapimo akcininke, atlyginimo. Įsiteisėjusiu teismo sprendimu iš uždarosios akcinės bendrovės buvo priteista 75 tūkst. eurų suma žalai atlyginti. Vardenė Pavardenė kreipėsi į buvusį akcininką, kad šis padengtų 75 tūkst. eurų sumą. Vardenė Pavardenė reikalavimus grindžia akcijų pirkimo–pardavimo sutartimi, kurioje numatyta, kad už pareiškimų ir garantijų pažeidimus taikoma pardavėjo (t. y. buvusio akcininko) sutartinė civilinė atsakomybė. Akcijų pirkimo–pardavimo sutarties skyriuje „Pareiškimai ir garantijos“ buvęs akcininkas kaip akcijų pardavėjas garantavo dabartinei akcininkei kaip akcijų pirkėjai, kad uždaroji akcinė bendrovė turi tik tokias esamas ar būsimas prievoles, kurios yra atspindėtos finan-

sinėje atskaitomybėje ir atskirai nurodytos sutarties 1 priede. Prievolės dėl konkurencijos teisės pažeidimų nėra atskleistos nei akcijų pirkimo–pardavimo sutartyje, nei jos 1 priede. Buvęs akcininkas nesutinka, kad jis pažeidė akcijų pirkimo–pardavimo sutartį, nes (i) prievolė atlyginti žalą dėl konkurencijos teisės pažeidimų siejasi su bendrove, bet ne su akcijomis, kurios yra pirkimo–pardavimo sutarties dalykas; (ii) Vardenės Pavardenės advokatai atliko teisinį patikrinimą. Kadangi bendrovė pateikė visus dokumentus ir informaciją, Vardenės Pavardenės advokatai turėjo visas galimybes įvertinti tokių prievolių atsiradimo riziką; (iii) buvęs akcininkas bendrovės valdyme nedalyvavo, nežinojo apie minėtus pažeidimus, o pasirašydamas sutartį rėmėsi buvusio bendrovės vadovo pateiktais duomenimis apie įmonę; (iv) po akcijų įsigijimo Vardenė Pavardenė vadovavo bendrovei, todėl turėjo galimybes įsitikinti turimos informacijos teisingumu; (v) akcijų pirkimo–pardavimo sutarties tekstą ruošė Vardenės Pavardenės advokatai. Be to, buvęs akcininkas nurodė, kad bendrovės mokestinė nepriemoka savaime nereiškia, kad Vardenė Pavardenė kaip akcijų pirkėja (t. y. kitas subjektas) patyrė nuostolių, kurių suma, beje, yra tokia pati. Ar teisėti Vardenės Pavardenės reikalavimai? Taip pat nurodykite, koks yra ieškinio senaties terminas šiems akcijų pirkėjo reikalavimams pareikšti.

7. Akcininkas A yra visų bendrovės paprastųjų akcijų, kurios sudaro 1/90 įstatinio kapitalo, savininkas, o akcininkas B – visų privilegijuotųjų akcijų, kurios sudaro 1/10 įstatinio kapitalo, savininkas. Bendrovės įstatuose nustatyta, kad privilegijuotosios akcijos nesuteikia balsavimo teisės ir yra su kaupiamuoju dividendu, kuris lygus 6 procentams nuo privilegijuotųjų akcijų nominalios vertės. Tačiau per paskutinius dvejus finansinius metus iš eilės bendrovė neskyrė akcininkui B viso bendrovės įstatuose nustatyto dividendo. Bendrovės vadovas sušaukė metinį visuotinį akcininkų susirinkimą, kuriame bus svarstomas bendrovės pelno paskirstymas. Aplinkybių, dėl kurių pelno dalis negalėtų būti skiriama dividendams, nėra. Paaiškinkite, kokių veiksmų akcininkas B galėtų imtis, kad gautų nustatytą dividendą.

8. Užpildykite lentelę, nuroydamai paprastųjų ir privilegijuotųjų akcijų suteikiamų teisių panašumus ir skirtumus, remdamiesi atlikta analize padarykite išvadas:

<i>Akcijų suteikiamos teisės</i>	<i>Paprastosios akcijos</i>	<i>Privilegijuotosios akcijos</i>	<i>Ypatumai dėl privilegijuotųjų akcijų</i>
Balsavimo teisė	Taip	Taip, bet su išlyga.	Įstatai gali nesuteikti balsavimo teisės. Tačiau tokiu atveju akcijomis galima balsuoti <i>ex lege</i> numatytais atvejais.
.....			

9. Bendrovės akcininkai svarsto sudaryti galimybę įsigyti bendrovės akcijų lengvatinėmis sąlygomis didžiausią indėlį bendrovės veikloje sukuriantiems ir perspektyviems darbuotojams. Paaiškinkite, kokios galėtų būti nustatytos akcijų suteikimo sąlygos ir kokia būtų akcijų suteikimo procedūra. Taip pat paaiškinkite, kaip bendrovei užsitikrinti, kad darbuotojai, lengvatinėmis sąlygomis įsigiję bendrovės akcijų, nenutrauktų su ja darbo santykių arba bendrovė nepatirtų nuostolių dėl akcijų suteikimo, jeigu darbo sutartys būtų nutrauktos arba darbuotojai nuspręstų šias akcijas perleisti.
10. Akcininkas, nuosavybės teise valdantis po 5 procentus akcijų (balsų) akcinėje bendrovėje ir uždarojoje akcinėje bendrovėje, norėtų visas šių bendrovių akcijas parduoti, bet norinčių įsigyti akcijas iš esamų akcininkų ar trečiųjų asmenų nėra. Akcinės bendrovės akcijomis nėra prekiaujama reguliuojamoje rinkoje. Patarkite akcininkui, kokiais teisiniais būdais būtų galima susigrąžinti investicijas.

✓ Testai

Pažymėkite teisingą atsakymo variantą. Teisingi gali būti keli variantai arba nė vienas iš jų. Pastaruoju atveju nurodykite teisingą atsakymą.

1. Akcijų pasirašymo sutartis yra:

- 1) paprastos rašytinės formos, ir notarinės formos reikalavimas netaikomas;
- 2) paprastos rašytinės formos, išskyrus atvejus, kai Civilinis kodeksas nustato privalomą notarinę formą (apmokant nekilnojamoju turtu);
- 3) tik notarinės formos;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

2. Antrinei akcijų apyvartai būdinga tai, kad:

- 1) akcininkas neturi teisės perleisti kitiems asmenims nevisiškai apmokėtų pasirašytų akcijų (t. y. akcijų, už kurias nėra bendrovei sumokėta akcijų emisijos kaina pagal akcijų pasirašymo sutartį);
- 2) akcininkas turi teisę perleisti kitiems asmenims nevisiškai apmokėtas pasirašytas akcijas (t. y. akcijas, už kurias nėra bendrovei sumokėta akcijų emisijos kaina pagal akcijų pasirašymo sutartį), jeigu taip numatyta akcininkų sutartyje;
- 3) akcijos turi būti perleidžiamos už kainą, kuri ne mažesnė už jų nominalią vertę;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

3. Teisės, kurias patvirtina akcija, atskirai nuo akcijos kitam asmeniui:

- 1) gali būti perleidžiamos, bet pagal bendrąją taisyklę tik tuo atveju, jeigu tokį perleidimą leidžia įstatymas;
- 2) gali būti perleidžiamos išimtinai akcininko nuožiūra, nes tai leidžia sutarčių laisvės principas;

- 3) teisės, kurias patvirtina akcija, negali būti perleidžiamos atskirai nuo akcijos;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).
4. **Akcininko pirmumo teisė įsigyti visas parduodamas uždarosios akcinės bendrovės akcijas:**
- 1) gali būti perleista trečiajam asmeniui, nes tai turtinė teisė;
 - 2) negali būti perleista trečiajam asmeniui dėl asmeninio teisės pobūdžio;
 - 3) negali būti perleista trečiajam asmeniui, nes tokiu būdu akcininku taptų trečiasis asmuo nesudarius galimybės pirmiausia kitiems akcininkams apsispręsti dėl akcininkų sudėties;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).
5. **Privalomas oficialus siūlymas:**
- 1) teikiamas, kai asmuo, veikdamas savarankiškai ar kartu su kitais sutartinai veikiančiais asmenimis, įgyja akcijų, kurios kartu su jo turimu akcijų paketu arba kartu su kitų sutartinai veikiančių asmenų turimu akcijų paketu suteikia daugiau kaip 1/3 balsų bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime;
 - 2) teikiamas, kai asmuo, veikdamas savarankiškai ar kartu su kitais sutartinai veikiančiais asmenimis, įgyja akcijų, kurios kartu su jo turimu akcijų paketu arba kartu su kitų sutartinai veikiančių asmenų turimu akcijų paketu suteikia daugiau kaip 40 procentų balsų bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime;
 - 3) teikiamas supirkti likusias balsavimo teisę suteikiančias bendrovės, dėl kurios akcijų teiktinas oficialus siūlymas, akcijas ir vertybinius popierius, patvirtinančius teisę įsigyti balsavimo teisę suteikiančius vertybinius popierius;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

☐ Kontroliniai klausimai

1. Paašškinkite privilegijuotųjų akcijų įtvirtinimo bendrovės įstatuose tikslus ir paskirtį.
2. Nurodykite akcijų pasirašymo sutarties kvalifikuojančius požymius ir esmines sąlygas, kvalifikuokite sutartį pagal skirtingus kriterijus (pavyzdžiui, konsensualinė v. realinė ir kt.).
3. Paašškinkite akcijų suteikimo mechanizmo tikslus ir paskirtį.
4. Paašškinkite, kuriai šaliai (šalims) ir kodėl tenka informacijos atskleidimo pareiga sudarant uždarnosios akcinės bendrovės akcijų pirkimo–pardavimo sutartį, kuria perleidžiamas verslas.
5. Ar akcininkai turi pirmumo teisę įsigyti parduodamas įkeistas uždarnosios akcinės bendrovės akcijas, vykdant išieškojimo iš įkeisto turto procedūrą, bei uždarnosios akcinės bendrovės akcijas, parduodamas skolininko iki varžytynių pasiūlytam pirkėjui pagal Civilinio proceso kodekso 704 straipsnį?
6. Kvalifikuokite privalomojo oficialaus siūlymo teisinius santykius.

TEMOS ŠALTINIAI

Teisės aktai

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. 2002 m. vasario 28 d. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 36-1340 (su pakeitimais ir papildymais);
2. 2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262 (su pakeitimais ir papildymais);
3. 2007 m. sausio 18 d. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 17-626 (su pakeitimais ir papildymais);
4. 2000 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914 (su pakeitimais ir papildymais);

5. 2004 m. rugpjūčio 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1041 „Dėl Uždarųjų akcinių bendrovių akcininkų – nematerialių akcijų savininkų asmeninių vertybinių popierių sąskaitų tvarkymo ir materialių akcijų savininkų registravimo uždarosiose akcinėse bendrovėse taisyklių patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 132-4761 (su pakeitimais ir papildymais).

Specialioji literatūra

1. BITĖ, V. Akcijų pirkimo–pardavimo pripažinimas verslo perleidimu. *Jurisprudencija: mokslo darbai*, 2010, Nr. 2 (120), p. 357–378;
2. LAURINAVIČIUS, K. Nematerialiųjų vertybinių popierių laikymas ir perleidimas: kai kurie privatinės teisės aspektai. *Pinigų studijos*, 2008, Nr. 2, p. 47–60;
3. LAURINAVIČIUS, K. Vertybinių popierių vieta civilinių teisių objektų sistemoje. *Jurisprudencija: mokslo darbai*, 2002, t. 28 (20), p. 53–68;
4. MIKALONIENĖ, L. *Uždarnosios akcinės bendrovės akcininko teisės ir jų gynimo būdai*. Monografija. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2015, p. 36–50;
5. ŠENAVIČIUS, V. *Oficialus siūlymas dėl emitento vertybinių popierių: teisinis reguliavimas ir jo įgyvendinimas*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2016, p. 34–70.

Teismų praktika

Tarptautinių teismų praktika

Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika:

Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2007 m. gruodžio 18 d. sprendimas byloje *Marini v. Albania*, Nr. 3738/02.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika:

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2011 m. lapkričio 10 d. sprendimas byloje *European Commission v. Portuguese Republic*, Nr. C-212/09, ECLI:EU:C:2011:717.

Lietuvos Respublikos teismų praktika

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje *G. J. ir kt. v. bankrutuojanti AB bankas „Snoras“*, Nr. 3K-3-470/2013;

2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje *Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisija, ginanti viešą interesą, v. L. L., R. L., BUAB „Nordic investicija“, E. L., P. J.*, Nr. 3K-3-455/2011;
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje *V. G. v. antstolis V. Č.*, Nr. 3K-3-549/2010;
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2009 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje *J. N. v. S. G., R. F ir kt.*, Nr. 3K-3-587/2009;
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. lapkričio 19 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Skraidenis“ v. J. B., V. O. B., I. B.*, Nr. 3K-3-495/2007.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų apžvalgos:

2019 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktikos dėl akcininko teisių įgyvendinimo ir jų gynimo būdų apžvalga. Nr. AC-50-1. Teismų praktika, 2019, Nr. 50, p. 523–596 (1 dalis „Akcininko nuosavybės teisės į akcijas atsiradimo momentas ir akcininko teisių atsiradimo momentas“).

Papildoma literatūra

1. JUZIKENĖ, R., MIZARAS, V.; ir SMALIUKAS, A. Civilinių teisių objektai. Iš: MIZARAS, V., moksl. red. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*: vadovėlis. Vilnius: Justitia, 2009, p. 469–476;
2. TAMINSKAS, A. Civilinių teisių objektai. Iš: MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos*. 1-as leidimas. Vilnius: Justitia, 2001, p. 213–225;
3. The Promotion of Employee Ownership and Participation. Study prepared by the Inter-University Centre for European Commission's DG MARKT (Contract MARKT/2013/0191F2/ST/OP), Final report October 2014 (<<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3077af3b-ecd4-11e5-8a81-01aa75e-d71a1/language-en>>).

7 tema

Bendrovės akcininko teisės ir pareigos

TEMOS KLAUSIMAI

Akcininko vaidmens samprata. Akcininko interesas. Akcininko teisės. Akcininko teisių klasifikacija. Kertinės teisės ir pagalbinės teisės. Turtinės teisės ir valdymo teisės. Kiekvieno akcininko, smulkiųjų akcininkų ir kontroliuojančiojo akcininko teisės. Akcininko *ex lege* teisės ir teisės, nustatytos bendrovės įstatuose. Akcininkų lygiateisiškumo principas.

Akcininko balsavimo teisė. *Vienos akcijos – vieno balso* taisyklė ir jos išimtys. Balsavimo teisės perleidimo sutartis. Akcininko teisė į pelno dalį dividendais. Akcininko teisė į likviduojamos bendrovės grynojo turto dalį. Akcininko teisė išlaikyti proporciją įstatiniame kapitale. Akcininko pirmumo teisė įsigyti naujai išleidžiamų akcijų didinant įstatinį kapitalą. Akcininko pirmumo teisė įsigyti perleidžiamų uždarosios akcinės bendrovės akcijų. Akcininko teisė į informaciją.

Akcininko pareigos. Akcininko pareiga apmokėti pasirašytas bendrovės akcijas. Akcininko pareiga grąžinti nepagrįstai išmokėtą dividendą ar kitą išmoką, susijusią su akcininko turtinių teisių įgyvendinimu. Biržinės bendrovės akcininko pareigos. Bendroji pareiga elgtis sąžiningai ir nepiktnaudžiauti akcininko teisėmis (galiomis).

Akcininko teisės pagal akcininkų sutartį. Akcininkų sutarties nuostatos dėl bendrovės valdymo. Akcininkų sutarties nuostatos dėl akcijų perleidimo.

Užduotys

1. Bendrovės visuotiniame akcininkų susirinkime buvo sprendžiama dėl praėjusių finansinių metų finansinių ataskaitų rinkinio patvirtinimo ir audito įmonės kitų metinių finansinių ataskaitų rinkinio auditui atlikti. Akcininkas A, nuosavybės teise valdantis 5 procentus bendrovės akcijų (balsų), iš anksto išreiškė savo valią raštu balsavimo biuleteniu. Bendrovė nusprendė, kad akcininko A įsigytos akcijos nesuteikia jam balsavimo teisės, ir jo balsų neįskaitė į visuotinio akcininkų susirinkimo kvorumą bei balsavimo rezultatus. Akcininkas A nėra atsiskaitęs su bendrove pagal akcijų pasirašymo sutartį, kuri buvo sudaryta didinant bendrovės įstatinį kapitalą ir pagal kurią jis tapo bendrovės dalyviu. Pagal akcijų pasirašymo sutartį akcijų emisijos kaina yra 15 tūkst. eurų. Akcininkas A laiku neįvykdė prievolės apmokėti pasirašytas akcijas ir yra nesumokėjęs 5 tūkst. eurų. Akcininkas A nesutiko su bendrovės pozicija ir pažymėjo, kad jis ne tik turi balsavimo teisę visa apimtimi, bet balsavimo teisės apimtis yra gerokai didesnė, t. y. ne 5 procentai (skaičiuojant pagal jo visų turimų akcijų nominalios vertės ir įstatinio kapitalo santykį), bet 9 procentai, nes jis pasirašė akcijų emisijos kaina, kuri didesnė už nominalią akcijų vertę (t. y. akcijos buvo išleistos su akcijų priedais).

Bendrovė nusprendė neištraukti akcininko B, nuosavybės teise valdančio 7 procentus bendrovės akcijų, balsų, apskaičiuodama visuotinio akcininkų susirinkimo kvorumą. Bendrovė pažymėjo, kad akcininko B balsavimo teisė yra apribota dėl teismo taikytų laikinųjų apsaugos priemonių, jis negali balsuoti visomis savo akcijomis. Tai reiškia, kad, nustatant bendrą bendrovės akcijų suteikiamų balsų skaičių ir visuotinio akcininkų susirinkimo kvorumą, akcininko B akcijos laikytinos nesuteikiančiomis balsų. Akcininkas B su bendrovės pozicija nesutinka. Akcininkas B pripažįsta, kad visuotiniame akcininkų susirinkime jis negali balsuoti dėl teismo pritaikytų laikinųjų apsaugos priemonių, bet tik ta apimtimi, kiek

tai susiję su audito įmonės rinkimu. Likusiais darbotvarkės klausimais, įskaitant ir dėl praėjusių finansinių metų finansinių ataskaitų rinkinio patvirtinimo, jis gali balsuoti. Be to, akcininkas B pažymėjo, kad jo teisė dalyvauti visuotiniame akcininkų susirinkime nėra apribota, ji yra savarankiška, atskira nuo balsavimo teisės, todėl, nustatant kvorumą, akcininkas B turi būti laikomas susirinkime dalyvaujančiu akcininku. Ar teisėta bendrovės pozicija akcininkų A ir B atžvilgiu?

2. Bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas išrinkti naują vadovę buvo priimtas kontroliuojančiojo akcininko, nuosavybės teise valdančio 75 procentus bendrovės akcijų (balsų), balsais. Nauja vadovė yra kontroliuojančiojo akcininko artima giminaitė. Kontroliuojančiojo akcininko balsais taip pat buvo priimtas ir sprendimas pritarti bendrovės ilgalaikio turto nuomai ne rinkos sąlygomis su kontroliuojančiuoju akcininku susijusiam asmeniui (*p. s.* – pagal bendrovės įstatus tokio pobūdžio sandoriams reikalaujamas visuotinio akcininkų susirinkimo pritarimas). Smulkusis akcininkas, nuosavybės teise valdantis 5 procentus akcijų (balsų), mano, kad kontroliuojantysis akcininkas, balsuodamas dėl abiejų klausimų, pažeidė savo fiduciarines pareigas bendrovei ir kitiems akcininkams. Dėl interesų konflikto situacijos kontroliuojantysis akcininkas turėjo nedalyvauti balsavime šiais klausimais. Bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas turėjo būti priimtas likusių akcininkų, kuriems nuosavybės teise priklauso 25 procentai bendrovės akcijų (balsų) ir kurie nėra interesų konflikto situacijoje, balsais. Ar teisingas smulkusis akcininkas?
3. Akcinės bendrovės, kurios akcijomis prekiaujama reguliuojamojoje rinkoje, akcininkas A, kuris 2018 m. gegužės 29 d. įgijo nuosavybės teise 35 procentus akcijų (balsų), 2019 m. balandžio 25 d. visuotiniame akcininkų susirinkime balsavo dėl bendrovės įstatų pakeitimo. Akcininkas B, nuosavybės teise valdantis 3 procentus bendrovės akcijų (balsų), kreipėsi į teismą dėl 2019 m. balandžio 25 d. visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimo pripažinimo negaliojančiu. Jis nurodė, kad akcininkas A, įgijęs 35 procentus akcijų (balsų), neturėjo teisės balsuoti susirin-

kime, nes neįgyvendino pareigos pateikti privalomą oficialų siūlymą. Ar teismas turėtų tenkinti akcininko B ieškinį?

4. Uždarosios akcinės bendrovės įstatuose įtvirtinta, kad akcininkas arba akcininkų grupė, turintys ar valdantys 50 procentų ir daugiau akcijų ir pateikę bendrovei jos nustatytos formos rašytinį įsipareigojimą neatskleisti komercinės (gamybinės) paslapties, konfidencialios informacijos, turi teisę susipažinti su visais bendrovės dokumentais. Ši nuostata buvo tapati teisės normai, kuri buvo įtvirtinta ankstesnėje Akcinių bendrovių įstatymo redakcijoje. Pakeitus Akcinių bendrovių įstatymą, tokio reguliavimo neliko. Atsižvelgdamas į tai, smulkusis akcininkas kreipėsi į bendrovės vadovą, informuodamas jį, kad bendrovės įstatų nuostata, numatanti, jog akcininkas arba akcininkų grupė, turintys ar valdantys 50 procentų ir daugiau akcijų ir pateikę bendrovei jos nustatytos formos rašytinį įsipareigojimą neatskleisti komercinės (gamybinės) paslapties, konfidencialios informacijos, turi teisę susipažinti su visais bendrovės dokumentais, negali būti taikoma kaip prieštaraujanti imperatyvams. Tai reiškia, kad net ir nepanaikinus šios bendrovės įstatų nuostatos bendrovės vadovas neturi teisės pateikti kontroliuojančiajam akcininkui pagal jo pareikalavimą informacijos daugiau, nei tai leidžia dabartinė Akcinių bendrovių įstatymo redakcija. Kontroliuojantysis akcininkas nesutinka su tokia pozicija ir reikalauja pateikti informaciją apie praėjusiais finansiniais metais bendrovės sudarytus sandorius ir leisti ją kopijuoti. Kontroliuojantysis akcininkas pateikė bendrovei pasirašytą bendrovės nustatytos formos rašytinį įsipareigojimą. Bendrovė pateikė kontroliuojančiajam akcininkui susipažinti prašomą informaciją, tačiau atsisakė leisti pateiktus dokumentus kopijuoti. Kontroliuojantysis akcininkas mano, kad iš bendrovės įstatų kylanti akcininko teisė susipažinti su visais bendrovės dokumentais turi būti aiškinama kaip apimanti ir teisę daryti kopijas. Todėl bendrovės sprendimas leisti kopijuoti dokumentus riboja akcininko teisę į informaciją ir yra neteisėtas. Ar bendrovė elgėsi teisėtai?

5. Visuotinis akcininkų susirinkimas nusprendė padidinti bendrovės įstatinį kapitalą papildomais piniginais įnašais. Visi akcininkai turi pirmumo teisę įsigyti naujai išleidžiamų bendrovės akcijų didinant bendrovės įstatinį kapitalą papildomais piniginais įnašais proporcingai turimai daliai įstatiniame kapitale. Akcininkas, kurio dalis bendrovės įstatiniame kapitale sudaro 12 procentų, abejoja, ar įsigyti naujai išleidžiamų akcijų, nes reiktų papildomai investuoti į bendrovę. Be to, visos – senos ir naujai išleidžiamos bendrovės akcijos yra tos pačios klasės paprastosios vardinės akcijos, todėl papildomų teisių nesuteiks. Jeigu akcininkas nuspręstų nepasinaudoti pirmumo teise įsigyti naujai išleidžiamų bendrovės akcijų, jo dalis įstatiniame kapitale sumažėtų iki 9 procentų. Akcininkas kreipėsi į Jus konsultacijos, prašydamas paaiškinti, ar teisiniu požiūriu jo, kaip bendrovės dalyvio, situacija keistųsi, jeigu jis nepasinaudotų pirmumo teise įsigyti naujai išleidžiamų bendrovės akcijų, ir ar jis turi teisę pasitraukti iš bendrovės, susigrąžindamas savo investicijas, jeigu nuspręstų nepasinaudoti šia pirmumo teise.
6. Uždarosios akcinės bendrovės akcininkai pageidautų pakeisti bendrovės įstatus ir įtvirtinti tokią nuostatą: „Akcininkui parduodant uždarosios akcinės bendrovės akcijas pirmumo teisė nėra taikoma.“ Atsižvelgdamas į Akcinių bendrovių įstatymo 47 straipsnio keitimo paaiškinamuosius raštus bei ankstesniąją įstatymo redakciją, bendrovės vadovas suabejojo, ar tokia nuostata atitiks dabar galiojančio Akcinių bendrovių įstatymo 47 straipsnio nuostatas. Vadovas taip pat teiraujasi, ar iki bendrovės įstatų pakeitimo akcininkas turi teisę perleisti pirmumo teisę savo artimam bičiuliui, jeigu pats neturi finansinių galimybių nupirkti perleidžiamų akcijų. Pateikite savo argumentuotą poziciją ir patarkite bendrovės vadovui.
7. 2019 m. balandžio 2 d. akcinės bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas priėmė sprendimą išmokėti dividendus už 2018 metus. Dėl dividendų išmokėjimo į bendrovę kreipėsi šie asmenys:

- akcininkė A, bendrovės dalyvė esanti nuo 2010 m. liepos 15 d.;
- akcininkas C, kuris bendrovės dalyviu tapo 2019 m. balandžio 6 d.;
- fizinis asmuo B, kuris, nebūdamas akcininku, teisę į dividendus grindžia sutartimi dėl teisės į dividendą perleidimu, sudaryta su bendrovės akcininku.

Ar bendrovė privalo kiekvienam iš šių asmenų išmokėti dividendus? Taip pat nurodykite sąlygas, kurioms esant dividendai galėtų būti skelbiami ir išmokami, ir jas paaiškinkite.

8. Bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas nusprendė paskirstyti pelną, t. y. pusę jo sumos skirti dividendams. Po 4 mėnesių neeiliniame visuotiniame akcininkų susirinkime kontroliuojančiojo akcininko balsais buvo nuspręsta atšaukti ankstesnį sprendimą dėl pelno, kurio dalis buvo skirta dividendams, paskirstymo ir paskirstyti pelną iš naujo. Pagal naujai priimtą visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimą pelnas neskiriamas dividendams, o reinvestuojamas į bendrovės veiklą. Kadangi per minėtą 4 mėnesių laikotarpį dividendai buvo išmokėti, bendrovė pareikalavo, kad visi akcininkai grąžintų gautus dividendus ir sumokėtų palūkanas už nepagrįstą naudojimąsi bendrovės pinigais. Akcininkas A atsisakė grąžinti gautus dividendus, motyvuodamas, kad jis nesutinka su tokiu neeilinio visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu. Akcininkas B nesutinka mokėti palūkanų, teigdamas, kad jis nesinaudojo pinigais, kurie buvo pervesti į jo banko sąskaitą. Akcininkas C teigia, kad bendrovė ir kontroliuojantysis akcininkas elgiasi nesąžiningai, nes jis gautus pinigus panaudojo poilsinei kelionei, į kurią nebūtų važiuavęs, jeigu būtų žinojęs, kad bendrovė negalėjo mokėti dividendų, ir jis neturi lėšų dividendams grąžinti. Kadangi akcininkas D jau yra pardavęs akcijas, bendrovė pareikalavo išmokėtų dividendų sumos iš buvusiojo ir naujojo akcininkų solidariai. Kuris iš subjektų yra teisus?

9. Užpildykite lentelę, nurodydami *ex lege* smulkiųjų akcininkų teises:

<i>Akcijų (balsų) procentas (dalis įstatiniame kapitale)</i>	<i>Smulkiųjų akcininkų teisė</i>
1/10 visų balsų, jeigu įstatai nenumato mažesnio balsų skaičiaus	Visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimo iniciatyvos teisė
.....	

10. Pagal balsavimo teisės perleidimo sutartį akcininkas perleido balsavimo teisę visa apimtimi trečiajam asmeniui. Visuotiniame akcininkų susirinkime sužinojęs apie bendrovės ilgalaikio turto pardavimo sutartį, trečiasis asmuo mano, kad bendrovės vadovas sudarė nenaudingą bendrovei sandorį. Kadangi pagal bendrovės įstatus bendrovės akcininkas turi teisę gauti informaciją apie tokio pobūdžio sandorius, trečiasis asmuo kreipėsi į bendrovės vadovą, prašydamas ją pateikti. Bendrovė atsakė pateikti prašomą informaciją, nes balsavimo teisės perleidimo sutartyje nėra konkrečiai nurodyta, kad teisė į informaciją būtų buvusi perleista trečiajam asmeniui kartu su balsavimo teise. Bendrovės nuomone, akcininkas išsaugo teisę į informaciją. Įvertinkite bendrovės poziciją. Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jeigu balsavimo teisės perleidimo sutartyje būtų konkretizuota, kad teisė į informaciją yra perleidžiama trečiajam asmeniui kartu su balsavimo teise?

✓ Testai

Pažymėkite teisingą atsakymo variantą. Teisingi gali būti keli variantai arba nė vienas iš jų. Pastaruoju atveju nurodykite teisingą atsakymą.

1. **Bendrovės, kurios išleistos akcijos yra paprastosios vardinės ir vienos nominalios vertės, akcininkai:**

1) turi tokias pačias kertines teises (teisę į dividendą, teisę į likviduojamos bendrovės grynojo turto dalį ir balsavimo teisę), bet šių teisių apimtis priklauso nuo akcininko dalies įstatiniame kapitale;

- 2) akcininkas, pasirašęs akcijų emisijos kainą, kuri didesnė už jų nominalią vertę, turi tokias pačias kertines teises (teisę į dividendą, teisę į likviduojamos bendrovės grynojo turto dalį ir balsavimo teisę), bet šių teisių apimtis yra didesnė, palyginti su akcininkų, kurie pasirašė akcijų emisijos kainą, kuri yra lygi jų nominaliai vertei, kertinių teisių apimtimi;
 - 3) akcininkas, antrinėje apyvartoje įsigijęs akcijų už kainą, kuri yra mažesnė už jų nominalią vertę, turi tokias pačias kertines teises (teisę į dividendą, teisę į likviduojamos bendrovės grynojo turto dalį ir balsavimo teisę), bet šių teisių apimtis yra mažesnė, palyginti su akcininkų, kurie pasirašė akcijų emisijos kainą, kuri yra lygi jų nominaliai vertei, kertinių teisių apimtimi;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).
2. **Akcininkas, nuosavybės teise valdantis paprastąsias vardines akcijas, kurios sudaro 10 procentų bendrovės įstatinio kapitalo, balsuodamas visuotiniame akcininkų susirinkime:**
- 1) turi balsuoti visomis akcijomis (10 procentų) vienodai;
 - 2) gali balsuoti dalimi akcijų „už“ (pavyzdžiui, 3 procentais) ir dalimi – „prieš“ (pavyzdžiui, likusiais 7 procentais);
 - 3) turi balsuoti už visus darbotvarkėje nurodytus sprendimus iš karto vienodai, o ne atskirai dėl kiekvieno klausimo;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).
3. **Akcininko teisė į likviduojamos mokios bendrovės turto dalį:**
- 1) gali būti įgyvendinama tik iš grynojo turto, t. y. tik visiškai atsiskaičius su bendrovės kreditoriais;
 - 2) apima tik teisę susigrąžinti investicijas, be galimybės gauti pelno, kuris iki tol nebuvo paskirstytas (investicijų perviršį);
 - 3) tai abstrakti teisė, priklausanti nuo to, kiek bendrovėje lieka turto atsiskaičius su kreditoriais;

- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).
4. **Pirmumo teisės, didinant akcinės bendrovės įstatinį kapitalą papildomais įnašais ir išleidžiant naujų akcijų, paskirtis:**
- 1) apsaugoti akcininką nuo jo turimos proporcijos bendrovės įstatiniame kapitale sumažėjimo;
 - 2) sudaryti prielaidas akcininkui išlaikyti kertinių teisių – teisės balsuoti, teisės į pelno dalį bei likviduojamos bendrovės grynojo turto dalį – apimtį (procentą);
 - 3) apsaugoti akcininko turtinius interesus dėl akcijų nuvertėjimo, kai akcijos išleidžiamos mažesne nei reali (rinkos) kaina;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).
5. **Privaloma akcinės bendrovės akcijų, kuriomis prekiaujama reguliuojamojoje rinkoje, išpirkimo procedūra – tai:**
- 1) akcininko, veikiančio savarankiškai ar kartu su kitais sutartinai veikiančiais asmenimis, įsigijusio akcijų, sudarančių ne mažiau kaip 95 procentus balsavimo teises suteikiančio kapitalo ir ne mažiau kaip 95 procentus visų balsų emitento visuotiniame akcininkų susirinkime, teisė reikalauti, kad visi kiti emitento akcininkai parduotų jiems priklausančias balsavimo teise suteikiančias akcijas, ir šie privalo jas parduoti *ex lege* nustatyta tvarka;
 - 2) akcininko teisė reikalauti, kad kitas akcininkas, kuris, veikdamas savarankiškai ar kartu su kitais sutartinai veikiančiais asmenimis, įsigijo akcijų, sudarančių ne mažiau kaip 95 procentus balsavimo teises suteikiančio kapitalo ir ne mažiau kaip 95 procentus visų balsų emitento visuotiniame akcininkų susirinkime, nupirktų jam priklausančias balsavimo teise suteikiančias akcijas, o šis akcininkas privalo jas nupirkti *ex lege* nustatyta tvarka;
 - 3) akcininko teisė reikalauti, kad kitas akcininkas, atsakingas už susiklosčiusią konfliktinę situaciją, išpirtų jo akcijas;

- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

ⓧ Kontroliniai klausimai

1. Kokio pobūdžio akcininko teisės gali būti nustatytos bendrovės įstatuose? Pateikite pavyzdžių.
2. Kokiais atvejais gali būti apribotos akcininko teisės? Pateikite pavyzdžių.
3. Paaškindite, kodėl bendrovė, įsigijusi savų akcijų, neturi teisės naudotis jų suteikiama balsavimo teise.
4. Paaškindite, kodėl bendrovė negali atleisti akcininko nuo prievolės apmokėti pasirašytas akcijas.
5. Ar akcininkas turi fiduciarinių pareigų bendrovei ir kitiems akcininkams?
6. Kokio pobūdžio akcininko pareigos gali būti nustatytos bendrovės įstatuose? Pateikite pavyzdžių.

TEMOS ŠALTINIAI

Teisės aktai

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. 2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262 (su pakeitimais ir papildymais);
2. 2007 m. sausio 18 d. Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 17-626 (su pakeitimais ir papildymais);
3. 2000 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914 (su pakeitimais ir papildymais).

Specialioji literatūra

1. BITĖ, V.; ir KIRŠIENĖ, J. Akcininkų išankstinio atsisakymo pirmumo teisės įsigyti parduodamas akcijas teisinis vertinimas. *Jurisprudencija: mokslo darbai*, 2008, Nr. (5) 107, p. 61–70;

2. FRUZEROVA, O. Privalomas akcijų pardavimas ir pirkimas – instituto esmė ir kai kurie probleminiai aspektai. *Teisė*, 2014, t. 90, p. 101–125. doi: 10.15388/Teise.2014.0.2876;
3. MIKALONIENĖ, L. *Uždarnosios akcinės bendrovės akcininko teisės ir jų gynimo būdai*. Monografija. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2015, p. 25–36, 50–67, 88–194;
4. MIKALONIENĖ, L. Uždarnosios akcinės bendrovės akcininkų sutarties teisinė kvalifikacija. *Teisės problemos. Mokslinis-praktinis žurnalas*, 2011, Nr. 1 (71), p. 5–27;
5. ŠENAVIČIUS, V. Smulkiojo akcininko interesų apsauga privalomojo oficialaus siūlymo metu: Europos Sąjungos ir Lietuvos patirtis. *Socialinių mokslų studijos: mokslo darbai*, 2013, Nr. 5 (2), p. 557–571;
6. TIKNIŪTĖ, A. Akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės. Iš: MIKALONIENĖ, L., et al. *Įmonių teisinių formų konvergencija ir divergencija: ar Lietuvos teisinis reglamentavimas yra patrauklus tarptautiniame kontekste?* Mokslo studija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2017, p. 184–246 (<http://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2017/11/%C4%AEmoniu-teisiniu-formu-konvergencija-ir-divergencija_2017_PDF.pdf>).

Teismų praktika

Tarptautinių teismų praktika

Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika:

1. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2002 m. lapkričio 7 d. sprendimas dėl priimtumo byloje *Olczak v. Lenkija*, Nr. 30417/96;
2. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2002 m. liepos 25 d. sprendimas byloje *Sovtransavto Holding v. Ukraina*, Nr. 48553/99.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika:

1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2009 m. spalio 15 d. sprendimas byloje *Audiolux SA e.a v. Groupe Bruxelles Lambert SA (GBL) ir kt. ir Bertelsmann AG ir kt.*, Nr. C-101/08, ECLI:EU:C:2009:626;
2. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2000 m. kovo 23 d. sprendimas byloje *Dionysios Diamantis v. Elliniko Dimosio (Greek State) and Organismos Ikonimikis Anasygkrotisis Epicheiriseon AE (OAE)*, Nr. C-373/97, ECLI:EU:C:2000:150.

Lietuvos Respublikos teismų praktika

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2006 m. sausio 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vertybinių popierių rinkos įstatymo 19 straipsnio 1 dalies (2001 m. gruodžio 17 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl pareiškėjo – Panevėžio miesto apylinkės teismo prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos vertybinių popierių rinkos įstatymo 16 straipsnio 2 dalis (2001 m. gruodžio 17 d. redakcija) neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, byla Nr. 25/04. *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 8-284.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Credicum“ v. G. Z., Nr. 3K-3-665-969/2015;
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje R. Ž. v. UAB „Aclean LT“, Ž. K., T. K., D. M., Nr. 3K-3-452-248/2015;
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje „Plass Investments Limited“ v. įmonių grupė „Alita“, AB „FR&R Invest, IGA S.A.“ ir V. J., Nr. 3K-3-66/2015;
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje bankrutavusi UAB „Lilonija“ v. L. A., L. T. ir UAB „Edvijara“ (jos teisių perėmėja bankrutavusi UAB „Samira“), Nr. 3K-3-267/2014;
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje G. P. v. UAB „Lavestina“, Nr. 3K-3-393/2010.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų apžvalgos:

2019 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos dėl akcininko teisių įgyvendinimo ir jų gynimo būdų apžvalga. Nr. AC-50-1. Teismų praktika, 2019, Nr. 50, p. 523–596.

Papildoma literatūra

1. BACHMANN, G., et al. *Regulating the Closed Corporation*. Berlin [etc.]: De Gruyter, 2014, p. 5–82;

2. BARTKUS, G. Juridiniai asmenys. Iš: MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys*. Pirmasis leidimas. Vilnius: Justitia, 2002, p. 195–198;
3. BIRKMOSE, H. S.; ir SERGAKIS, K. (ed.) *Enforcing Shareholders' Duties*. Cheltenham; Northampton [Mass.]: Edward Elgar Publishing, 2019;
4. GRUNDMANN, S. With contributions to §§ 7, 11, 19 and 25 by GLASOW, F. *European Company Law: Organization, Finance and Capital Markets*. 2nd ed. Cambridge [u.a.]: Intersentia, 2012, p. 276–318, 713–754;
5. MILIAUSKAS, P. Kai kurie teoriniai akcininkų sutarčių aspektai. *Teisė*, 2012, t. 82, p. 73–92. doi: 10.15388/Teise.2012.0.118;
6. MILIAUSKAS, P. Kai kurie akcininkų sutarčių reglamentavimo lyginamieji aspektai: Lietuvos Respublika. *Teisė*, 2012, t. 83, p. 201–219. doi: 10.15388/Teise.2012.0.108;
7. MOCK, S.; CSACH, K.; ir HAVEL, B. (ed.) *International Handbook on Shareholders' Agreements: Regulation, Practice and Comparative Analysis*. Berlin; Boston [Mass.]: De Gruyter, 2018, p. 3–138.

8 tema

Bendrovės teisinio statuso pasikeitimas ir bendrovės pabaiga

TEMOS KLAUSIMAI

Bendrovės pabaiga: samprata ir būdai. Mokios bendrovės veiklos restruktūrizavimo samprata ir būdai.

Bendrovių reorganizavimo samprata ir pagrindiniai požymiai. Reorganizavimo teisiniai padariniai. Reorganizavimo būdai – jungimas ir skaidymas. Reorganizavimo procesas ir reorganizavimo dokumentai. Reorganizavimo sąlygos. Bendrovių valdymo organų ataskaitos apie numatomą reorganizavimą. Nepriklausomų ekspertų reorganizavimo sąlygų įvertinimas. Akcijų keitimas reorganizuojant bendroves. Supaprastintas bendrovių reorganizavimas. Suinteresuotų asmenų (akcininkų, kreditorių ir kt.) apsauga reorganizuojant bendroves. Funkciniu požiūriu bendrovių reorganizavimui lygiaverčiai procesai.

Bendrovės atskyrimo samprata. Atskyrimo teisiniai padariniai. Atskyrimo procesas ir dokumentai. Suinteresuotų asmenų apsauga atskiriant bendrovės dalį. Bendrovės atskyrimo ir reorganizavimo padalijimo būdu bendrybės ir skirtybės.

Bendrovės pertvarkymo samprata. Pertvarkymo teisiniai padariniai. Bendrovės savanoriškas ir privalomas pertvarkymas. Juridinių asmenų teisinės formos, į kurias gali būti pertvarkoma uždaroji akcinė bendrovė arba akcinė bendrovė. Juridinių asmenų teisinės formos, kurios gali būti pertvarkomos į uždarąją akcinę bendrovę arba akcinę bendrovę. Pertvarkymo procesas ir pertvarkymo dokumentai. Suinteresuotų asmenų apsauga pertvarkymo metu. Pertvarkymo, reorganizavimo ir atskyrimo bendrybės ir skirtybės.

Bendrovės likvidavimo samprata. Likvidavimo teisiniai padariniai. Savanoriškas ir priverstinis bendrovės likvidavimas. Bendrovės likvidavimo pagrindai. Bendrovės likvidatorius. Bendrovės likvidavimo procesas ir dokumentai. Suinteresuotų asmenų apsauga likviduojant bendrovę. Skirtumai tarp reorganizavimo ir likvidavimo, kaip juridinių asmenų (bendrovių) pabaigos būdų.

TEMOS MEDŽIAGA

Užduotys

1. Užpildykite lentelę, nurodydami veiksmus, kurie turi būti atliekami reorganizuojant uždaršias akcines bendroves jungimo būdu:

<i>Veiksmas</i>	<i>Teisinis pagrindas, pastabos</i>
Kiekvienos bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas priima sprendimą inicijuoti reorganizavimą ir paveda valdymo organams parengti reorganizavimo sąlygas.	Akcinių bendrovių įstatymo 63 str. 1 d.
.....

2. 2019 m. liepos 30 d. uždaroji akcinė bendrovė A laikraštyje „XXX“ paskelbė apie įvyksiantį visuotinį akcininkų susirinkimą, kurio darbotvarkėje numatyta spręsti dėl bendrovės reorganizavimo padalijimo būdu. Toks paskelbimo apie visuotinį akcininkų susirinkimą būdas numatytas uždarosios akcinės bendrovės A įstatuose. Informacija apie įvyksiantį visuotinį akcininkų susirinkimą buvo paskelbta prieš 30 dienų iki susirinkimo. Reorganizavimo sąlygos buvo paskelbtos bendrovės interneto svetainėje prieš 30 dienų iki susirinkimo. Įstatymų nustatyta tvarka reikiama informacija taip pat buvo pateikta Juridinių asmenų registro tvarkytojui, kuris paskelbė bendrovės interneto svetainės, kurioje skelbiamos reorganizavimo sąlygos, nuorodą. Pažymėtina, kad 2019 m. balandžio 3 d. uždaroji akcinė bendrovė A buvo paskelbusi dividendus, tačiau su akci-

ninkais neatsiskaitė nei per vieną mėnesį, nei vėliau. Įvertinkite, kokiais terminais ir kokių būdu bei forma šioje situacijoje uždaroji akcinė bendrovė A turėtų informuoti akcininkus apie numatomą reorganizavimą.

3. Kreditorius kreipėsi į akcinę bendrovę A, kuri reorganizavimo metu išdalijama dviem veikiančioms akcinėms bendrovėms – B ir C, reikalaujamas pateikti papildomą prievolės užtikrinimą. Kreditorius nurodė, kad, atsižvelgiant į bendrovės B, kuriai pereina kreditoriaus prievolė, finansinę padėtį po išdalijimo, prievolės įvykdymas reikšmingai pasunkės. Akcinė bendrovė A nesutiko, paaiškindama, kad apskritai nepripažįsta jo, kaip kreditoriaus, reikalavimo teisės. Ar teisėtas kreditoriaus reikalavimas? Ar teisėta bendrovės A pozicija?
4. Sujungus dvi uždarąsias akcines bendroves – A ir B, steigiama nauja uždaroji akcinė bendrovė C. Uždarosios akcinės bendrovės A ir uždarosios akcinės bendrovės B akcininkai nusprendė, kad reorganizavimo sąlygos nebus vertinamos ekspertų (audito įmonės). Notaras pareikalavo turto vertinimo ataskaitos, teigdamas, kad reorganizavimo metu naujai steigiamoje bendrovėje C išleidžiamos akcijos apmokamos nepiniginiu įnašu – verslu. Ar teisėtas notaro reikalavimas? Ar teisėtas bendrovių A ir B akcininkų sprendimas?
5. Bendrovių A ir B akcininkai yra skirtingi. Bendrovė A prijungiama prie bendrovės B. Nepriklausomų ekspertų vertinimu, bendrovės A vertė yra 2 mln. eurų, jos įstatinis kapitalas yra padalytas į 500 akcijų. Nepriklausomų ekspertų vertinimu, bendrovės B vertė yra 1 mln. eurų, jos įstatinis kapitalas yra 500 tūkst. eurų ir jis padalytas į 1 000 akcijų. Apskaičiuokite naujai išleidžiamų akcijų skaičių, kuris turi būti skirtas bendrovės A akcininkams veiklą tęsiančioje bendrovėje B. Taip pat nurodykite, kokio dydžio suma turi būti didinamas bendrovės B įstatinis kapitalas dėl bendrovės A prijungimo. Paaiškinkite, ar didinant bendrovės B įstatinį kapitalą gali būti keičiama šios bendrovės akcijų nominali vertė.

6. Sujungus uždarają akcinę bendrovę A su uždaraja akcine bendrove B, po reorganizavimo bus sukurta nauja uždaroji akcinė bendrovė C. Susipažinę su reorganizavimo dokumentais (reorganizavimo sąlygomis, ataskaita apie numatomą reorganizavimą, metiniais finansiniais ataskaitų rinkiniais), uždarnosios akcinės bendrovės A smulkieji akcininkai, kurių dalis įstatiniame kapitale iš viso sudaro 6 procentus, nepritaria reorganizavimui, bet jų balsai neturi lemiamos įtakos visuotiniame akcininkų susirinkime priimant sprendimą dėl reorganizavimo. Smulkieji akcininkai mano, kad toks reorganizavimas yra netinkamas verslo sprendimas, nes uždaroji akcinė bendrovė B neturi realių verslo perspektyvų rinkoje ir reorganizavimas atliekamas kontroliuojančiojo akcininko, abiejose bendrovėse nuosavybės teise valdančio po 75 procentus akcijų (balsų), verslo interesais. Paaiškinkite, kokie yra *ex lege* būdai smulkiesiems akcininkams pasitraukti iš bendrovės. Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jeigu tai būtų kitas reorganizavimo būdas (prijungimas, išdalijimas ar padalijimas)?
7. Uždaroji akcinė bendrovė A buvo išdalyta dviem veikiančioms uždarosioms akcinėms bendrovėms – B ir C. Užbaigus reorganizavimą, veiklą tęsianti uždaroji akcinė bendrovė B iš trečiojo asmens gavo reikalavimą įvykdyti statybos rangos darbų kokybės garantiją – savo sąskaita ir lėšomis pašalinti pastato, kurį pastatė uždaroji akcinė bendrovė A iki reorganizavimo, nekokybiškai uždengto stogo, per kurį sunkiasi vanduo, trūkumus, nes garantinis terminas dar nepasibaigęs. Darbų trūkumų šalinimas įvertintas 255 tūkst. eurų suma. Uždaroji akcinė bendrovė B nesutiko su reikalavimu, nes trečiojo asmens kaip kreditoriaus reikalavimas nebuvo užfiksuotas uždarnosios akcinės bendrovės A metiniame finansinių ataskaitų rinkinyje, jis nebuvo aprašytas reorganizavimo sąlygoje. Bendrovės B nuomone, prievolė ne tik kad nebuvo perduota, bet ir negalėjo būti perduota, nes apskritai nebuvo žinoma. Be to, uždaroji akcinė bendrovė B pažymėjo, kad kreditoriaus reikalavimo tenkinimas pažeistų jos, kaip veiklą tęsiančios uždarnosios akcinės bendrovės B, akcininkų ir kreditorių interesus, nes jie priėmė sprendimus, susijusius su reorganizavimu, remdamiesi reorganizavimo dokumentais, kuriuose

nebuvo informacijos apie šį trečiojo asmens reikalavimą. Reaguodama į trečiojo asmens skundą ir surinkusi papildomų duomenų iš kitų šaltinių, Valstybinė mokesčių inspekcija atliko patikrinimą dėl mokestinių prievolių, susijusių su statybos darbais, kuriuos iki reorganizavimo vykdė uždaroji akcinė bendrovė A, ir, nustačiusi pažeidimų, paskyrė veiklą tęsiančiai uždarajai akcinei bendrovei C 135 tūkst. eurų baudą dėl netinkamai vykdytų mokestinių prievolių. Uždaroji akcinė bendrovė C irgi nesutiko mokėti paskirtos baudos, nes ji tokio pažeidimo nepadarė, be to, tokios prievolės iš viso nebuvo įgyvendinant reorganizavimą. Ji pažymėjo, kad Akcinių bendrovių įstatymo nuostatos, skirtos bendrovių reorganizavimui, yra Europos Sąjungos bendrovių teisės 1982 m. gruodžio 17 d. Šeštosios Tarybos direktyvos 82/891/EEB, pagrįstos Sutarties 54 straipsnio 3 dalies g punktu, dėl akcinių bendrovių skaidymo (dabar 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2017/1132, susijusi su tam tikrais bendrovių teisės aspektais (kodifikavimas)) įgyvendinimo rezultatas, todėl turi būti aiškinamos atsižvelgiant į minėtą direktyvą. Valstybinė mokesčių inspekcija negali būti laikoma kreditore pagal kreditoriaus sampratą direktyvos kontekste. Įvertinkite situaciją.

8. Bendrovės A dalis turto, teisių ir pareigų buvo atskirta ir šios atskirtos veiklos dalies pagrindu sukurta nauja bendrovė B. Pabaigus atskyrimo procedūras, po 7 mėnesių veiklą tęsiančiai bendrovei A buvo paskelbtas bankrotas. Kadangi su kreditoriumi nebuvo atsiskaityta už patalpų nuomą už laikotarpį iki atskyrimo pradžios ir atskyrimo sąlygose nebuvo konkretizuota, kam tenka ši prievolė, kreditorius nusprendė, kad prievolę (iš viso 55 tūkst. eurų suma) turi įvykdyti abi bendrovės solidariai. Kreditorius savo pasirinkimu pareikalavo, kad prievolę įvykdytų bendrovė B, kaip solidari bendraskolė. Naujai sukurta bendrovė B atskirto, kad atidalijimas – tai „dalinis“ reorganizavimas. Tai reiškia, kad bendrovė B perėmė tik atskyrimo dokumentuose jai priskirtas prievoles, t. y. konkrečiai nurodytas ir aprašytas prievoles, o visos kitos prievolės liko veiklą tęsiančioje bendrovėje A. Vadinasi, kreditorius turėtų reikšti

reikalavimus bendrovės A bankroto byloje, o bendrovė B nėra tinkama skolininkė. Įvertinkite situaciją.

9. Užpildykite lentelę, nurodydami veiksmus, kurie turi būti atliekami likviduojant bendrovę nurodytais pagrindais:

<i>Veiksmas</i>	<i>Bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas nutraukti bendrovės veiklą (CK 2.106 str. 1 p.)</i>	<i>Teismo sprendimas likviduoti bendrovę Juridinių asmenų registro tvarkytojo iniciatyva (CK 2.106 str. 4 p., 2.70 str.)</i>
.....
.....
.....

10. Uždarosios akcinės bendrovės, kuri pagal klientų užsakymus gamino išskirtinio dizaino baldus, visuotinis akcininkų susirinkimas nusprendė bendrovę likviduoti. Likvidatorius atliko visus įstatyme nustatytus bendrovės likvidavimo veiksmus. Atsiskaičius su bendrovės kreditoriais, likusi 150 tūkst. eurų suma lygiomis dalimis buvo išdalyta penkiems bendrovės akcininkams. Likviduotą bendrovę išregistravus iš Juridinių asmenų registro, po 7 mėnesių į likvidatorių kreipėsi trečiasis asmuo, reikalaudamas, kad bendrovės sąskaita ir lėšomis būtų atliktas bendrovės pagaminto baldų komplekto garantinis remontas (jo vertė – 25 tūkst. eurų). Trečiojo asmens nuomone, garantinio remonto suma neviršija likvidavimo metu akcininkams išdalyto turto vertės, todėl jo reikalavimas turi būti tenkinamas. Priešingu atveju akcininkams sudaromos sąlygos nesąžiningai gauti naudos bendrovės kreditorių, kurių reikalavimo teisė dar nėra apibrėžta likvidavimo metu, bet yra tikėtina ateityje ir paaiškėja vėliau, sąskaita. Į likvidatorių taip pat kreipėsi paveldėtojas, kuris, perėmęs ilgai sunkiai sirgusio ir jau mirusio giminaičio turtą, garaže rado perduotas saugoti bendrovės naujas išskirtinio dizaino kėdes, todėl norėtų šį svetimą turtą grąžinti. Paaiškinkite, kaip turėtų elgtis likvidatorius.

✓ Testai

Pažymėkite teisingą atsakymo variantą. Teisingi gali būti keli variantai arba nė vienas iš jų. Pastaruoju atveju nurodykite teisingą atsakymą.

1. Bendrovių reorganizavimas gali būti vykdomas, jeigu:

- 1) reorganizavime dalyvauja tik tos pačios teisinės formos bendrovės;
- 2) keičiant akcijas, kainos skirtumas pinigais, išmokamas pasibaigiančios bendrovės akcininkams, neviršija 10 procentų naujai išleidžiamų akcijų nominalios vertės;
- 3) bendrovė yra priverstinai likviduojama;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

2. Reorganizuojant skaidymo būdu:

- 1) akcininkai, kurių akcijų nominali vertė mažesnė kaip 1/10 skaidomos bendrovės įstatinio kapitalo, turi teisę reikalauti, kad skaidoma bendrovė išpirktų jų akcijas, jeigu akcijos skirstomos neproporcingai;
- 2) reorganizavimo metu nepriskirtą turtą perima visos po reorganizavimo veikiančios bendrovės proporcingai nuosavo kapitalo, kuris priskirtas pagal reorganizavimo sąlygas, daliai;
- 3) už reorganizavimo metu nepriskirtą prievolę atsako solidariai ir neribotai visos po reorganizavimo veikiančios bendrovės;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

3. Atskyrimas – tai:

- 1) bendrovių reorganizavimas;
- 2) bendrovės veiklos pertvarkymas, kurio rezultatas yra jos struktūrinio padalinio – filialo įregistravimas;
- 3) veikiančios bendrovės likvidavimas ir jos veiklos pagrindu naujos bendrovės įsteigimas;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

4. **Juridinio asmens pertvarkymas – tai procedūra, kai:**
 - 1) dalyvauja vienas juridinis asmuo;
 - 2) keičiasi juridinio asmens teisinė forma;
 - 3) juridinio asmens veikla nepasibaigia;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

5. **Pažymėkite teisingus teiginius apie bendrovės likvidavimą, kurio pagrindas – bendrovės visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimas:**
 - 1) bet kuris bendrovės akcininkas *per se* atlieka likvidatoriaus funkcijas;
 - 2) visuotinis akcininkų susirinkimas turi teisę nuspręsti likviduoti nemokią bendrovę;
 - 3) sprendimas likviduoti bendrovę negali būti atšauktas, jei bent vienas akcininkas gavo dalį likviduojamos bendrovės turto;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

Kontroliniai klausimai

1. Parenkite reorganizavimo skaidymo būdu laiko grafiką.
2. Paaiškinkite rizikas, kylančias akcininkams, kai įgyvendinamas reorganizavimas skaidymo būdu, ir nurodykite *ex lege* priemonės joms valdyti. Ar bendrovę reorganizuojant jungimo būdu akcininkai susiduria su analogiškais rizikomis ir įstatymų leidėjas įtvirtina analogiškas priemones joms valdyti?
3. Paaiškinkite rizikas, kylančias kreditoriams, kai įgyvendinamas reorganizavimas jungimo būdu, ir nurodykite *ex lege* priemonės joms valdyti. Ar bendrovę reorganizuojant skaidymo būdu kreditoriai susiduria su analogiškais rizikomis ir įstatymų leidėjas įtvirtina analogiškas priemones joms valdyti?
4. Kvalifikuokite bendrovės atskyrimą ir paaiškinkite, kurios teisės normos, skirtos reorganizavimui prijungimo būdu, nėra taikytos. Paaiškinkite, kodėl.

5. Nurodykite pagrindines reorganizavimo prijungimo būdu ir pertvarkymo bendrybes ir skirtynes.
6. Kokia bendrovės likvidavimo procese atliekamų veiksmų paskirtis ir tikslai? Kokie yra bendrovės likvidavimo teisiniai padariniai?

TEMOS ŠALTINIAI

Teisės aktai

Europos Sąjungos teisės aktai:

2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2019/2121, pakeičianti 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2017/1132, kiek tai susiję su vienos valstybės ribas peržengiančiu pertvarkymu, jungimu ir skaidymu. *OJ L* 321, 12.12.2019, p. 1–44.

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. 2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262 (su pakeitimais ir papildymais);
2. 2012 m. birželio 29 d. Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 83-4333 (su pakeitimais ir papildymais) (*dalyje dėl pertvarkymo į bendrovę*);
3. 2003 m. lapkričio 6 d. Lietuvos Respublikos individualių įmonių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 112-4991 (su pakeitimais ir papildymais) (*dalyje dėl pertvarkymo į bendrovę*);
4. 2003 m. lapkričio 6 d. Lietuvos Respublikos ūkinių bendrijų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 112-4990 (su pakeitimais ir papildymais) (*dalyje dėl pertvarkymo į bendrovę*);
5. 2000 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914 (su pakeitimais ir papildymais).

Specialioji literatūra

1. BARTKUS, G. Juridiniai asmenys. Iš: MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga. Asmenys*. Pirmasis leidimas. Vilnius: Justitia, 2002, p. 207–234;

2. BOSAITĖ, A.; ir BUTOV, S. Juridiniai asmenys kaip civilinės teisės subjektai. Iš: VILEITA, A., et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*: vadovėlis. Vilnius: Justitia, 2009, p. 280–294;
3. GRUNDMANN, S., with contributions to §§ 7, 11, 19 and 25 by GLASOW, F. *European Company Law: Organization, Finance and Capital Markets*. 2nd ed. Cambridge [u.a.]: Intersentia, 2012, p. 667–696, 911–919;
4. MIKALONIENĖ, L. *Uždardosios akcinės bendrovės akcininko civilinė atsakomybė bendrovės kreditoriams, bendrovei ir kitiems akcininkams*. Monografija. Vilnius: Justitia, 2016, p. 132–142.

Teismų praktika

Tarptautinių teismų praktika

Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika:

Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2007 m. liepos 19 d. sprendimas byloje *Freitag v. Vokietija*, Nr. 71440/01.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika:

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2015 m. kovo 5 d. sprendimas byloje *Modelo Continente Hipermercados SA v. Autoridade Para As Condições de Trabalho – Centro Local do Lis (ACT)*, Nr. C-343/13, ECLI:EU:C:2015:146 (kartu su 2014 m. lapkričio 12 d. generalinio advokato Wathelet nuomone byloje, ECLI:EU:C:2014:2366).

Lietuvos Respublikos teismų praktika

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika:

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. 2005 m. kovo 16 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos specialios paskirties akcinės bendrovės „Lietuvos energija“ reorganizavimo įstatymo (2001 m. birželio 28 d. redakcija) 2 straipsnio, 3 straipsnio 2 ir 4 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, byla Nr. 11/02. *Valsybės žinios*, 2005, Nr. 36-1184.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 29 d. nutartis civilinėje byloje *G. J. (pradinio ieškovo S. J. procesinių teisių perėmėja) v. V. Š., V. Š. ir uždaroji akcinė bendrovė „AL GRUPĖ“*, Nr. 3K-3-455-421/2015;

2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. lapkričio 19 d. nutartis civilinėje byloje *Lietuvos valstybė, atstovaujama Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, v. V. M., R. M., N. M., Z. S., V. T., A. T., J. U., AB „Krašto projektai“*, Nr. 3K-3-370/2014;
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2002 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje *AB FMĮ „Finasta“ ir G. B. v. AB „Lietuvos jūrų laivininkystė“, AB „Lisco Baltic Service“, AB „Lietuvos jūrų laivininkystė“*, Nr. 3K-3-1322/2002.

Papildoma literatūra

1. DE LUCA, N. *European Company Law: Text, Cases and Materials*. Cambridge, etc.: Cambridge University Press, 2018, p. 435–450;
2. DORRESTEIJN, A. F. M., *et al. European Corporate Law*. Second edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law Internat., 2009, p. 227–247;
3. ROCK, E., *et al. Fundamental Changes*. Iš: KRAAKMAN, R., *et al. The Anatomy of Corporate Law: a Comparative and Functional Approach*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2017, p. 171–204.

9 tema

Įmonių judumas vidaus rinkoje

TEMOS KLAUSIMAI

Teisiniai instrumentai užtikrinant nacionalinių įmonių judumą vidaus rinkoje. Įmonių įsisteigimo laisvė Europos Sąjungoje. Įmonės samprata Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo nuostatų, įtvirtinančių įsisteigimo laisvę, kontekste. Inkorporavimo doktrina ir realios (faktinės) buveinės doktrina, jų reikšmė steigiant nacionalines įmones ir pripažįstant užsienio įmones, šių doktrinų vaidmuo įgyvendinant įmonių įsisteigimo laisvę vidaus rinkoje. Pseudoužsienio įmonės įsisteigimo laisvės kontekste.

Įmonių įsisteigimo laisvės samprata, formos ir būdai. Pirminis ir antrinis įmonių įsisteigimas. Faktinės įmonės buveinės perkėlimas į kitą Europos Sąjungos valstybę narę. Įmonės pertvarkymas, peržengiantis vienos valstybės narės ribas. Įmonių reorganizavimas, peržengiantis vienos valstybės narės ribas.

Draudžiami įmonių įsisteigimo laisvės ribojimai. Pateisinami įmonių įsisteigimo laisvės ribojimai. Piktnaudžiavimas įmonių įsisteigimo laisve.

Įmonių įsisteigimo laisvės atribojimas nuo laisvo kapitalo judėjimo vidaus rinkoje. „Auksinių akcijų“ bylos. Įmonių įsisteigimo laisvės atribojimas nuo paslaugų teikimo laisvės vidaus rinkoje.

Užduotys

1. Lietuvoje veiklą vykdo trys partneriai – Lietuvos pilietis X, uždaroji akcinė bendrovė Y ir mažoji bendrija ABC (abi įmonės yra registruotos ir veikia Lietuvoje). Partneriai sudarė jungtinės veiklos sutartį. Paaiškinkite, ar pagal šią sutartį veikianti partnerystė turi teisę pasinaudoti įmonių įsisteigimo laisve vidaus rinkoje. Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jeigu įsisteigimo laisve ketintų naudotis tikroji ūkinė bendrija, kurią Lietuvoje įregistruotų minėti partneriai?
2. Juridinių asmenų registras atsisakė patenkinti uždarnosios akcinės bendrovės, įsteigtos Lietuvoje, prašymą pakeisti bendrovės registro duomenį – registracijos adresą, t. y. vietoje Keliuko g. 5, Vilnius, Lietuva, nurodant adresą Gatvė g. 7, Milanai, Italija. Uždaroji akcinė bendrovė pageidauja ir toliau išlikti nacionaline įmone Lietuvoje, įregistruota Juridinių asmenų registre. Bendrovė kreipėsi į Jus konsultacijos, prašydama įvertinti, ar Juridinių asmenų registro atsisakymas pakeisti registro duomenį yra teisėtas.
3. Uždaroji akcinė bendrovė, teikianti dizaino paslaugas, yra įsteigta ir veikianti Lietuvoje. Atsiradus investuotojui, visi bendrovės akcininkai pardavė jam bendrovės akcijas. Investuotojas, pasinaudodamas turimais ryšiais su užsienio madų salonais, pakeitė bendrovės strategiją ir nusprendė bendrovės veiklą plėtoti kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje A. Atitinkamai, bendrovės veiklą restruktūrizavo: nors bendrovės neišregistravo, registro duomenų apie registracijos adresą nepakeitė, faktiškai veiklos Lietuvoje daugiau nevykdė, verslą perkėlė į kitą Europos Sąjungos valstybę narę A. Investuotojas taip pat persikėlė gyventi į kitą Europos Sąjungos valstybę narę A ir, užimdamas vadovo poziciją, vienasmeniškai valdė bendrovę. Kartą, skrisdamas į Lietuvą aplankyti artimųjų, investuotojas atsitiktinai nugirdo šalia sėdėjusių keleivių po-

kalbį. Pasak vieno iš keleivių, jo šalyje prasidėjo „žiauri akcija“ – įmonės, kurios yra įregistruotos jo šalyje, bet visą veiklą perkėlė į užsienį, yra priverstinai likviduojamos. Investuotojas sunerimo ir kreipėsi į Jus konsultacijos, prašydamas paaiškinti, ar pagal Lietuvos teisę yra rizika dėl jo valdomos bendrovės priverstinio likvidavimo.

4. Verslininkai – Lietuvos piliečiai, pasidomėję bendrovių teise Lietuvoje ir kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje A, nusprendė, kad jiems patrauklesnė kitos Europos Sąjungos valstybės narės A bendrovių teisė (nereikalaujama minimalios įstatinio kapitalo sumos, liberalesnės akcininkų pasitraukimo iš bendrovės sąlygos, lankstesnis bendrovės valdymo modelis, plačiau taikomas sutarties laisvės principas akcijų klasių atžvilgiu ir pan.). Laikydami nurodytą reikalavimą, jie įsteigė naują uždaro tipo bendrovę kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje A kompiuteriniams žaidimams kurti. Tačiau planuojama, kad visa bendrovės, įsteigtos kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje A, veikla bus vykdoma Lietuvoje. Paaiškinkite, ar tokia užsienio įmonė galėtų realizuoti įsisteigimo laisvę Lietuvoje ir jeigu taip, tai kokių būdu. Atsakymą pateikite pagal šias skirtingas sąlygas: tarkime, kad Europos Sąjungos valstybėje narė A nacionalinėms įmonėms taiko, pirma, inkorporavimo doktriną; antra, priešingai, realios (faktinės) buveinės doktriną pagal valdymo organo nuolatinės buvimo toje valstybėje narėje vietos kriterijų.
5. Uždaro tipo ribotos atsakomybės įmonė, įsteigta ir kurianti robotus kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje A, nusprendė perkelti abi savo buveines (registruotą ir faktinę) į Lietuvą be likvidavimosi procedūrų, neprarandant juridinio asmens statuso ir išlaikant veiklos tęstinumą. Lietuvoje būtų veikiama per uždarosios akcinės bendrovės teisinę formą. Tarkime, minėtos valstybės narės teisė pripažįsta tokį įmonės „išvykimą“. Paaiškinkite, ar pagal Lietuvos teisę toks įmonės „persikėlimas“, užtikrinant verslo tęstinumą, būtų įmanomas, ir jeigu taip, pateikite tokios procedūros teisinę kvalifikaciją, nurodykite teisiniams santykiams taikytinas teisės normas bei veiksmus, kurie turėtų būti atlikti. Tarkime, kad akcininkams reorganizavimas nepriimtinas.

6. Uždaroji akcinė bendrovė, įsteigta ir kurianti animaciją Lietuvoje, nusprendė perkelti abi savo buveines į kitą Europos Sąjungos valstybę narę A be likvidavimosi procedūrų, neprarandant juridinio asmens statuso ir išlaikant veiklos tęstinumą. Tarkime, kitos Europos Sąjungos valstybės narės A teisė pripažįsta tokį bendrovės „atvykimą“. Paaiškinkite, ar pagal Lietuvos teisę toks įmonės „persikėlimas“ būtų įmanomas, ir jeigu taip, pateikite tokios procedūros teisinę kvalifikaciją, nurodykite teisiniams santykiams taikytinas teisės normas bei veiksmus, kurie turi būti atlikti.
7. Uždaro tipo bendrovė, kuri įregistruota ir kurios faktinė buveinė yra Europos Sąjungos valstybėje narėje A, akcininkai nusprendė restruktūrizuoti šios įmonės verslą. Bendrovės veikla yra batų gamyba ir drabužių siuvimas. Akcininkai pageidautų, užtikrindami verslo tęstinumą, bendrovės veiklą išskirstyti, t. y. vieną jos verslų (batų gamybą) palikti valstybėje narėje A, o kitą verslą (drabužių siuvimą) perkelti į įmonę, kuri būtų steigiama Lietuvoje. Taigi, po verslo restruktūrizavimo būtų dvi įmonės – įmonė valstybėje narėje A ir įmonė Lietuvoje. Konkrečių pageidavimų dėl juridinio asmens teisinės formos akcininkai neturi, išskyrus tai, kad akcininkų atsakomybė turėtų būti ribota ir akcininkai neketina viešai pritraukti kapitalo. Paaiškinkite, kaip norimą rezultatą būtų galima pasiekti jungimo, peržengiančio vienos valstybės ribas vidaus rinkoje, būdu.
8. Uždaro tipo bendrovė įsteigta Europos Sąjungos valstybėje narėje A, joje registruota ir faktinė buveinė yra šioje valstybėje. Tai veikianti įmonė. Akcininkai nusprendė restruktūrizuoti verslą. Akcininkai pageidautų, kad mokestinių konsultacijų veikla liktų steigimosi valstybėje, bendrovė išlaikytų Europos Sąjungos valstybės narės A „korporatyvinę pilietybę“, jai būtų taikoma Europos Sąjungos valstybės narės A bendrovių teisė, taip pat būtų užtikrintas verslo tęstinumas. Tačiau dalis verslo, kuri susijusi su apskaitos paslaugomis, be įmonės likvidavimosi procedūrų ir neprarandant juridinio asmens statuso bei išlaikant veiklos tęstinumą turėtų būti perkelta į kitą įmonę, kuri bus steigiama ir veiks Lietuvoje.

Paiškinkite, kaip norimą rezultatą būtų galima pasiekti skaidymo, peržengiančio vienos valstybės narės ribas vidaus rinkoje, būdu.

9. Užpildykite lentelę, nurodydami rizikas, kylančias kreditoriams įgyvendinant akcinės bendrovės skaidymą, ir *ex lege* priemones joms valdyti:

Priemonė	CK	ABĮ / direktyva Nr. 2019/2121
.....
.....	
.....	

10. Akcininkų sutartis sudaryta tarp dviejų akcininkų – valstybės, nuosavybės teise valdančios 15 procentų bendrovės akcijų (balsų), ir bendrovės kaip privataus asmens, nuosavybės teise valdančios 85 procentus bendrovės akcijų (balsų). Priimant strateginius sprendimus visuotiniame akcininkų susirinkime, akcininkų sutarties sąlygos įtvirtina valstybės, kaip akcininko, veto teisę. Ar tokios sutarties sąlygos galėtų būti vertinamos kaip ribojančios laisvą kapitalo judėjimą arba įsisteigimo laisvę?

✓ Testai

Pažymėkite teisingą atsakymo variantą. Teisingi gali būti keli variantai arba nė vienas iš jų. Pastaruoju atveju nurodykite teisingą atsakymą.

1. **Pagal Lietuvos teisę juridinio asmens teisinio statuso pripažinimui taikoma doktrina:**
- 1) nacionalinėms bendrovėms taikoma realios (faktinės) buveinės doktrina;
 - 2) užsienio įmonėms taikoma inkorporavimo doktrina;
 - 3) tiek nacionalinėms, tiek ir užsienio įmonėms taikoma inkorporavimo doktrina;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

2. **Įmonė, atitinkanti šiuos kriterijus, pripažįstama tinkamu subjektu, galinčiu naudotis įsisteigimo laisve vidaus rinkoje:**
 - 1) pagal teisinę formą tik akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės, nes tik jos yra tinkami subjektai;
 - 2) tai teisinį subjektiškumą turintis komercinis subjektas;
 - 3) įmonė, atitinkanti buveinės kriterijų, t. y. įmonė, turinti registruotą buveinę, centrinę administraciją ar pagrindinę verslo vietą Europos Sąjungoje;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

3. **Pažymėkite teisingus teiginius apie vienos valstybės ribas peržengiantį bendrovių jungimąsi vidaus rinkoje:**
 - 1) reorganizavime dalyvauja bent dvi bendrovės iš skirtingų valstybių narių, ir bent viena bendrovė, kaip juridinis asmuo, pasibaigia ir išregistruojama;
 - 2) išregistruojamų bendrovių veikla nepasibaigia, o tęsiama – veiklą perima po jungimosi veiksianti bendrovė;
 - 3) toks reorganizavimas turi būti pripažįstamas priimančioje valstybėje narėje, jeigu jungimasis būtų pripažįstamas tarp analogiškų ribotos atsakomybės įmonių teisinių formų nacionaliniu mastu;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

4. **Užbaigus vienos valstybės ribas peržengiantį bendrovių jungimąsi vidaus rinkoje:**
 - 1) reorganizavimas gali būti pripažintas negaliojančiu, taikant bendruosius ieškinio senaties terminus;
 - 2) reorganizavimas gali būti pripažintas negaliojančiu, taikant 6 mėnesių ieškinio senaties terminą;
 - 3) reorganizavimas gali būti pripažintas negaliojančiu per naikinamąjį 6 mėnesių terminą;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

5. **Pertvarkymui, peržengiančiam vienos valstybės ribas vidaus rinkoje, būdinga:**

- 1) įmonė, įsteigta vienoje valstybėje narėje, kaip juridinis asmuo persikelia į kitą valstybę narę be likvidavimosi procedūrų, neprarandant juridinio asmens statuso ir išlaikant veiklos tęstinumą;
- 2) procedūroje dalyvauja viena įmonė, kuri, pagal priimančios valstybės narės teisę pakeitusi teisinę formą, tęsia veiklą jau kaip priimančios valstybės narės nacionalinė įmonė;
- 3) keičiasi įmonei taikytina bendrovių teisė – iki persikėlimo buvo taikoma steigimosi valstybės narės bendrovių teisė, po persikėlimo – priimančios valstybės narės bendrovių teisė;
- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

② **Kontroliniai klausimai**

1. Paašškinkite, kaip turėtų būti sprendžiama kolizija tarp, *pirma*, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo nuostatų, įtvirtinančių įmonių įsisteigimo laisvę, ir nacionalinių teisės aktų normų; *antra*, CK ir įstatymo, įgyvendinančio Europos Sąjungos bendrovių teisės direktyvas.
2. Ar vienos iš valstybių narių nacionalinė įmonė, ketinanti pasinaudoti įsisteigimo laisve vidaus rinkoje, turi realiai vykdyti veiklą steigimosi valstybėje?
3. Remdamiesi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika pateikite įmonių įsisteigimo laisvės apribojimo pavyzdžių, taip pat paašškinkite, kokie ir kokiais atvejais šios teisės apribojimai pripažįstami pateisinamais.
4. Palyginkite vienos valstybės narės ribas peržengiantį reorganizavimą jungimosi būdu ir nacionalinį reorganizavimą jungimosi būdu, įvardykite esminius skirtumus.
5. Nurodykite pagrindines bendrybes ir skirtynes tarp vienos valstybės narės ribas peržengiančio jungimosi ir vienos valstybės narės ribas peržengiančio pertvarkymo.

6. Paaškindite reorganizavimo, peržengiančio vienos valstybės narės ribas, metu akcininkams kylančias rizikas ir *ex lege* priemonės joms valdyti.

TEMOS ŠALTINIAI

Teisės aktai

Europos Sąjungos teisės aktai:

1. Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (konsoliduota versija). *OJ C* 202, 7.6.2016, p. 1–388;
2. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija. *OJ C* 202, 7.6.2016, p. 389–405;
3. 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2019/2121, pakeičianti 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2017/1132, kiek tai susiję su vienos valstybės ribas peržengiančiu pertvarkymu, jungimu ir skaidymu. *OJ L* 321, 12.12.2019, p. 1–44.

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. 2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262 (su pakeitimais ir papildymais);
2. 2009 m. gruodžio 15 d. Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2009, Nr. 153-6901 (su pakeitimais ir papildymais);
3. 2007 m. gruodžio 13 d. Lietuvos Respublikos vienos valstybės ribas peržengiančio ribotos atsakomybės bendrovių jungimosi įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 140-5747 (su pakeitimais ir papildymais);
4. 2000 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 64-1914 (su pakeitimais ir papildymais).

Specialioji literatūra

1. DE LUCA, N. *European Company Law: Text, Cases and Materials*. Cambridge, etc.: Cambridge University Press, 2018, p. 1–19, 85–118;
2. GRUNDMANN, S., with contributions to §§ 7, 11, 19 and 25 by GLASOW, F. *European Company Law: Organization, Finance and Capital Markets*. 2nd ed. Cambridge [u.a.]: Intersentia, 2012, p. 696–712;

3. MIKALONIENĖ, L. Cross-Border Conversions of Companies within the EU: The Lithuanian Example. Iš: FRENKEL, D. A. (ed.) *New Challenges of the Law in a Permeable World*. Athens Institute for Education and Research, 2019, p. 107–121;
4. VĖGĖLĖ, I. *Įmonėms taikytina teisė ir pirminis steigimasis Europos Bendrijos teisėje*. Vilnius: Eugrimas, 2002;
5. ŽALTAUSKAITĖ-ŽALIMIENĖ, S. *Laisvas asmenų judėjimas pagal Europos Bendrijos teisę: įsteigimo teisė*. Vilnius: Rosma, 2002.

Teismų praktika

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika:

1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2017 m. spalio 25 d. sprendimas byloje *Polbud - Wykonawstwo sp. z o.o.*, Nr. C-106/16, ECLI:EU:C:2017:804;
2. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. liepos 12 d. sprendimas byloje *VALE Építési kft.*, Nr. C-378/10, ECLI:EU:C:2012:440;
3. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2011 m. lapkričio 10 d. sprendimas byloje *Europos Komisija v. Portugalijos Respublika*, Nr. C-212/09, ECLI:EU:C:2011:717;
4. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2008 m. gruodžio 16 d. sprendimas byloje *Cartesio Oktató és Szolgáltató bt.*, Nr. C-210/06, ECLI:EU:C:2008:723;
5. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2005 m. gruodžio 13 d. sprendimas byloje *SEVIC Systems AG*, Nr. C-411/03, ECLI:EU:C:2005:762;
6. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2003 m. rugsėjo 30 d. sprendimas byloje *Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v. Inspire Art Ltd*, Nr. C-167/01, ECLI:EU:C:2003:512;
7. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2002 m. lapkričio 5 d. sprendimas byloje *Uberseering BV v. Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC)*, Nr. C-208/00, ECLI:EU:C:2002:632;
8. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 1999 m. kovo 9 d. sprendimas byloje *Centros Ltd v. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen*, Nr. C-212/97, ECLI:EU:C:1999:126;
9. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 1988 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje *The Queen v. H. M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc.*, Nr. 81/87, ECLI:EU:C:1988:456;
10. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 1995 m. lapkričio 30 d. sprendimas byloje *Reinhard Gebhard v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano*, Nr. C-55/94, ECLI:EU:C:1995:411.

Papildoma literatūra

1. GERNER-BEUERLE, C., et al. (ed.) *The Private International Law of Companies in Europe*. Auflage. München: C.H. Beck, 2019, p. 1–208;
2. GONZÁLEZ, V.; ir TEICHMANN, C. (ed.) *Private Companies in Europe: the Societas Unius Personae (SUP) and the Recent Developments in the EU Member States*. Pamplona: Aranzadi, 2016;
3. JARUKAITIS, I. *Europos Sąjunga ir Lietuvos Respublika: konstituciniai narystės pagrindai*. Monografija. Vilnius: Justitia, 2011, p. 309–351, 473–540;
4. VĖGĖLĖ, I. *Europos Sąjungos teisė: vidaus rinkos laisvės, konkurencija ir teisės derinimas*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 163–248;
5. VOSSESTEIN, G. J. *Modernization of European Company Law and Corporate Governance: Some Considerations on its Legal Limits*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law Internat., 2010, p. 47–77.

10 tema

Supranacionalinių įmonių teisinės formos Europos Sąjungoje

TEMOS KLAUSIMAI

Supranacionalinės įmonės Europos Sąjungoje. Teisinių režimų konkurencija. Vertikalus ir horizontalus įmonių teisinių formų pasirinkimas. „Delavero efektas“.

Europos bendrovės (*Societas Europaea*, SE) teisinės formos samprata, tikslai ir paskirtis. Europos bendrovės pagrindiniai požymiai. Europos bendrovės steigėjai, steigimo būdai ir įregistravimas. Europos bendrovės organai. Europos bendrovės vienvakopis arba dvivakopis valdymas. Darbuotojų dalyvavimas Europos bendrovės valdyme. Europos bendrovės buveinės perkėlimas vidaus rinkoje. Europos bendrovei taikytina bendrovių teisė. Europos bendrovės pertvarkymas ir pabaiga. Europos bendrovės, kurios buveinė yra Lietuvoje, ypatumai.

Europos kooperatinės bendrovės (*Societas Cooperativa Europaea*, SCE) teisinės formos samprata, tikslai ir paskirtis. Europos kooperatinės bendrovės pagrindiniai požymiai. Europos kooperatinės bendrovės steigėjai, steigimo būdai ir įregistravimas. Europos kooperatinės bendrovės nariai, jų teisės ir pareigos. Europos kooperatinės bendrovės organai, vienvakopis arba dvivakopis valdymas. Europos kooperatinės bendrovės buveinės perkėlimas vidaus rinkoje. Europos kooperatinei bendrovei taikytina įmonių teisė. Europos kooperatinės bendrovės pertvarkymas ir pabaiga. Europos kooperatinės bendrovės, kurios buveinė yra Lietuvoje, ypatumai.

Europos ekonominių interesų grupės (EEIG) teisinės formos samprata, tikslai ir paskirtis. Europos ekonominių interesų grupės pagrindiniai požymiai. Europos ekonominių interesų grupės steigimo sutartis ir įregistravimas. Europos ekonominių interesų grupės nariai, jų teisės ir pareigos.

Europos ekonominių interesų grupės narių prievolė atsakyti pagal šios grupės prievolės. Europos ekonominių interesų grupės organai ir valdymas. Europos ekonominių interesų grupės registracijos adreso perkėlimas vidaus rinkoje. Europos ekonominių interesų grupei taikytina teisė. Europos ekonominių interesų grupės pabaiga. Europos ekonominių interesų grupės pelno apmokestinimas. Europos ekonominių interesų grupės, kurios registracijos adresas yra Lietuvoje, ypatumai.

TEMOS MEDŽIAGA

Užduotys

1. Užpildykite lentelę, pateikdami pavyzdžių, kuomet taikomas ne Tarybos reglamentas (EB) dėl Europos bendrovės (SE) statuto Nr. 2157/2001/EC, o nacionalinė bendrovių teisė:

1. SE steigimo tam tikriems aspektams – valstybės narės, kurioje SE steigia savo registruotą buveinę, akcinėms bendrovėms taikomą teisę (Reglamento 15 str. 1 d.)

2.

.....

2. Atviro tipo bendrovės XXX, registruotos ir veikiančios Europos Sąjungos valstybėje narėje A, ir atviro tipo bendrovės YYY, registruotos ir veikiančios Europos Sąjungos valstybėje narėje B, valdymo organai mano, kad šių įmonių, teikiančių finansines paslaugas, veiklų konsolidavimas būtų sėkmingas verslo sprendimas. Įvertinus verslo aplinką, svarstoma steigti Europos bendrovę (SE) Lietuvoje, plėtojamos veiklos pagrindu paliekant jos struktūrinius padalinius valstybėse narėse A ir B. Nurodykite veiksmus, kurie turi būti atlikti pagal fabulą SE įsteigti. Teisės aktų, skirtų sektoriniam veiklos rūšies reguliavimui, nenagrinėkite.

3. Europos bendrovė SE, gaminanti trąšas, yra registruota ir turinti nuolatine buveinę Lietuvoje. SE akcininkai pageidautų perkelti bendrovę į Europos Sąjungos valstybę narę A. Nurodykite veiksmus, kurie turi būti atlikti, ir dokumentus, kurie turi būti parengti, perkeliant SE buveinę iš Lietuvos į Europos Sąjungos valstybę narę A be likvidavimosi procedūros ir išlaikant juridinio asmens statusą.
4. Tos pačios įmonių grupės akcininkai nusprendė restruktūrizuoti savo verslą. Įmonių grupėje yra dvi uždaro tipo ribotos atsakomybės įmonės, kurių kiekviena yra įregistruota ir veikia – atitinkamai, Lietuvoje uždaroji akcinė bendrovė (UAB) XXX, užsiimanti vaikiškų drabužėlių siuvimu, o Europos Sąjungos valstybėje narėje A uždaro tipo ribotos atsakomybės įmonė (RAĮ) YYY, užsiimanti vaikiškų drabužėlių realizavimu. Šių įmonių registracijos adresas ir faktinė buveinė yra toje pačioje valstybėje narėje (t. y. UAB XXX – Lietuvoje, RAĮ YYY – valstybėje narėje A). Akcininkai pageidautų pertvarkyti įmonių grupės veiklą tokiu būdu: panaudoti UAB XXX ir RAĮ YYY naujos įmonės – Europos bendrovės SE steigimui valstybėje narėje A; po restruktūrizavimo vaikiškų drabužėlių gamyba ir realizacija turėtų būti sujungta ir likti tik vienas savarankiškas teisės subjektas – SE. Svarbu, kad šiame procese būtų užtikrintas verslo tęstinumas. Argumentuotai ir remdamiesi Europos Sąjungos bendrovių teise, paaiškinkite, kokiais teisiniais būdais galėtų būti pasiektas SE įsteigimas (*p. s.* – kiti įmonių judumo būdai nenagrinėtini), šiuos būdus detalizuokite. Tarkime, kad pagal Lietuvos ir valstybės narės A nacionalinius įstatymus reorganizavime gali dalyvauti tik tos pačios teisinės formos įmonės (pavyzdžiui, tik uždaro tipo ribotos atsakomybės įmonės arba tik atviro tipo bendrovės).
5. Europos kooperatinė bendrovė SCE, registruota ir turinti nuolatine buveinę Lietuvoje, planuoja plėsti ekologiškų produktų gamybą. Kadangi SCE neturi pakankamai lėšų verslo plėtrai ir nėra bankų, sutinkančių finansuoti šį projektą, SCE planuoja finansavimą gauti priimdama nau-

jus narius – investuotojus. Patarkite bendrovei, kokius veiksmus reiktų atlikti šiam tikslui pasiekti. Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jeigu SCE buveinė būtų kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, o ne Lietuvoje?

6. Praėjusių metų finansiniai rezultatai Europos kooperatinei bendrovei SCE, registruotai ir turinčiai nuolatinę buveinę Lietuvoje, buvo ypač sėkmingi. SCE nariai pageidautų paskirstyti visą SCE uždirbtą pelną. SCE yra 10 narių, kurių pajiniai įnašai yra lygūs. Dalis jų, tapdami nariais, sumokėjo po 1 tūkst. eurų stojamojo mokesčio, o kita dalis, kurie įstojo po 2016 metų, stojamąjį mokesį padidinus, – po 1,5 tūkst. eurų. Visi SCE nariai nuolat aktyviai prekiauja su kooperatyvu. Apskaičiuota, kad praėjusių finansinių metų bendroje kooperatyvo ir jo narių prekių apyvartoje dviejų narių dalis, tenkanti kiekvienam iš jų, sudarė po 20 procentų, o kiekvieno iš likusių aštuonių narių – po 7,5 procento. Paaiškinkite, kokios yra SCE pelno paskirstymo nariams taisyklės. Ar Jūsų atsakymas keistųsi, jeigu SCE buveinė būtų kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, o ne Lietuvoje?
7. Europos ekonominių interesų grupė (EEIG), įregistruota Lietuvoje, turėjo keturis dalyvius, kurių įnašai į EEIG vienodi. EEIG buvo įsteigta nekilnojamojo turto, esančio įvairiose valstybėse narėse, įsigijimo sandoriams administruoti. 2018 m. sausio 15 d. vienas narių A pasitraukė iš EEIG. 2019 m. sausio 15 d. EEIG buvo priimtas naujas narys E. 2019 m. vasario 15 d. EEIG kreditorius pareikalavo, kad visi esami ir buvę nariai solidariai (įskaitant A ir E) apmokėtų 100 tūkst. eurų skolą pagal 2018 m. sausio 1 d. sąskaitą pagal nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartį. Ar teisėtas EEIG kreditoriaus reikalavimas?
8. Europos ekonominių interesų grupės (EEIG) nariai svarsto steigimo sutarties pakeitimo galimybę. Pirma, jie pageidautų numatyti, kad kiekvieno EEIG nario balsas priklauso nuo indėlio į grupės valdymą ir veiklą. Antra, EEIG steigimo sutartyje būtų numatyta, kad visų EEIG narių kolektyviniai sprendimai bus priimami $\frac{3}{4}$ visų grupės narių balsų dau-

guma. Trečia, EEIG nariai pageidautų įtvirtinti, kad EEIG samdo vadovą – ne grupės narį ir grupės vadovu yra juridinis asmuo. Ar tokie EEIG steigimo sutarties pakeitimai būtų teisėti?

9. Du verslo partneriai – skirtingų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, kiekvienas iš jų turintys įsteigę po vienanarę uždaro tipo ribotos atsakomybės įmonę, pageidautų suvienyti verslus ir įsteigti supranacionalinę uždaro tipo įmonę, kuri užsiimtų informacinių technologijų veikla keturiose Europos Sąjungos valstybėse narėse. Verslo partneriai norėtų pasirinkti įmonės teisinę formą, kuri būtų kuo paprastesnė, valdoma savininkų ir kuri galėtų naudotis judumu vidaus rinkoje, perkliant buveinę iš vienos valstybės narės į kitą valstybę narę be sudėtingų likvidavimosi procedūrų ir naujos įmonės steigimo. Supranacionalinės įmonės teisinė forma verslo partneriams reikštų neutralų pasirinkimą bei visiems priimtina universalesnį reguliavimą. Įvertinkite situaciją ir patarkite verslininkams.

10. Užpildykite lentelę, nurodydami supranacionalinių ES teisinių formų (t. y. SE, SCE, EEIG) pagrindines bendrybes ir skirtybes:

	SE	SCE	EEIG
<i>Bendrybės</i>			
Juridinio asmens statusas	+	+	Priklauso nuo nacionalinės teisės, bet apskritai laikoma kvazijuridiniu asmeniu
<i>Skirtybės</i>			

Testai

Pažymėkite teisingą atsakymo variantą. Teisingi gali būti keli variantai arba nė vienas iš jų. Pastaruoju atveju nurodykite teisingą atsakymą.

- 1. Europos bendrovės (SE) registruotos buveinės perkėlimas į kitą (priimančią) valstybę narę vidaus rinkoje lemia:**
 - 1) Europos bendrovės likvidavimą steigimosi valstybėje;
 - 2) Europos bendrovės pertvarkymą, kurio metu Europos bendrovės teisinė forma pakeičiama į nacionalinę juridinio asmens teisinę formą toje kitoje (priimančioje) valstybėje narėje;
 - 3) Europos bendrovės kaip juridinio asmens statuso ir veiklos tęstinumą be likvidavimosi procedūrų;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).
- 2. Europos bendrovė (SE) turi teisę:**
 - 1) steigti dukterines bendroves, kurių teisinė forma – Europos bendrovė;
 - 2) steigti dukterines bendroves, kurių teisinė forma – nacionalinė akcinė bendrovė;
 - 3) steigti dukterines bendroves, kurių teisinė forma – nacionalinė uždaroji akcinė bendrovė;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).
- 3. Europos kooperatinė bendrovė (SCE) yra:**
 - 1) visais atvejais tik ribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo;
 - 2) ribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo, jeigu kitaip nenumatyta jos steigimo dokumentuose;
 - 3) ribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo, jeigu kitaip nenumato valstybės narės, kurioje bendrovė yra įregistruota, nacionalinė teisė;

- 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).
4. **Pažymėkite teisingus teiginius apie Europos ekonominių interesų grupę (EEIG):**
- 1) nariais gali būti tik įmonės;
 - 2) nariais gali būti tik fiziniai asmenys;
 - 3) EEIG gali būti vienanarė;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).
5. **Europos ekonominių interesų grupei (EEIG), įregistruotai Lietuvoje:**
- 1) *mutatis mutandis* taikomos Lietuvos Respublikos teisės normos, reglamentuojančios tikrosios ūkinės bendrijos narių atsakomybę, nemokumą, likvidavimą, kiek tai leidžia Tarybos reglamentas dėl Europos ekonominių interesų grupių (EEIG) ir kiek kitaip nenumatyta šiame Reglamente bei Lietuvos Respublikos Europos ekonominių interesų grupių įstatyme;
 - 2) *mutatis mutandis* taikomos Lietuvos Respublikos teisės normos, reglamentuojančios viešųjų juridinių asmenų veiklą, kiek tai leidžia Tarybos reglamentas dėl Europos ekonominių interesų grupių (EEIG) ir kiek kitaip nenumatyta šiame Reglamente bei Lietuvos Respublikos Europos ekonominių interesų grupių įstatyme;
 - 3) *mutatis mutandis* taikomos Lietuvos Respublikos teisės normos, reglamentuojančios komanditinės ūkinės bendrijos veiklą, kiek tai leidžia Tarybos reglamentas dėl Europos ekonominių interesų grupių (EEIG) ir kiek kitaip nenumatyta šiame Reglamente bei Lietuvos Respublikos Europos ekonominių interesų grupių įstatyme;
 - 4) nė vienas iš aukščiau nurodytų atsakymų neteisingas (*nurodyti teisingą atsakymą*).

☐ Kontroliniai klausimai

1. Nurodykite privalumus, dėl kurių verslininkai rinkęsi europines (supranacionalines) verslo organizavimo formas veikti vidaus rinkoje.
2. Nurodykite pagrindinius Europos bendrovės (SE) ir nacionalinės akcinės bendrovės skirtumus.
3. Kokie yra teisiniai padariniai, kai Europos bendrovė (SE) pažeidžia reikalavimą turėti registracijos adresą ir nuolatinę buveinę toje pačioje Europos Sąjungos valstybėje narėje?
4. Kokiais būdais gali būti įsteigta Europos kooperatinė bendrovė (SCE)? Kiekvieną jų detalizuokite.
5. Nurodykite pagrindinius Europos kooperatinės bendrovės (SCE) ir nacionalinio kooperatyvo skirtumus.
6. Nurodykite Europos ekonominių interesų grupės (EEIG) kaip *intuitu personae* teisinės formos požymius.

TEMOS ŠALTINIAI

Teisės aktai

Europos Sąjungos teisės aktai:

1. 2001 m. spalio 8 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2157/2001 dėl Europos bendrovės (SE) statuto. *OJ L* 294, 10.11.2001, p. 1–21 (konsoliduota versija);
2. 2003 m. liepos 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1435/2003 dėl Europos kooperatinės bendrovės (SCE) statuto. *OJ L* 207, 18.8.2003, p. 1–24 (konsoliduota versija);
3. 1985 m. liepos 25 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2137/85 dėl Europos ekonominių interesų grupės (EEIG). *OJ L* 199, 31.7.1985, p. 1–9.

Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. 2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, išgaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262 (su pakeitimais ir papildymais);

- 2006 m. birželio 15 d. Lietuvos Respublikos Europos kooperatinių bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 73-2764 (su pakeitimais ir papildymais);
- 2004 m. balandžio 29 d. Lietuvos Respublikos Europos bendrovių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 78-2710 (su pakeitimais ir papildymais);
- 2003 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos Europos ekonominių interesų grupių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 4-43;
- 2003 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 107-4810 (su pakeitimais ir papildymais).

Specialioji literatūra

- DORRESTEIJN, A. F. M., et al. *European Corporate Law*. Second edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law Internat., 2009, p. 95–130, 203–226;
- FICI, A. *Cooperative Identity and the Law*, Euricse Working Paper, No. 23/12, 2012; *European Business Law Review*, Forthcoming. Available at SSRN: <<https://ssrn.com/abstract=2005014>> or <<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2005014>>;
- FICI, A. The European Cooperative Society Regulation. Iš: CRACOGNA, D.; FICI, A.; ir HENRÏ, H. (ed.) *International Handbook of Cooperative Law*. Berlin, Heidelberg: Springer, 2013, p. 115–151;
- GRUNDMANN, S., with contributions to §§ 7, 11, 19 and 25 by GLASOW, F. *European Company Law: Organization, Finance and Capital Markets*. 2nd ed. Cambridge [u.a.]: Intersentia, 2012, p. 805–884.

Teismų praktika

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika:

- Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2011 m. rugsėjo 8 d. sprendimas byloje *Ministero dell'Economia e delle Finanze and Agenzia delle Entrate v. Paint Graphos Soc. coop. arl (Nr. C-78/08), Adige Carni Soc. coop. arl, in liquidation v. Agenzia delle Entrate and Ministero dell'Economia e delle Finanze (Nr. C-79/08) ir Ministero delle Finanze v. Michele Franchetto (Nr. C-80/08)*, Nr. C-79/08 - Nr. C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550;
- Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2006 m. gegužės 2 d. sprendimas byloje *European Parliament v. Council of the European Union*, Nr. C-436/03, ECLI:EU:C:2006:277.

Papildoma literatūra

1. BACHMANN, G., *et al. Regulating the Closed Corporation*. Berlin [etc.]: De Gruyter, 2014, p. 201–254;
2. DE LUCA, N. *European Company Law: Text, Cases and Materials*. Cambridge, etc.: Cambridge University Press, 2018, p. 45–65, 140–146;
3. Study on the implementation of the Regulation 1435/2003 on the Statute for European Cooperative Society. Executive Summary and Part I: Synthesis and Comparative Report. Part II: National Reports. Cooperatives Europe; EURIC-SE (European Research Institute on Cooperative and Social Enterprises); EKAI CENTER, 2010 (<<http://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/cooperatives/european-cooperative-society>>);
4. VOSSESTEIN, G. J. *Modernization of European Company Law and Corporate Governance: Some Considerations on its Legal Limits*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law Internat., 2010, p. 169–228.

Atvirųjų prieigų nuorodos

Paminėtina keletas naudingų atvirųjų prieigų nuorodų, kur būtų galima rasti mokymo priemonėje nurodytus atitinkamus teisės šaltinius:

1. Europos Sąjungos teisės aktai: <http://eur-lex.europa.eu/>
2. Lietuvos Respublikos teisės aktai: <https://www.e-tar.lt/>
3. Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika: <https://hudoc.echr.coe.int/>
4. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika: <http://eur-lex.europa.eu/>, <https://curia.europa.eu/>
5. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika (pagal kalendorinius metus): <https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/nutarimai-isvados-ir-sprendimai/138/y2019>
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika: <https://www.lat.lt/>
7. Lietuvos autorių mokslo darbai: <https://elaba.lvb.lt/>

Lina Mikalonienė. Įmonių teisė: praktikumas /
Mokymo priemonė. – Vilnius : Vilniaus universiteto
leidykla, 2020. – 123 p.

ISBN 978-609-07-0396-0

Mokymo priemonė „Įmonių teisė: praktikumas“ skirta nuosekliai ir sistemiškai, bet kartu ir koncentruotai perteikti studijų dalyko „Įmonių teisė“ žinioms apie pagrindines verslo organizavimo formas, detaliau aptariant bendrovės teisinę formą ir ją palyginant su kitomis įmonių teisinėmis formomis, taip pat ugdyti studentų gebėjimams tinkamai taikyti teisės normas, identifikuoti esminius probleminius aspektus bei siūlyti teisinių problemų sprendimo būdus, susijusius su vyraujančia įmonės teisine forma – bendrove. Siekiant teorijos ir praktikos dermės, praktikume pateikiama teorinio ir praktinio pobūdžio užduočių. Šis praktikumas bus naudingas teisės studentams, studijuojantiems įmonių teisės dalyką, įsisavinti paskaitų metu ir savarankiškai įgytas teorines žinias bei jas pritaikyti. Pagal tematiką susisteminti pagrindiniai teisės šaltiniai taip pat pravers ir teisės praktikams.

Dailininkė *Jurga Tėvelienė*
Kalbos redaktorė *Dalia Blažinskaitė*
Maketuotoja *Nijolė Bukantiėnė*

Vilniaus universiteto leidykla
Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius
info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt

Tiražas 50 egz.

Mokymo priemonė „Įmonių teisė: praktikumas“ skirta nuosekliai ir sistemškai, bet kartu ir koncentruotai perteikti studijų dalyko „Įmonių teisė“ žinioms apie pagrindines verslo organizavimo formas, detaliau aptariant bendrovės teisinę formą ir ją palyginant su kitomis įmonių teisinėmis formomis, taip pat ugdyti studentų gebėjimams tinkamai taikyti teisės normas, identifikuoti esminius probleminius aspektus bei siūlyti teisinių problemų sprendimo būdus, susijusius su vyraujančia įmonės teisine forma – bendrove. Siekiant teorijos ir praktikos dermės, praktikume pateikiama teorinio ir praktinio pobūdžio užduočių. Šis praktikumas bus naudingas teisės studentams, studijuojantiems įmonių teisės dalyką, įsisavinti paskaitų metu ir savarankiškai įgytas teorines žinias bei jas pritaikyti. Pagal tematiką susisteminti pagrindiniai teisės šaltiniai taip pat pravers ir teisės praktikams.